

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA

TEATAJA

Nr. 12. XII aastakäik

15. juunil 1937

Ilmub kaks korda kuus.

Tellimishind:	Toimetus ja talitus	Kuulutuste hinnad:
Aastas . . . kr. 2.50	Kaubandus-tööstuskoda, Tallinn, Pikk t. 20	1/1 lhk. . . kr. 30.00
Poolaastas . . . " 1.50	Kõnetraat 426-15. Toimetaja kõnetunnid:	1/2 " . . . " 16.50
Välismaale . . . " 5.00	igal äripäeval 12—2 p. l.	1/4 " . . . " 10.00
Poolaastas . . . " 3.00		Kaanekülgedel—kokkuleppet

SISU: Majanduslik ülevaade 1936 a kohta Kaubandus-tööstuskoja ümber koondunud aladel. Elumaksun use indeksi arvu tuleks suurendada. Kauba-agendid ja vahetallitajad ostjaskonnale nuhtluseks Laevanduse esindajad rahvaesinduse II koja koosseisust välja jäetud. Kaubandus-tööstuskoja 1936. a. aruanded. Majandusellu puutuvaid seadusi ja määrusi. Majanduslikke teateid. Äride register. Tolduainete turg Välisbörsid. Kaubahindu. Tallinna börsi kursisedelid.

COGNAC BISQUIT

Bisquit Dubouché & Co

MAISON FONDÉE
EN 1819

COGNAC

DEPOSE

Ainuesindaja

O/Ü. EUGEN BEWER ja Ko

TALLINNAS

Poola lennuliinid „LOT“

Tallinn, Ülemiste lennujaam, tel. 313-30.

Lennuplaan 1937. a. suvel

Tallinn—Helsingi

19.20 min.	↓	Tallinn	↑	tul. 8.00
19.50 tul.		Helsingi		min. 7.30

Tallinn—Riia—Varssav—Balkan Palestiina

8.20 min.		Tallinn	↑	tul. 19.00
9.30 tul.		Riia		min. 17.50
10.25 tul.		Vilno		min. 14.55
12.25 tul.		Varssav		min. 13.00
13.05 min.		Varssav		tul. 10.50
18.55 tul.		Bukarest		min. 7.00
6.30 min.		Bukarest		tul. 18.50
7.55 tul.		Sofia		min. 17.25
10.55 tul.		Ateena		min. 14.25
17.05 tul.	↓	Lydda / Jerusaleem		min. 8.00

MOODNE ÄRIMEES reisib ainult lennukiga!
kasutab lendposti!
saadab kiireloomulised kaubad lennukiga!

Küsi lähemaid teateid telefonil 313-30!

T KUMMI- JA METALL- TEMPLEID

valmistab uute, moodsate kirjadega ja abinõudega kummitempli-, metalltempli- ja mehaanikatööstus

A. TARGAMA Tallinn, Nunne 18

Telefon 473-69

Balti jaama lähedal

Nõudke kirjaproove!

Majanduslik ülevaade 1936. a. kohta Kaubandus-tööstuskoja ümber koondunud aladel.

Pangandus.

Möödunud aasta on meil majanduslikust küljest tunnistatud üldiselt kõrgkonjunktuuri-aastaks ja seda täie õigusega, sest majanduslik tegevus oli möödunud aastal kõigil aladel elav. Eriti suurt tõusu võis märgata tööstuses, kus mitmeski harus ületati eelkriisiaegne tase; samuti oli ka ehitustegevus väga hoogus. Ka väliskaubanduse läbikäik näitas suurenemist, eriti import, mis oli tingitud suurest tootmisvahendite sisseveost. Selle tulemusena tekkinud väliskaubandusbilansi väikest passiivsust ei saa mitte pidada negatiivseks nähtuseks, sest tootmisaparaadi uuendamise ja täiendamiseega tõuseb meie võistlusvõime.

Käsilähes üldise majandusliku arenguga laienes möödunud aastal ka pankade tegevus. Pankade läbikäigud näitavad järjekindlat tõusu alates 1934. aastast, kuid ei ole veel siiski jõudnud eelkriisiaegse tasemeni.

11 kommerts- ja 2 linnapanga üldlääbikäigust annavad pildi järgmised arvud:

aasta	üldlääbikäik	indeks
1930. a.	2.421 milj. kr.	100
1931. „	2.162 „	89
1932. „	1.154 „	47
1933. „	1.138 „	47
1934. „	1.328 „	54
1935. „	1.452 „	59
1936. „	1.683 „	69

	Suurenemine või vähenemine võrreldes				
	31.XII 36	31. XII 35	31. XII 30	31. XII 35	31. XII 30
Hoiusummad	53.110	42.159	46.246	+10.951	+ 6.864
sellest: tähtajal. hoiusummad	9.682	7.662	12.024	+ 1.970	— 2.392
jooksvad arved	41.921	32.510	31.102	+ 9.411	+10.819
kontokorrentarvete kreditsaldod . .	1.557	1.987	3.120	—430	— 1.563

Sellest tabelist selgub, et kommerts- ja linnapankade hoiusummade seis oli 31. XII 1936 10,9 milj. kr. võrra kõrgem kui aasta tagasi ja 6,9 milj. kr. võrra kõrgem kui 1930. aastal. Tähtajaliste hoiusummade seis oli 1936. a. lõpul 9,6 milj. kr., olles aasta jooksul suurenenud ca 2 milj. kr., kuid siiski veel vähem 1930. aasta seisust 2,4 milj. kr. võrra. Jooksvad arved tõusid 31. det. 1936 41,9 milj. kroonini, missugune seis on 9,4 milj. kr. võrra kõrgem 31. XII 35. a. seisust ja 10,8 milj. kr. suurem võrreldes 31. XII

Sellest näeme, et 1936. aastal on kommerts- ja linnapankade üldlääbikäik tõusnud võrreldes eelmise aastaga ca 16%, kuid on veel väiksem 1930. aasta läbikäigust 31%.

Eesti Panga üldlääbikäik näitab ka samasuunalist liikumist, kuid see ei langenud nii madalale ja tõusis 1936. a. juba peaaegu 1930. a. tasemeni. Eesti Panga 1936. a. üldlääbikäik (1.837 milj. kr.) on vaid 7% võrra madalam 1930. a. läbikäigust. Kõige vaiksemal aastal, s. o. 1933. a., oli Eesti Panga läbikäik langenud 62%-ni võrreldes 1930. aastaga.

Et kommerts- ja linnapankade läbikäigud on oma arengus jäänud maha Eesti Panga omast, siis on see seletatav peamiselt välisoperatsioonide tagasiminekuaga valuutakitsenduste tagajärjel võrreldes kriisieelse ajaga, kuid ka laenuoperatsioonid ei olnud veel 1936. a. jõudnud kriisieelse tasemeni.

Hoiusummad kasvasid kommerts- ja linnapankades möödunud aastal jõudsasti kuni augustikuuni, millal tekkis hoiusummade juurevoolus seisak. Järgnevatel kuudel läksid hoiusummad veidi tagasi, kuid kasvasid uuesti viimasel kahel kuul, saavutades aasta lõpuks kõrgema seisu kui kunagi varem.

Kommerts- ja linnapankade hoiusummade seisust 1936. a. lõpul, võrreldes 1935. a. ja 1930. a. lõppseisuga, saame pildi alljärgnevast tabelist:

Suurenemine või vähenemine võrreldes					
	31.XII 36	31. XII 35	31. XII 30	31. XII 35	31. XII 30
Hoiusummad	53.110	42.159	46.246	+10.951	+ 6.864
sellest: tähtajal. hoiusummad	9.682	7.662	12.024	+ 1.970	— 2.392
jooksvad arved	41.921	32.510	31.102	+ 9.411	+10.819
kontokorrentarvete kreditsaldod . .	1.557	1.987	3.120	—430	— 1.563

1930. a. seisuga. Seega on kasvanud möödunud aastal eriti jõudsalt jooksvad arved, tähtajaliste hoiusummade kasv on aga olnud tagasihoidlikum. Tähtajaliste hoiusummade osatähtsus oli 1936. a. lõpul jäänud samaks mis aasta tagasi, moodustades 18% hoiurahade kogusummast, kuna 1930. a. tähtajalised hoiusummad moodustasid 26% kogusummast.

Üldist hoiusummade seisu näeme järgnevast tabelist:

	31. XII 36	31. XII 35	31. XII 30	Suurenemine või vähenemine võrreldes	
				31. XII 35	31. XII 30
Kommerts-, linnapangas ja 33 suuremas ühispangas	96,2	76,1	72,7	+20,1	+23,5
Riigihoiukassas	10,2	10,2	3,8	—	+ 6,4
Besti Pangas (ilma valitsuse ja pankade arveteta)	2,1	2,7	2,3	-0,6	-0,2
	108,5	89,0	78,8	+19,5	+29,7
Pankade omavahelised hoiuarved ja hoiuarved riigihoiukassas	7,4	8,3	3,3	-0,9	+ 4,1
Nettohoiusummad	101,1	80,7	75,5	+20,4	+25,6

Seega ulatub 1936. a. jooksul rahvamajanduses kokkuhoitud ja pankadesse hoiule antud summa 20,4 milj. kroonini, kusjuures teatud osa sellest langeb riigikassale, kes teatud tööstusaktiivsuse kaudu paigutas teatud summad pankadesse hoiule, kuid nende osatähtsus ei olnud eriti suur (neid summasid oli ca 2,5 milj. kr.).

Laenude liikumine pankades näitas möödunud aasta esimesel neljal kuul hoiusummadele analoogilist liikumist, s. t. tõusu, kuid alates maikuust näitas laenude seis tagasiminekut, kuna hoiusum-

mad kasvasid samal ajal veel jõudsamini edasi kuni augustini. Pankadel olid siis suured summad vaba raha, mis leidsid osalist mahutamist riigi ja riigi poolt garanteeritud väärtpaberisse. Alates septembrist m. a. suurenes laenu nõudmine investeerimiste laienemise tõttu ning rahade mahutamine ei sünnitanud enam pankadele raskusi.

Muudatused kommerts- ja linnapankade laenude ja garantiide seisus selguvad järgnevast tabelist:

Laenud	31. XII 36	31. XII 35	31. XII 30	Suurenemine või vähenemine võrreldes	
				31. XII 35	30. XII 30
	miljonites kroonides				
	lühanded kroonides				
Laenud	60.043	53.600	78.084	+6.443	-18.011
sellest: sisemaa vekslid	26.412	21.036	21.736	+5.376	+ 4.676
välismaa „	1.587	2.053	8.379	- 466	- 6.792
tähtajalised laenud	1.084	1.075	1.762	+ 59	- 678
kontokorrentlaenud	30.960	29.486	46.207	+1.474	-15.247
Garantiide deebitorid	11.200	7.305	11.670	+3.895	- 470

Toodud tabelist näeme, et laenude seis kommerts- ja linnapankades tõusis 1936. a. jooksul 6,4 milj. krooni võrra, kusjuures suurenemine sündis peamiselt diskontooperatsioonide arvel. Diskonteeritud sisemaa vekslite portfelli tõusis aasta jooksul 21,8 milj. kroonilt 26,4 milj. kroonini, seega 5,4 milj. kr. võrra, ning ületas ka 31. XII 1930. a. seis 4,7 milj. kr. võrra; välisvekslid läksid aga möödunud aastal veidi lagasi. Kontokorrentlaenude tõus oli möödunud aastal väga tagasihoidlik, kõigest 1,5 milj. kr., ning nende seis ulatus aasta lõpul peaaegu 31 milj. kroonini, olles vähem 1930. a. seisust 15,2 milj. kr. võrra. Nagu nähtub tabelist, oli ka tähtajaliste laenude seis möödunud aasta lõpul madalam 1930. a. seisust.

Nende muudatuste tulemusena on diskontoportfelli osatähtsus tunduvalt tõusnud, moodustades 1936. a. lõpul ca 47% laenude kogusummast, kuna 1930. a. oli see vaid 38,5%. Diskonteeritud vekslite osatähtsuse suurenemisega kontokorrent- ja tähtajaliste laenude arvel on tõusnud vastavalt ka pankade aktiivate likviidsus.

Sarnast muudatust meie kommerts- ja linnapankade krediitpoliitikas tuleb seepärast tervitada.

Nagu nähtub eelpool toodud tabelist, on möödunud aastal kommerts- ja linnapankades suurenenud ka garantiitoperatsioonid; garantiide seis tõusis aasta lõpuks 11,2 milj. kroonini, mis on 3,9 milj. krooni võrra kõrgem kui aasta varem, ning jõudis seega peaaegu 1930. a. kõrgseisuni (11,67 milj. kr.).

Nagu juba eelpool tähendatud, leidsid hoiusummade jõudsast kasvust tekkinud vabad summad mahutamist väärtpaberisse. Nii tõusis kommerts- ja linnapankades väärtpaberite portfelli 1936. a. lõpuks 7,6 milj. kroonini, näidates suurenenud aasta jooksul 3,1 milj. krooni võrra ning ületades 5,8 milj. krooni võrra 1930. a. seis. Sealjuures oli riigi- ja riigi poolt garanteeritud väärtpabereid kommerts- ja linnapankade portfellis 31. XII 36. a. 5,5 milj. krooni, kuna aasta tagasi oli nende seis 3 milj. krooni; väärtpaberite portfelli suurenemine on seega sündinud peamiselt riigi- ja riigi poolt garanteeritud paberite arvel (+2,5 milj. kr.). Väärtpaberite osatähtsus

kommerts- ja linnapankade aktivas on tõusnud möödunud aasta lõpuks 5,2%-le bilansist, kuna 1930. a. oli see kõigest 1,6%.

Kommerts- ja linnapankade rediskont ja võla- arved keskpankades püsisid 1936. a. lõpul peaaegu samal tasemel kui aasta tagasi (tõus 0,2 milj. kr.); võrreldes eelkriisiaegse seisuga, s. o. 31. XII 1930. a., näitab aga rediskondi- ja võlaarvete seis vähenemist 9,8 milj. krooni võrra, mis on 1934. aastast alates aset leidnud hoiusummade juurevoolu tulemus.

Kommertsbankade bilanss ühes linnapanka- dega näitab 1936. aastal suurenemist 14,9 milj. krooni võrra, tõustes 101,9 milj. kroonini.

Mis puutub pankade tegevuse tulemustesse äri- lisest seisukohast, siis oli ka ses suhtes 1936. a. parem eelmisest. 11 kommerts- ja 2 linna- panga puhaskasu kogusumma oli 1936. aastal 692 tuhat krooni 519 tuhande krooni vastu 1935. aastal, seega tõus 173 tuhat krooni, mis tuleb panna läbikäikude suurenemise arvele, sest laenu- protsendid püsisid üldiselt eelmise aasta tasemel, s. o. 6—7%, kusjuures häid lühiajalisi äri- veksleid dis- konteeriti isegi ka alla 6%. Hoiusummadel mak- setavais protsentides ei olnud samuti möödunud aastal muudatusi: jooksvalt arvelt makseti 3% ja tähtajalistelt hoiusummadel 4—5% aastast (ai- nult üks Tallinna pank maksis ½% võrra vä- hem). Laenu- ja hoiu- protsendi vahe ei ole meil seega mitte suur, vaid isegi väiksem kui mitmel pool välismaal. Dividendi 1936. a. eest maksavad 11 pank, kusjuures see kõigub peamiselt 3—7% vahel; ainult mõlemad linnapangad ja üks väik- sem provintsi pank maksab rohkem. Seda tule- must tuleb pidada heaks, arvesse võttes, et mõnel alal on erapankade tegutsemise võimalused kit- sad. Maksvate valuutakitsenduste pärast on era- pankade osa deviisidega kauplemises piiratud, sest kliiring- ja maksekokkulepete tõttu üheteistküme riigiga on erapangad välja lülitatud kauplemisest nende maade deviisidega, kuna kõik tehingud neis vääringuis toimetab Eesti Pank. Kaubandus- tööstuskoda on mitmel korral astunud samme sel- leks, et erapankadel võimaldataks osa võtta ka tehinguist neis vääringuis, kuid seni ei ole see veel annud tagajärgi.

Kui vaadelda meie emissioonipanga — Eesti Panga — tegevust 1936. aastal, näeme, et üldine majanduslik tõus peegeldub ka Eesti Panga bilan- sis 31. XII 1936. a. Liikvelolevate pangatähtede summa on tõusnud 39,9 milj. kroonilt aasta algul 44,5 milj. kroonini aasta lõpul, seega tõus 4,6 milj. krooni ehk 11,5%. See võrdlemisi suur emissiooni tõus ei anna aga mitte põhjust kartusteks, sest

see on tingitud majanduslikust aktiivsusest ja on seega normaalne. Toodangu ja väliskaubanduse tõus, töötajate arvu ja nende palgasumma järje- kindel suurenemine on põhjustanud liikveloleva raha hulga suurenemise.

Kattevara seis on tõusnud aasta jooksul 7,3 milj. krooni võrra ja oli 31. XII 1936. a. 43 milj. krooni. Seega on meie kroon, kui arvesse võtta Eesti Panga ümberarvestamata kullatagavara, kaetud üle 100%. Bilansi järgi oli aasta lõpul liikvelolevate pangatähtede ja jooksvate kohus- tuste vahelkord 56,50.

Eesti Panga krediitid on 1936. aastal tõusnud. 1936. a. lõpul oli veksliportfelli seis 11,6 milj. krooni 9,4 vastu aasta algul (+2,4 milj. kr.), laenude seis 14,1 milj. krooni 13,5 milj. kr. vastu (+0,6 milj. kr.). Krediitide tõus emissioonipanga on seega olnud võrdlemisi tagasihoidlik. Äri- liselt on Eesti Pank lõpetanud aasta 604 tuh. kroonise puhaskasuga, millest maksis aktsionä- ritele dividendi 8%.

Ka riiklikud hüpoteekpangad — Pikalaenu Pank ja Eesti Maapank — on tegutsenud 1936. a. edukalt, eriti esimene. Pikalaenu Panga 31. XII 1936. a. bilansi järgi oli tema poolt antud harilike panga laenude summa 21,1 milj. krooni 16,6 milj. krooni vastu aasta varem; seega tõus 4,5 milj. krooni. Ka panga valitseda olevad laenud ja muud riiklikud mahutused on suurenenud 1,1 milj. krooni võrra. Seega näeme, käsikäs üldise ma- jandusliku elavnemisega, ka Pikalaenu Panga tegevuses tunduvat tõusu. Äri- liselt on samuti Pikalaenu Pank lõpetanud möödunud aasta väga hea tulemusega, andes puhaskasu 749 tuhat krooni. Erahüpoteekpankade — Eesti Hüpoteekpanga ja Eesti Maakrediitseltsi — tegevus näitas 1936. a. samuti tõusu. Eesti Hüpoteekpanga poolt pant- lehtedes väljaantud laenude summa oli 31. XII 26 bilansi järgi 10,9 milj. krooni 9,5 milj. krooni vastu aasta tagasi. Vastavalt sellele on tõusnud ka liikvelolevate pantlehtede summa 9,0 milj. kroonilt 10,3 milj. kroonini. Laenude nõudmine Eesti Hüpoteekpangalt oli tunduvalt suurem, kuid tema pantlehtede mahutamise piiratud võimalused meie väärt-paberite turu kitsuse tõttu tõmbasid piiri ka laenuoperatsioonidele.

Ka ühispankade tegevus arenes 1936. aastal üldiselt edukalt, välja arvatud mõned üksikud väi- kesed ühispangad provintsis.

Kokku võttes võime konstateerida, et meie pangandus, käsikäs üldise majandusliku tõusuga, näitas 1936. aastal soodsat arengut, ja tema seis- kord on tänapäev kindlam kui enne kriisi.

Kaubandus.

Kaubanduse seisukorra hinnangul tuleb jõuda eraldi selgusele sise- ja väliskaubanduse käibes, kuigi mõlemad on teine-teisega suurelt seoses. Samuti tuleb hoolega jälgida üldise majandusliku olukorra kujunemist, ostujõu liikumist, toodangu muutusi ja veel tervet rida teisi pidepunkte, mille põhjal oleks võimalik vastava sisekaubanduse statistika puudumisel teha kokkuvõtteid ja hinnanguid, eriti sisekaubanduse käibe üle.

Väliskaubandus 1936. a.

Üldhinnang.

Rööbiti majandusliku tegevuse tõusuga suurenes 1936. aastal ka väliskaubanduse käibe. Eksport tõusis 83 milj. kr. eelmise aasta 80 milj. kr. vastu ja import 87 milj. kr.-ni eelmise aasta 69 milj. kr. vastu. Seega kasvab eksport 3,8% ja import 26,3% väärtuse järgi.

Väliskaubanduse bilanss, mis oli viimase viie aasta jooksul pidevalt aktiivne, muutus passiivseks ligi 4 milj. kr. On asutud juba üldiselt kõigiti õigustatud seisukohale, et 1936. a. väliskaubanduse bilansi passiivset, tingitud peamiselt investeerimise iseloomu kandvate kaupade märksa suurenenud sisseveost, ei ole meie majandusele sugugi häiriv, vaid kõigiti loomulik ja õigustatud nähtus pärast kestvat madalkonjunktuuri, mil tootmisgevus oli pidevalt kokku tõmbumas ja investeerimised täiesti soigus ning tootmisvahendite sissevedu selle tõttu vägagi tagasihoidlik.

On ju just tootmisvahendite sisseveo tõus 1936. a. väliskaubandusbilansi passiiviteedi üheks tõhusamaks teguriks. Kuid ka teiste kaupade suurenenud sissevedu tohiks elatis-standardi tõusu tähistajana olla tervitatav.

Koguselt pakub 1936. a. väliskaubandus järgmist pilti. Eksport läks koguselt tagasi võrreldes 1935. aastaga 5%, olles 453 tuh. tonni eelmise aasta 478 tuh. tonni vastu. See tagasimineku on sündinud peamiselt rukki, metsamaterjalide, tselluloosi ja põlevkiviõli väljaveo arvel.

Import seevastu tõusis ka koguselt tunduvalt, 1935. aastaga võrreldes oli tõus ligi 30%, ulatudes 383 tuh. tonnini eelmise aasta 296 tuh. tonni vastu, kusjuures tõus ilmnes peaaegu kõigi tähtsamate kaupade alal. Vähenes koguselt tähtsaimaist kaubust ainult toornahtade, tselluloosi, mõnede tekstiiltoorainete (vill, džuu), kunstväetiste ja mõne teise kauba sissevedu. Võrreldes 1936. a. väliskaubanduse käivet sügavaima kriisi aasta — 1932. a. — käibega on välis-

kaubanduse käibe suurenemine väärtuse järgi olnud enam kui kahekordne. Selle juures on 1932. aastaga võrreldes väljaveo keskmised hinnad tõusnud 44%, sisseveohinnad 29%. See asjaolu, et meie väljaveokaupade hinnad on tõusnud viimase nelja aasta jooksul tunduvalt enam kui sisseveokaupade hinnad, on meie rahvamajandusele olnud suureks kasuks, kompenseerides vähimalt osaliseltki kriisiaastail saadud suuri rahvamajanduslikke kaotusi, mis tekkisid meie tähtsaimate väljaveoainete — põllumajandussaaduste — tunduvalt suuremast hindade langusest maailmaturul võrreldes meie sisseveoainete — tööstuskaupade — hindade langusega. Üldse peab siiski märkima, et üldine hindade tase 1936. aastal ei ole võrreldes 1935. aastaga palju muutunud. Eriti, mis puutub sisseveo ossa: sisseveokaupade hinnad ei ole muutunud kuigi palju. Mõned kaubad küll kallinesid (metallid, suhkur, heeringad), kuid ridu importkaupu langes hinnas (sool, puuvillane riie). Siin peab märkima, et importkaupade hindade suurem tõus langeb juba käesolevale aastale. Kuigi see tõus esines juba möödunud aasta lõpul, ei suuda see 1936. aasta üldpilti kuigi suurel määral mõjutada.

Väljaveokaupade hindades tuleb samal ajal märkida, et põllumajandussaaduste eest saime 1936. a. üldiselt paremat hinda kui eelmisel aastal, eriti lihasaaduste, või ja kartuli eest. Tagasimineku oli peamiselt ainult lina ja kanamunade hindades.

Tööstuskaupade eest välisturgudel saadud hindade tasemes võrreldes eelmise aastaga suuri kõikumisi ei olnud, välja arvatud mõned kaubad, millede eest saadi tunduvalt kõrgeimat hinda (põlevkiviõli).

Väliskaubanduse kujunemises kajastub ka meie majanduse üldine areng. Väljaveo tõusus tekkis 1936. aastal seisak, mis algas õigupoolest juba 1935. aasta teisel poolel. See oli tingitud peamiselt kahe viimase aasta tagasihoidlikest saakidest põllumajanduses ja selle mõjust põlumajandussaaduste väljaveole. Nii läks tagasi koguselt liha- ja lihakauba, munade ja teravilja väljavedu umbes samale tasemele kui eelmisel aastal jäi või väljavedu, kuna suurenes tunduvalt kartuliekспорт. Hindade paranemise tõttu välisturgudel saadi aga samal ajal valuutat põllusaaduste eest suhteliselt enam kui aasta varem, eriti liha, kartuli ja teravilja eest.

Tootmisalade järgi kujunes pilt väliskaubanduses, võrreldes eelmise aastaga, järg-

miseks: põllumajandussaaduste väljavedu kasvas väärtuselt 40 milj. kroonilt 1935. a. 43 milj. kroonini 1936. a. Tööstustoodete eksport jäi umbes samale tasemele, kuna toidu- ja maitseainete (peale põllumajanduse saaduste) väljavedu näitas tagasihoidlikku tõusu ja metsamaterjalide eksport langust.

Sissevedu aga tõusis kõikidel aladel. Eriti hoogsasti kasvas tööstussaaduste sissevedu: 55 milj. kroonilt 1935. a. 67 milj. kroonini. Ka põllumajandusaineid imporditi $1\frac{1}{2}$ korda enam kui eelmisel aastal, samuti suurenes toidu- ja maitseainete sissevedu 1 milj. kr. võrra ja metsamaterjalide import 0,3 milj. kr. võrra.

Väljavedu.

	1936	1935
	milj. kr.	
Põllumajandussaadused	43,4	39,7
Tööstustooted	30,4	30,5
Metsasaadused	7,8	8,6
Toidu- ja maitseained	1,6	1,3

Kokku 83,2 80,1

Sissevedu.

	1936	1935
	milj. kr.	
Põllumajandussaadused	12,5	8,9
Tööstustooted	67,4	54,7
Metsasaadused	0,4	0,1
Toidu- ja maitseained	6,5	5,1

Kokku 86,8 68,8

Väljavedu.

Vaadeldes sisse- ja väljavedu üksikasjaliselt, esinevad väljavõttes 1935. aastaga võrreldes järgmised silmatorkavad muudatused. Väljavõtte koostis väärtuselt olulisemate rühmade järgi muutus vähe, välja arvatud elusloomade rühm, mille eksport kasvas peamiselt elussigade arvel üle 50%. Ka toor-, poolvalmis- ja valmissaaduste väljavedu tõusis, kuigi vähesel määral (3—3,5%), kuna toidu- ja maitseainete väljavedu jäi üldjoontes endiseks.

Toidu- ja maitseainete rühma olulisimaist aineist tõusis, nagu juba märgitud, kartulite väljavedu 1935. a. võrreldes koguselt $\frac{1}{3}$ võrra. Väärtuselt, tingitud parematest hindadest, kasvas kartulite väljavedu koguni kahekordseks.

Teravilja väljavedu aga kahanes tagasihoidlikust saagist tingituna umbes $\frac{1}{4}$ võrra. Veel läks koguselt tagasi liha ja

munade väljavedu, kuigi liha eest saadud paremate hindade tõttu suurenesid eelmise aastaga võrreldes rahalised sissetulekud.

Või väljavedu jäi umbes endisele tasemele, näidates väikest tõusu.

Toor- ja poolvalmisaineist suurenes 1935. a. võrreldes lina toornahkade ja bensiini väljavedu. Eriti tõusis lina väljavedu — üle 50% koguselt, kuigi madalamate hindade tõttu maailmaturul ei tõusnud lina eest saadud rahalised sissetulekud võrdeliselt välja veetud koguse suurenemisele. Sama esineb ka bensiini ekspordis — kogus tõusis eriti suuresti — 76%, väärtus aga ainult 67%.

Toornahkade eest aga saadi hindade paranemise ja väljavõtte suurenemise tõttu ligi kaks korda enam valuutat kui eelmisel aastal.

Vähenes aga metsamaterjali ja tselluloosi väljavedu — esimene ca 10% ja teine veel enam.

Valmissaadustest kasvas kõige enam — kolmekordseks — tsemendi eksport, jättes aga kaugale maha kriisielsete aastate ekspordist.

Tahvelklaasi ja linase riide väljavedu paisus 50%, vincer- ja toolipõhjade eksport 10%.

Tagasi läks tähtsaimaist artikleist paberi, džuutriide ja puuvillase riide väljavedu. Viimase väljavedu näitas väärtuse järgi tagasiminekut peamiselt seepärast, et eksporditi odavamaid sorte. Koguselt tõusis puuvillase riide väljavedu tegelikult 11%.

Sissevedu.

Sissevedu näitas tõusu kõikides rühmades. Eriti tõusis valmissaaduste (12,2 milj. kr.) ja toidu- ja maitseainete (3,7 milj. kr.) sissevedu. Toor- ja poolvalmissaaduste sisseveo tõus oli õige mõõdukas (1,7 milj. kr.).

Valmissaadustest imporditi kõiki kaupu enam kui 1935. aastal. Tootmisvahendite sissevedu tõusis selle juures kõige rohkem.

Jõu- ja töömehhanismid toodi sisse kogusummas 5,2 milj. kr. eest, s. o. 2,1 milj. kr. enam kui 1935. a. Transportvahendeid 1,6 milj. kr. ja mitmesugust metallkaupa kokku 5,9 milj. kr. eest. Kumbagi 1,6 milj. kr. võrra enam eelmisest aastast.

Elektrimehhanismid ja -tarbeid imporditi 1,4 milj. kr. eest — juurekasv seega eelmise aastaga võrreldes 0,6 milj. kr. Metallide sissevedu tõusis ca 6,5 milj. kr.-le, olles ühtlasi suurem eelmisest aastast üle 1,0 milj. kr. Siinjuures tuleb märkida, et metalle toodi 1936. a. sisse

rohkem kui kunagi varem. Kriisieelse, 1929. aastaga võrreldes ulatub tõus ligi 60%-ni, ületades kriisiaasta, 1932. a., enam kui kolmekordselt. Samuti tõusis põllutöömashinade ja riistade sissevedu 2,6 milj. kroonini, olles eelmisest aastast suurem 1 milj. kr. võrra ja 1932. a. võrreldes ligi kümnekordne, nagu ka transportvahendite import. Ka villase lõnga import tõusis viimase kümne aasta jooksul ennenägemata kõrgusele, ulatudes 2,9 milj. kroonini eelmise aasta 2,2 milj. kr. vastu, ületades 1929. aasta impordi rohkem kui kahekordselt.

Kunstiidilõnga ja -niidi import jäi umbes endisele tasemele, näidates siiski väikest tõusu.

Toor- ja poolvalmissaadusist tõusis tähtsaimaist selle rühma aineist toortubaka, kivisöe, petrooleumi, bensiini ja puuvilla sissevedu. Läks tagasi villa, džuudivi, toornahkade ja väetiste import, kuigi mitte eriti suuresti.

Toidu- ja maitseaineist suurenes teravilja import 10 tuh. tonnilt 1935. aastal 28 tuh. tonnini (halb saagiaasta), ka heeringate, suhkru ja soola sissevedu tõusis. Heeringaid toodi sisse 1936. a. 4400 tonni (1935 — 4090 tn.), suhkrut 25.880 tn. (1935 — 23.330 tn.) ja soola 27.970 tn. (1935 — 25.680 tn.).

Heeringate ja suhkru sissevedu on tõusnud ka väärtuse järgi. Soola sissevedu näitab aga väärtuse järgi langust soola odavnemise tõttu. Ka teiste toidu- ja maitseainete sissevedu tõusis, kuigi absoluutarvudes palju vähemal määral. Üksikute selle ala artiklite juures oli sisseveo tõus keskmiselt 10—40%.

Riikide järgi oli sisseveos endiselt esikohal Saksa, kust imporditi kaupu 26 milj. kr. eest ehk ligi 30% kogu meie impordist. Meie sissevedu Saksast ületas meie väljaveo sinna 7 milj. kr. See oli tarviline, kuna eelmise kolme aasta aktiivse kaubabilansi tõttu oli kliiringsaldo 1936. aasta alguks tugevalt Eesti kasuks. Selle saldo likvideerimine oli mõnesuguseil põhjusil (ebakindlus) soovitatav. Ka tuli Saksast teha oste investeerimiseks põlevkivi alal saadud väliskrediitide arvel.

Teisel kohal meie sisseveos oli loomulikult S-Briti, kus imporditi kaupu 15,5 milj. kr. eest eelmise aasta 13 milj. kr. vastu.

Sissevedu Britist oli 1936. aastal suurem kui kunagi varem viimase 13 aasta jooksul, ületades kriisiaastad umbes kolmekordselt. Osatähtsusest moodustus sissevedu Britist 18% kogu meie impordist väärtuse järgi. Kaubabi-

lans oli aktiivne 15 milj. krooniga. Eelnevast selgub, et ligi 50% kõigist sisseveetud kaupadest tuleb kahest riigist, Saksast ja S-Britist; neile järgnesid osatähtsuse järjekorras 1936. aastal P.-Ameerika Ühendriigid, Nõukogude Vene, Rootsi, Soome, Läti, Poola, Prantsuse j. t.

Siinjuures tuleb märkida, et riikide vaheliste kliiringlepete tõttu, mille järgi tekkinud saldod tuleb kaupadega tasakaalustada, oldi 1936. a. tihti sunnitud ostma seal maalt, kust see kaugele ei olnud soodus. Eriti 1936. aastal ilmes kliiringlepete mõju reljeefsel, kuna 1935. a. aktiivse kaubabilansi tõttu olid mitmes riigis (Läti, N. Vene, Saksa) kliiring-saldod kujunenud meie kasuks, mis 1936. aastal seal tehtavate ostudega tulid tasakaalustada.

Väljaveos oli 1936. a. domineerivaks turuks, nagu alati, S-Briti, kuhu saatsime kaupu 30 milj. kr. eest ehk 36,6% kogu meie ekspordist. Järgnes Saksa 18,7 milj. kr. ja 22,5%, edasi Soome 5,6 milj. kr. ehk 6,8%-ga, siis Rootsi, Prantsuse, P.-Ameerika Ühendriigid j. t.

Ka väljaveos on Saksa-Briti ühine osatähtsus suuresti valdav. 1936. aastal läks nendele kahele turule ligi 60% kogu meie ekspordist väärtuse järgi. On veel märkida, et 1936. a. läksid meie kaubad üldse 104 riiki eelmise aasta 90 riigi asemel. Mõnesugusel määral võib seda panna turgude võitmise suurenenud aktiviteedi arvele.

Ostujõu kujunemine 1936. a.

Üldise ostujõu määratlemise katseil tuleb eraldi püüda selgusele jõuda kolme valdava rahvastiku grupi — põllumajanduses rakendunute, tööstuses töötajate ja ametkonna — ostujõu kujunemises.

Põllumajanduse ostujõu kujunemine on sõltuv peamiselt kahest tegurist — müügiainete hindadest ja müüdud ainete kogusest. On selge, et mida kõrgemat hinda saab põllumees oma saaduste eest ja mida rohkem ta neid müüb, seda suuremad võimalused on tal osta teisi temal tarvisminevaid kaupu, s. t. seda suurem on ta ostujõud. Muidugi ei ole tähtsusetu ostujõu kujunemises ka põllumajanduse ostuainete hindade tase. Mida kõrgemad hinnad ostuainel, seda vähem on põllumehele võimalus neid osta, seda piiratam ta ostujõud.

Konjunktuurinstituudi poolt koostatavate ja ametlikult avaldatavate vastavate indeksite põhjal on põllumajanduse ostujõu kujunemises märkida järgmist:

Põllumajanduse ostuained (s. o. ained, mida põllumees oma majapidamisest ei saa, vaid väljast ostab) kallinesid 1935. aastaga võrreldes tunduvalt vähem kui müügiained (s. o. ained, mida põllumees toodab ja müüb) samal ajal. Sellest järgneb, et põllumees võis oma poolt toodetud ja turustatud saaduste eest osta rohkem kui eelmisel aastal, s. o. põllumajandussaaduste ostujõud tõusis. Ostuainete hinnatõus võrreldes 1935. a. oli keskmiselt 8%, samal ajal tõusid aga müügiained hinnas keskmiselt 16%, seega oli põllumajandussaaduste ostujõud 1936. a. keskmiselt 8%—10% kõrgem 1935. aastast. Ostu- ja müügiainete hindade tegur oli 1936. aastal seega soodus põllumajanduse ostujõu suurenemisele. Mis puutub teise tegurisse — müügikogustesse, siis tuleb märkida, et siin mõjusid ostujõu tõusule teatud määral pidurdavalt kahe viimase — 1935. ja 1936. — aasta võrdlemisi tagasihoidlikud saagid. Nii hinnati 1936. a. teraviljasaaki umbes 8% nõrgemaks eelmise aasta saagist. Et samal ajal on aga kartuli-, loomasöötade jne. saagid tunduvalt tõusnud, siis võiks üldiselt põllumajandussaaduste müügikogust 1936. a. hinnata ümarguselt eelmise aastaga võrdselt või isegi mõnesugusel määral suuremaks.

Kokku võttes võiks seega, arvestades, et:

a) põllumajanduse müügiainete hinnad on tõusnud tunduvalt enam kui ostuainete hinnad,

b) siseturu maht põllumajandussaaduste tarbimisel ei ole vähenenud (tööstuses maksetud palkade kogusumma on tõusnud, linnade liharavituse on suurenenud jne.),

c) põllumajandussaaduste väljaveo eest on 1936. a. saadud 3,5 milj. kr. enam kui eelmisel aastal, hinnata põllumajanduse ostujõudu 1936. a. kõrgemaks eelmisest aastast.

Teise tähtsama grupi — tööstuses töötajate — ostujõu kujunemine on sündinud 1936. a. samuti tõusu suunas. Maksetud palkade kogusumma suur- ja kesktööstuses tõusis 1935. aastaga võrreldes 4,8 milj. kr., olles oma ulatuselt suurem kõikidest eelmistest aastatest. See oli tingitud peamiselt töömahu suurenemisest (töötajate arv suur- ja kesktööstuses tõusis 1935. aastaga võrreldes keskmiselt 15%). Töötasude tõus (tunniteenistuse alusel) oli aga palju väiksem — umbes 5%.

Samal ajal tuleb aga tööliste reaalpalka (s. o. ostujõud tunniteenistuse alusel) umbes 6% vä-

hemaks lugeda kui eelmisel aastal. Kuigi reaalpalk, resp. ostujõud, üksikul töölisel läks tagasi, tuleb, arvestades, et 1936. a. suurenes tööstuses palkadeks maksetud summa ligi 20% võrra, tööliiskonna kui terviku ostujõu kogusummat siiski lugeda suurenenuks. Selle suurenemise hinnang arvuliselt on raskendatud, tõenäoliselt ei tõuse see palju üle 5—6%, kuna ostujõu tõusu tunduva suurenemise hoidis tagasi hindade tõus.

Kuna hindade tõus suuremal määral avaldus alles 1936. aasta lõpul ja criti tugevasti hinnad tõusid just 1937. a. algul (toiduained), siis ei mõjutanud see tõus criti suuresti möödunud aasta kogupilti, mistõttu sellest sõltuvad nähtused (ostujõu kahanemine) 1936. aasta kokkuvõttes veel criti ei ilmne.

Tähtsa asjaoluna tuleb siinjuures veel märkida, et toiduainete, samuti korterite, kallinemise tõttu tõusis nende kulude osatähtsus üldises büdžetis. See tähendab seda, et töötajate üldise ostujõu tõusu võis peamiselt põllumajandussaaduste ja esimese järgu tarbainete (suhkur, heeringad jne.) tarbing kasvada. Tööstuskaupade tarvitamine tööliste poolt võis selle tõttu tõusta ainult äärmiselt tagasihoidlikus ulatuses.

Kolmanda vaadeldava ja olulise grupi — ametkonna — üldine ostujõud on, kahtlemata, elatismaksumuse tõusuga tagasi läinud. Riigi ja omavalitsuse ametnike palgad on jäänud endisiks ja just nende palkade tase on määrav selle grupi ostujõu kujunemises. Samuti ei ole ametkonna arvus olnud tähelepanevaid muutusi, seega ka mitte maksetud palga kogusummas, mille tõttu ametkonna ostujõud, criti tööstuskaupade ostu alal, on kahtlemata tagasi läinud.

Kokku võttes kolme tähtsaima rahvastiku grupi — põllumajanduses rakendunute, tööstuses töötajate ja ametkonna — ostujõu kujunemist tuleb siiski üldist ostujõudu 1936. a. hinnata kõrgemaks eelmise aastast.

Seda kinnitavad ka: tööstustoodangu tõus (tarbimiskaupade alal ca 14% 1935. a. võrreldes; samal ajal on tööstuskaupade eksport jäänud ümarguselt kogusummas endiseks), kaubaveo suurenemine raudteedel, tarbekaupade sisseveo tõus ja viinatarvituse kasv. Selle juures on märkida, et see üldine ostujõu kasv toimus peamiselt just põllumajanduses tegutsevate isikute ostujõu tõusu arvel.

Sisekaubandus 1936. a.

Lähtudes ostujõu kujunemisest üksikute rahvastiku gruppide juures ja arvesse võttes peamiselt imporditud kaupade iseloomu ja kogust, samuti tootmisteguvust, võib teha mõnesuguseid järeldusi sisekaubanduse kohta.

Sisekaubanduse käivet 1936. aastal tuleb lugeda eelmise aastaga võrreldes üldiselt tõusnuks. See tõus ei ole ilmnenu aga kaugelki ühtlasena ja on kaubandusalasid, kus tõus üldse oli küsitav.

Käivete tõus tööstuskaupade alal ilmnes esmajoones just nende kaupade suurenenud tarbimise arvel, mida tarvitab maa.

Siinjuures ei saa jätta märkimata ilmastikuloole mõju möödunud aasta kaubandusele. (Hilise talve tõttu võrdlemisi halvad liiklustingimused.) Talve tuleku viibimine põhjustas üldse mõnel alal tagasilööke — nii villase riide, valmisriiete ja karusnahkade kaubanduses.

Samuti on negatiivselt mõjunud tööstuskaupade minekule suurenenud väljaminekud toiduaineile ja korterile, mis piirasid palgaliste kulusi tööstuskaupade ostudeks.

Ühe tähtsa asjaoluna tuleb võtta läbikäikude hinnangul arvesse hindade liikumist. Suurimüügi hinnad tõusid 1936. a. võrreldes eelmisega 8%. Suurim oli hinnatõus toiduainel — 14%; tööstuskaubad kallinesid ainult 3%. Selle juures on huvitav märkida, et toiduained siseturul tõusid hinnas tunduvalt enam kui samad ained välisurgudel. Hinnatõus siseturul oli mõnedelt ainetelt (aedvili — halva saagi tõttu) kuni 44%. Lihahinnad tõusid ca 30%, muud ained vähem. Koloniaalkaubad aga sootuks langesid hinnas eelmise aastaga võrreldes. Toiduainete hindade tugevat tõusu põhjustas pakumise vähenemine siseturul (lihloomade, eriti sigade, tugevalt suurenenud eksport ja lihasaaduste eest välisurgudel saadud kõrgem hind, kehv teravilja ja aiavilja saak) ja rahva ostujõu suurenemine.

Kaubanduse rahaliste käivete suurenemine tuleb seega osalt panna hindade tõusu arvele, eriti toiduainete kaubanduses. Käibeid (läbikäike) üksikute tähtsaimate kaubandusalade järgi jälgida ja neid 1935. a. käivetega võrrelda võib vastava statistika puudumisel ainult kaudseid teid ja andmeid kasutades, nagu väljaantud kaubanduslike äritunnistuste arv, väliskaubanduse käive ja tähtsaimate tarbekaupade import, aktsiisikaupade läbimüük, kaupade vedu raudteel, tööstuse toodang, ostu-

jõu kujunemine (maksetud palkade kogusumma) jne.

Seda teed käies võib tähele panna järgmist:

Käibed toiduainete kaubanduses on üldiselt mõnesugusel määral tõusnud — osalt tööstusse juurevõetud isikute ja osalt muidugi põllumajanduse suurenenud ostujõu arvel (viimasel juhul peamiselt koloniaalkaupade alal). See nähtub: toiduainete ja koloniaalkaupade suurenenud sisseveost (tõusnud on suhkrul, soola, heeringate, kohvi, tee, veinide, puuvilja jne. import), linnade lihatarvituse kasvust ja tarbijakonna üldisest ostujõu suurenemisest.

Manufaktuurkaubanduses arenes möödunud aastal erinevalt, olenedes peamiselt sellest, kas on tegemist villase, puuvillase või siidriide kaubandusega.

Villase riide kaubanduses on läbimüügid eelmise aastaga võrreldes üldiselt tõusnud. Villase riide sissevedu tõusis umbes 30%. Nii sama suurt tõusu ei ilmnenu üldiselt aga läbimüükides, kuna tõusu pidurdasid väga suurel määral aasta viimaste kuude halvad ilmastikuloled. Hilinenud talv vähendas tarbimist; samas suunas mõjusid maainimeste ostudele pidurdavalt halvast ilmastikust tingitud rasked teolud. Oma kaudset mõju ei jätnud avaldamata ka toitlus- ja korterikulude tõus. Aasta lõpul oli märgata ladude tunduvalt suurenemist.

Siidi- ja kunstiidi-kaubanduses tuleb märkida läbimüükide tunduvalt tõusu. Nimeetatud liiki tekstiilkaupade sissevedu langes majanduskriisi ajal äärmiselt madalale, mille tõttu nüüd, kriisi möödudes, nende kaupade tarbimine on suuresti tõusnud. Siidkaupade sissevedu tõusis 1935. a. võrreldes kahekorra. Selle asjaolu juures on mõeldud, et selle kauba peamise ostjaskonna, jõukama kihi, sissetulekud on üldiselt eelmise aastaga võrreldes tõusnud. (Äritegevuse paranemine jne.) Ka on siseturg puuvillaseid kaupu asendamas siid- ja kunstiidkaupadega, millest on tingitud ka osalt nende kaupade läbimüügi suurenemine.

Puuvillase riide kaubanduses tuleb arvestada mõningal määral läbimüükide tagasiminekut, tingitult, nagu juba öeldud, kunstiidriide kõvast võistlusest.

Üldiselt peab möödunud aastat manufaktuurkaubanduses nimetama siiski rahuldavaks. Läbimüügid siid- ja kunstiidriide alal on tõusnud. Sama võib ütelda, kuigi tunduvalt vähemal määral, villase kauba kohta. Puuvillase riide läbimüügid on üldiselt jäänud eelmise aasta tasemele või isegi vähemal määral tagasi läinud.

Rauakaubanduses tuleb 1936. aastat pidada rahuldavaks. Arvestades elavat ehitustegevust ja põllumajanduse ostujõu kasvu on käive tõusnud keskmiselt 10—20%. Rauakaupade sisseveo tõus on keskmiselt 10 kuni 25% vahel. Samuti on tõusnud ka vastavate kodumaatööstuste siseturu toodang.

Turg rauakaubanduse alal on terve, kuna ei ole olnud nimetamisväärseid kahjusid ostjaskonnas maksuvõime kadumise läbi.

Masinate ja masinatarvete kaubanduses on käibed, võttes aluseks sisseveo andmeid, tunduvalt tõusnud.

Tingitud põllumajanduse ostujõu tõusust ja asjaolust, et kriisiaastail põllutööriistade sissevedu oli äärmiselt väike (1932. a. 10 korda väiksem kui 1936. a.), on põllutööriistade kaubanduses läbimüük tõusnud keskmiselt 30—40%.

Kuigi sissevedu tõusis ca 70%, ei tõusnud läbimüük selle võrra, kuna ladudes oli siiski mõnesugusel määral masinaid ja riistu ning aasta lõpul laod suurensid.

Transportvahendite kaubanduses tuleb läbimüükide tõusu arvata umbes 25—30%-ni.

Jõu- ja töomasinate sissevedu tõusis küll üle 60% — see ei kajastu aga kaugelki masinate sisekaubanduslikes käivetes, kuna tööstused suures enamikus masinaid ise otseselt impordivad. Teatavat tõusu võiks aga märkida ka selles kaubandusharus.

Elektritavete ja radiokaubanduses võib käivete tõusu hinnata üldiselt 20—25%-ni. Eriti tugevalt (ligi 50%) on tõusnud raadioaparaatide sissevedu, samal ajal on ka kodumaa raadiotööstuse toodang märksa suurenenud. Tõus radiokaubanduses on sündinud jällegi maa ostujõu arvcl. Ka kõikide elektritarvete sissevedu ja tarbing on suuremal või vähemal määral tõusnud, ühenduses üldise tööstuse aktiviseerimise ja sellega seoses oleva elektrifitseerimisega.

Majatavete (klaas- ja kivinõud jne.) kaubanduses tuleks, võttes aluseks vastavate kaupade suurenenud sissevedu, läbimüükide tõusu hinnata umbes 10—15%-ni. Nii tõusis eelmise aastaga võrreldes portselankauba sissevedu väärtuse järgi umbes 30%, fajansskauba import 18% ja klaaskauba sissevedu 28%. Ent läbimüügid ei tõusnud sellele vastavalt, kuna eelmiste aastate piiratud sisseveo tõttu suuremaid nõutava kauba ladusid ei olnud ja nüüd osa kaupa läks ladude täien-

damiseks. Ka siin tuleb elavnemine panna peamiselt maa arvele.

Paberi- ja kirjutusmaterjali-kaubanduses on jällegi maa ostujõu kasvu kui ka maa üldise kultuuristumise tõttu läbimüügid tõusnud umbes 30%. Eriti kultuuristumine loob loomulikud eeldused selle ala kaupade kui ka üldse tööstuskaupade minekule.

Värviainete kaubanduses on ehitustegevuses kestvast elavusest, kodukaunistamise aktsioonist, samuti ka ostujõu üldisest tõusust tingituna märkida käivete tõusu.

Mocartikliite ja pudukaubanduses võib, arvestades pudukauba (nööbid, kinnitised jne.) tõusnud sissevedu, samuti kodumaa vastava tööstuse toodangu suurenemist (sukad, trikoopesu jne.), läbimüüke 20—30%, eelmise aastaga võrreldes, tõusnuks lugeda.

Ehitusmaterjalide kaubanduses on käibed ühenduses ehitustegevuses kestva elavusega ja ehitusmaterjalide hindade tõusuga kahtlemata märksa tõusnud. Ehitusraua sissevedu on tõusnud ümarguselt 35—40%, tsemenditoodang 30%, millest suur osa läks siseturu tarvete rahuldamiseks. Samuti on tõusnud silikaatkivide, telliskivide ja lubjatööstuste toodang, mis kõik on suurendanud ehitusmaterjalide kaubanduse käibed.

Metsamaterjalide kaubanduses oli möödunud aastal suur tagasimine. Riigi metsatööstus suurima metsade omanikuna laskis avalikule müügile tunduvalt väiksemad raielangid, turustades ise suurema osa. Selle tõttu kahanes eraeksporttööriide osatähtsus märksa. Samuti, loomulikult, ka läbikäigud. Üldse, kuigi hinnad välis-turgudel tõusid, vähenes metsasaaduste eksport eelmise aastaga võrreldes 1,2 milj. kr. ehk 10%. Ekspordi üldist vähenemist põhjustas raielankide väiksem ülestootamine.

Lina kaubanduses valitses möödunud aastal elavnemine. Eksport tõusis ca 20% väärtuse järgi. Koguse järgi oli tõus veel suurem — üle 50%. Vahe koguse ja väärtuse suurenemise vahel on seletatav madalamate hindadega maailmaturul.

Toornahkade kaubanduses on väljaveetud nahkade koguse suurenemise ja ka hindade paranemise tõttu läbikäigud õige tunduvalt tõusnud. Toornahkade väljaveedu on üldsummas umbes 60% kasvanud, seda peamiselt vasikatoornahkade väljaveo arvel.

Karusnahkade alal võib aga märgata tagasiminekut, mis on tingitud hilinenud talvest,

Kaubanduslike ettevõtete arvus 1936. aastal suuri muutusi ei esinenud, nagu nähtub alljärgnevalt:

	1935. a.	1936. a.
I järk	543	551
II järk	2220	2213
III järk	7215	7307

Kokku võttes võib kaubanduse seisukorda 1936. a. pidada rahuldavaks.

Siinjuures ei saa aga jätta märkimata 1936. aastal reljeefselt ilmnenu riigiettevõtluse laiendamise tendentsi erakaubanduse arvel (või- ja osaliselt metsakaubanduse monopoliseerimine 1936. a.).

Nende tendentside püsimine ja süvenemine häirib tõsiselt erakaubanduse laiendamisringkondi, sundides neid erilisele ettevaatusele ja tagasihoidlikkusele uutes investeerimistes turgude otsimise, sissetöötamise ja kaubanduse parema organiseerimise aladel.

Tööstus.

Eesti tööstusele kujunes 1936. a. ulatuslikumaks investeerimise hooajaks kui ükski varem tegevusaasta. Maa industrialiseerimise loosungi all täiendati tunduvalt tootmisaparati ning sellega kõrvuti elustati chitustegevust. Iloogus kapitalide paigutamine nii riigi- kui ka eraettevõtluse poolt tööstusse ja ehitustegevusse kandis isegi teatud viisil forseerimise tunnuseid, criti riiklike investeerimiste osas. Seni Eestis tähtsuse poolest ikka esiplaanile nihutatud põllumajandus jäi tööstuse tempo kõrval varju ning pöördelise investeerimise aastaga seoses tuli criti põllumajanduse, kuid ka tööstuse seisukohast päevakorrale meie senisele majanduselule hoopis uudseid nähtusi, näit. tööjõu vähesuse probleem.

Majanduspoliitika osas ilmnes möödunud aasta kestes üha selgemalt riikliku võimu vahetusegamise püüdlus tööstuse tootmistevõime. Riiklik tegevus kujunes õigupoolest kahepalgeliseks, ühelt poolt astuti välja uusi põhimõteteid rajavana, pioneerina, seega positiivselt rahvamajanduse mõttes ja heatahtlikult juhtivana ning täiendavana eraettevõtluse seisukohalt, teiselt poolt riiklik ettevõtlus laskus otseselt töösturi-kaupmehe ossa ja koguni üksikuil aladel eraettevõtlusega konkureerides ning seda osaliselt likvideerides. Möödunud aastat iseloomustavad veel investeerimised mõningale uuele tööstusalale (nagu sulfaat-tselluloosi-, kondentspiimavabrikud, bakeliiditööstus jne.),

kuid ka paralleelinvesteerimised (tekstiil-, põlevkivi-, telliskivi-, kunstsarvetööstused jne.). Sihiks oli uute investeerimiste näol tugevdada meie eksporttootuse harusid ja nõnda senisest suuremal määral mitmekesistada meie tööstusartiklite väljavedu. Tööstuse toodangu tõstmise vahenditena kerkisid aasta jooksul päevakorrale ka tööstuse mehhaniseerimine ning töö ratsionaliseerimine (näit. tekstiiltööstuses).

Mitte veel teostamist leidnud, kuid elavalt kõne all seisnud küsimustena püsisid päevakorral raualademetes avastamine Jõhvis ja oma maa tooraineid kasutava superfosfaadivabriku ehitamine.

Edasi kujunesid möödunud aasta tööstus- ja majanduspoliitika iseloomulikemateks joonteks esmakordselt ulatuslike ja, võib nimetada isegi suurejooneliste sihtjoonte rajamine. Jõuti äratundmisele, et maa edaspidine tööstuslik areng eeldab teatud sihikindlalt läbiviidud eeltingimusi, nimelt kütteinete probleemi õiget lahendamist ja maa senisest enam elektrifitseerimist. Sellega seoses on võimalik läbi viia kavu, mis näevad ette looduslike varade võimalikult suureprotsendilist tööstuslikku ekspluateerimist. Siinjuures on tööliste puudus nähtus, mis tööstusliku poliitika seisukohast tuleb otstarbekalt lahendada. On loomulik, et rahvastik kõigist tõkkest hoolimata valgub enam produktiivsele aladele, ja seda on kahtlemata tööstus. Siin ei saa jätta tähendamata, et töö tasuvus välismaa andmeid on tööstuses 3—4 korda suurem kui põllumajanduses.

Linnadesse valgumise peapõhjuseks on ikkagi vaid tasuvuse suurus ja elamise mugavused. Kuna tööstusettevõtted asetsevad peamiselt linnades ja suurem osa just Tallinnas, siis on tõusnud ka linnaelanike arv. Elanike arvaks linnades registreeriti käesoleva aasta 30. okt. 338.827 inimest m. a. sama tähtpäeva 332.333 vastu. Seega suurenes inimeste arv 6494 isiku võrra, kusjuures mainitud ajavahemikul Tallinna elanike arv kasvab 3335 võrra, tõustes 141.713-lt 145.128-ni.

Põllumajandus peab aastate jooksul harjuma, et töökäte arv väheneb seal üha, ja leidma põllukultuuri tõstmises ning töötamise intensiivsustamiseks sellele nähtusele vastumürki. Näitena, kui kaugele tööstuse hegemoonia võib areneda, olgu Inglismaa, kus hoolimata meist paremast põllupinnast on enamik maad söödis.

Seetõttu on ilmne, et tööliste puuduse kestmisel kõige rohkem kannatab põllumajandus, mis sugusel alal pole ka intensiivsustamine ja masinate enam tarvituselevõtmine nii kiiresti teostatav kui kasvab tööstuses nõudmine uutele töökaltele. Kuid ka tööstuses eneses tekitab tööliste

puudus häireid, nimelt hakkavad töölised liikuma näit. kaevanduste ja murdude rühmas stabiilselt tööaladelt sinna, kus konjunktuuri soodustusel maksetakse ajutiselt enam tasu. Arvestades ka seda, et celolevail aastail jõuavad täisikka — seega töövõimelisiks — lastevaesemad sõjaaegsed aastakäigud, on küll ilmne, et välistööliste sissetoomise probleem vajab senisest enam põhjalikku kaalumist.

Küttereformi põhjustavaks teguriks oli äratundmine, et eelmiste aastate eeskujul metsade edasiraiumisel on meil varsti oodata puu- ja ka sellest sõltuvail töösturcil tooraine nappust. Kütteasjanduse reorganiseerimine seadis endale eesmärgiks meie suure loodusvara — metsa — kasutamise tulukust ning samal ajal vähendada puude tarvitamist kütteinena, kuna kütte tarvis on meil küllaldaselt ka teisi looduslikke kütteineteid.

Viimasel kuuel aastal raiuti keskmiselt aastas 3.900.000 thm. puid, millest 55% läks küttepuudeks. Järgmisteks aastateks on raiumisele tuleva metsana ette nähtud 3.100.000 thm. puid. Puudujääv osa tuleb asendada muude kütteinetelega.

1936. a. ongi küttepuutainest asendatud 190 tuhat kantmeetril muude kütteinetelega — turba ja põlevkiviga. Edasi seisab kütteprobleemi lahendamise teenistuses veel kändude ja hagude tootmise suurendamine.

Kütteasjanduse praeguse reformi sihiks on Majandusministeeriumi kavade järgi üle viia lähemal ajal:

1) tööstused linnades, aleveis ja suuremates tööstuskeskustes tükis-põlevkivi või -turba või põlevkiviõli küttele;

2) tööstused maal lisaks nimetatud kütteinetele ka kändude ja hagude küttele ning ainult erijuhtudel võiksid maotööstuses kasutamisele tulla küttepuud metsarohkeis rajoonis;

3) sisevetelaevade küte üle viia põlevkiviõlile või osaliselt ajutiselt kivisõele;

4) keskkütteseadete küte peamiselt turbale, osaliselt põlevkiviõlile ja turbagaasile, mida tuleks juhtida gaasitorude kaudu turbarabades töötavaist generaatoreist suuremate linnade majade kütte tarveteks;

5) harilike ahjude küte linnades ja aleveis tükis-turbale, turbabriketile ja osaliselt küttepuudele;

6) harilike ahjude küte maal labidaturbale, hagudele, kändudele ja halvemat sorti küttepuudele.

Üleminekud teistele kütteinetele puuküttelt teostuksid põlevkivile üleminekul umbes aasta jooksul, turbaküttele üleminekul veidi pikema

aja jooksul, kuni turba väljavõtmine jõuab areneda küllaldaselt määral. Põlevkiviõlile, kändudele ja hagudele üleminekud võivad teostuda lühema aja jooksul.

Kütteinete reformi tulemusena tahetakse vabastada puutoorainet tööstusele, vähem ehitustegevusele, kuna viimase nõuete rahuldamiseks propageeritakse elavamalt kui kunagi varem telliskivi- ja betoonehitusi. Selle suuna rakendamise teenistusse on määratud ka uued riiklikud telliskivitehased, mis peavad eraettevõtete kõrval aitama tõsta telliskivitoodangut.

Kõrvuti eeltooduga on maa industrialiseerimisesse rakendatud ka Eesti elektrifitseerimise kava, mille eesmärgiks on varustada kogu maad elektriliinidega, et elektrit oleks võimalik kasutada seal, kus seda soovitakse. Selle kava teostamine tahab tõsta tööstuse arengut, vähendada välismaalt kütteinete, näiteks petrooleumi ja mootorõlide, sissevedu ja parandada ka kultuurilist olukorda maal, kus elekter on senini olnud kättesaamatu. Ühtlasi aitab elektri laialdasem tarvitamine vähendada tööjõu tarvitust maal.

Elektrifitseerimise kava ei taheta teostada korruga sel kujul, nagu see on töötatud välja, vaid see on mõeldud peamiselt juhiseks uute investeerimiste puhul, et uusi jõujaamu ja uusi pealiine chitatakse otstarbekalt.

Elektrifitseerimise teel on võimalik väiksemate tsentrumite ja maa keskk- ning väiketööstusettevõtete varustamine vajalise energiaga, et nõnda nende tööproduktiivsust tõsta. Rahvaloenduse andmeil on meil väike- ja käsitööstuse aladel 28.296 omaette peremeest ja 25.123 palgalist. Töö produktiivsus ja teenistus on siin aga õige madalad.

Seetõttu on koguni avaldatud arvamist, et kui suur- ja kesktööstuses tõus kestab, on võimalik puuduvaid töötajaid saada just nendelt aladelt.

Väike- ja suurtööstusest elava rahvastiku produktiivsuse tõstmine on mõeldav nende enamat kasutamise ja suur- ja kesktööstuses ning maa elektrifitseerimise teel.

Eesti majandusliku elavnemise ja sellega seoses tööstusle avaramate tootmisvõimaluste loomise põhjusi tuleb otsida 1933. aastast, millal devalveeriti meie kroon. Sterlingbloki maade rühma astumise vastukajana 1934. a. tõusis meie väliskaubandus 69 milj. kroonini. 1932. a. 42 milj. kroonilt. Sama aasta head põllumajanduslikud saagid, tõusev eksport (1935. a. — 80,1 milj. kr.) jne. tõstsid sisemaa ostujõudu, aitasid luua reserve, mille tagajärjel võiski tekida hoogus ettevõtluse suurenemine.

Tootmistegevuse kõrval näeme, et ka muud alad on 1935. a. tublisti elavnenud, näit. reisijate liikluse indeks (1927—1931 = 100) tõusis 91-lt 106-ni, kaubavedu 98-lt 106-ni, laevasõit 105-lt 121-ni, piirituse ja viina tarvitus 97-lt 112-ni.

Vaadeldes nüüd võrdluseks muude riikide majanduselu möödunud aastal nähtub, et Leedus valitseb majandusosal optimism, Läti on teel kõrgkonjunktuurile, Soome aga on jõudnud kõrgkonjunktuuri haritippu. Ka Rootsis, Suur-Britis, Saksas ja Itaalias on tööstusliku tootmise alal saavutatud 1929. a. tase. Jaapan on selle kaugelt ületanud, kuid rida muid riike pole suutnud veel vabaneda kriisiaja vaimudest, näit. töötatöölise suurest arvust jne., nagu Poola, Prantsusmaa, Holland, samuti USA, kuigi viimases on tööstusliku toodangu indeks tõusnud 1936. a. jooksul 95-lt 115-ni.

Inglismaa aga elab juba mitmendat aastat pideva konjunktuuri paranemise tähistel, mille raskuspunkt on nihkumas just rasketööstusele.

Koguselt arvestatuna on üksikute maade tööstusproduktioon 1936. aastal võrreldes 1929. a. tõusnud või langenud alljärgnevalt:

	Tõusnud (%)	Langenud (%)
Jaapan	+65	Kanada —11
L-Aafrika Un.	+52	USA —12
Rootsi	+35	Austria —15
Ungari	+32	Tšehhoslovakkia —20
Rumeenia	+28	Belgia —23
Daani	+25	Poola —28
India	+17	Prantsusmaa . . . —29
Inglismaa	+16	Holland —33
Tšiili	+ 7	
Saksamaa	+ 6	

Kõikides kõrgkonjunktuuri maades tegid möödunud aastal muret elumaksumuse indeksi, kauba- ja toorainete hindade tõus ning sellega seoses tekkinud palganõuded. Drastilisema kuju võtsid sellelaadilised nähtused aasta lõpul Prantsusmaal ja Ameerikas. Toorainete hinnad Inglismaal tõusid „Economists“ indeksi alusel 1936. a. jaanuarist kuni detsembrini 71,5-lt — 77,8-ni.

Kogu maailma tootmisvahendite tööstuslikus toodangus arvestatakse 1936. a. 9%-st tõusu, mis on siiski hinnaliselt 20% võrra vähem kui soodsal 1929. aastal. Koguselt on 1929. aastaga võrreldes aga 6% tõus.

Kütteainete tootmises jäi 1936. a. kivisõe ja pruunsõe toodang 1928. a. tasemest maha, tõusnud on aga sama aastaga võrreldes õliproduktioon 30% ja elektritootmine ca 50% ümber. Arvestatakse, et maailm tarvitas 1936. a. sama-

võrd tööstuslikku energiat kui keskmiselt 1927.—1929. aastail. Metallide tootmisel ei ole veel saavutatud vajalikku täishoogu, eriti vase ja tina alal. Teistest põhilisima tähtsusega tööstusproduktidest 1936. a. tsemenditoodang ei saavutanud 1928/29. a. taset, nahatööstus aga jõudis eeltoodud tasemele juba 1934/35. a. Tselluloosi ja puumassi toodangut hinnatakse vähemaks kui möödunud majandusliku õitsengu perioodil, kuna selle ala tähtsaimad tootjad maad — Rootsi ja Soome — pole ekspordis veel 1928/29. a. taset saavutanud.

Maailmatoodangut metallide alal selgitab alljärgnev tabel (1928 = 100):

	Kokku	Raud	Teras	Vask	Seatina	Tsink	Inglise tina	Alumiinium	Nikkel
1928	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1929	109	115	110	112	103	102	106	114	111
1930	90	94	86	91	100	100	97	110	108
1931	67	65	63	77	86	72	82	90	71
1932	49	46	46	53	68	56	53	64	44
1933	61	58	62	57	70	70	49	59	90
1934	75	74	75	74	79	82	66	71	135
1935	90	86	90	84	83	94	76	107	149
1936	109	107	113	89	87	104	(100)	—	190

Mittetooraineid tootvais tööstusharudes oli 1936. a. märgitav suurem edu.

Statistiliselt raskesti haaratav relvatööstus on kõigil mail saavutanud täispinge. Juba 1935. a. chitatavate laevade tonnaaž oli 40% võrra 1929. a. suurem ja on veelgi tõusnud. Sama on veel suuremal määral märgitav lennukitööstuse kohta.

Ka masinate valmistamise alal tehakse ilmseid edusamme. USA toodangu tagasimineku teevad tasa selle tööstusharu õitseng Inglismaal ja teistes nooremais tööstusmaades. Mootorsõidukite alal ületas 1936. a. produktioon 1928. a. taseme 17% võrra. Tekstiil-, jalanõude ja kummitööstuse alal on samuti konstateeritav 1928. a. taseme ületamine. Tekstiiltööstuse alal hinnatakse maailmaproduktiooni kasvu 15%-le.

Toiduainetetööstuse edus 1929. a. võrreldes ei saa kahtlust olla, kuna maailma rahvastik on vaheajal suuresti tõusnud. Maailma õlle- ja tubakatööstuse kohta maksab sama. Tõusu soodustas siin veel eriti keelusecaduse kadumine USA-s.

Niihästi kaupade valmistamise iseloomu kui ka jaotuse suhtes maade järgi näitab maailmatoodang alates 1927. a. kuni 1929. a. põhjalikke muudatusi; kauba valmistamisel on põhjainete tootmine tööstusliku ümbertöötamisega võrreldes oma tähtsuses langenud, kuna valmiskaupade hul-

gas on investeerimisvarad ning relvastusvahendid oma tähtsuses võitnud. Maade järgi arvestades ei ole paljud vanadest tööstusmaadest, eelkõige USA ja endise kuldbloki maad, oma endist osa maailmaproduktioonis veel mitte tagasi võita suutnud. Täiesti uued tootmisained, nagu kunstvill (Zellwolle), kunstvaik jne., võivad kiiresti tähtsuse.

„Noored“ maad tungivad oma toodetega esile, kuigi nende industrialiseerimine ei küüni vanade tööstuskeskuste standardi tasemeni.

Möödunud aastase Eesti tööstusliku tegevuse üheks iseloomulikemaks tunnuseks kujunes rikkalik investeerimine, mis suhteliselt kauget ületab teisi, ka majanduslikus elavnemises ja täispinges töötavaid maid, nagu nähtub alljärgnevast tabelist:

	Eesti 1000 Ekr.	Saksa milj RMk	Soome milj. Smk.
(sisseveetud masinad)			
1929	5381	12.815	—
1930	3403	—	—
1931	2335	—	—
1932	1265	4.250	—
1933	1272	5.100	—
1934	2100	8.250	362,0
1935	3126	11.000	535,1
1936	5208	12.500	599,6

Investeerimine on Eestis tõusnud võrreldes 1935. a. 67% ja 1934. a. 148%. Siinjuures pole arvestatud neid jõu- ja töömasinaid, mis kodumaa tööstuses valmistatuna on rakendatud uutesse vabrikutesse või vanades tehastes seadeldiste moderniseerimiseks. Et ka sel teel on tegemist tootmismasinate arvu tunduva suurenemisega, seda aitab kaudselt tõendada elavnemine tööstustarvete tootmiseks vajalikkude metallide sisseveos.

Sissevedu (1000 kr.).

	1936	1935	1934	1933	1932	1931	1930	1929
Raud)								
Teras)								
Vask)								
	6126	5032	3154	2377	1838	2210	3984	3864

Eesti tööstusse enam-investeerimise allikaid aitab tõendada pikaajaliste laenude suunamine põllumajanduselt muile tootvaile tööharudele, nii anti muudele majandusaladele laenu 1934. a. 3.021.000, 1935. a. 8.734.000 ja 1936. a. (9 esimese kuu jooksul) 8.794.000 krooni.

Vastavalt investeerimiste ulatusele polnud aga 1936. a. märgatav toodangu tõus tööstuses, mis küll on mõistetav, kuna ehitatud ja ehitatavate tehaste mõju tööstustoodangus peaks hakkama ilmnema alles 1937. või 1938. aastal.

Edasi aitavad töövõimaluste ja töömahu seisukorda hästi illustreerida ettevõtete ja töötajate arvud:

Suur- ja kesktööstus.

	Ettevõtete arv 1. VII	Töötajate arv 1. VII
1928	—	38576
1929	754	40420
1930	752	37804
1931	736	35351
1932	795	33835
1933	812	33540
1934	947	41510
1935	1073	45663
1936	1218	52379

Kuivõrd on suurenenud tegevus nii ettevõtete kui ka töötajate arvus, kajastub tehtud töötundides, mis nähtub alljärgnevast tabelist:

AUTOKUMMID

SEIBERLING

ESINDUS JA LADU:

A. SELLING JA KO

TALLINN, VENE 11
TELEFON 470-22

Tehtud töötundide arv suurtööstuses 1929.—1936. a.

	1926	1935	1934	1933	1932	1931	1930	1929
Töötundide arv (1000)								
Murrud ja kaevandused	7593	5392	4966	4397	4440	5172	5631	6069
Sellest:								
turbatööstus	1841	1151	1173	1028	959	1002	1347	1310
põlevkivitööstus	5422	3983	3573	3158	3318	3918	3943	4237
Mineraalide töötlemine	3198	2912	2508	1782	1848	2285	2570	3311
Sellest:								
klaasitööstus	1136	1211	1069	583	663	843	793	961
Metallitööstus	10167	8385	6682	5741	5975	7426	7946	7863
Keemiatööstus	3398	2610	2259	1895	1681	667	1186	1487
Nahatööstus	1036	837	769	703	503	479	696	757
Tekstiilitööstus	22410	21101	18344	15029	15212	15958	19418	20162
Sellest:								
puuvillatööstus	8287	8056	7070	5370	5888	6640	9632	11069
villatööstus	4470	4006	3138	2823	2483	2250	2761	2963
linatööstus	4122	3857	3634	3301	3847	4496	4380	4108
muud	5531	5182	4502	3535	2994	2572	2645	2022
Puutööstus	7119	7284	8857	5289	4407	6252	7619	8288
Sellest:								
saeveskid	3603	4235	6146	3158	2181	3005	3447	3597
mööbli- ja vineeritööstus	3271	2987	2604	2055	2063	3027	3809	3149
Paberitööstus	4799	4486	4319	3825	3729	4701	5740	5329
Poligraafiatööstus	2494	2294	2083	2031	2131	2246	2524	2513
Toidu- ja maitseain. ning jook. tööstus	5483	4280	3815	3366	3494	4254	4370	4334
Kehakatte- ning pudukaup.-tööstus	3253	2347	2103	1778	1347	1618	1375	1173
Elektrijaamad ning gaasi- ja veevar.	1384	1280	1215	1140	1076	1058	1147	1261
Sellest:								
elektrijaamad	1027	928	848	796	733	722	831	895
Puhastustööstus	224	219	120	102	113	133	152	161
Suurtööstus kokku:	72558	63427	58040	47078	45956	53249	60374	62708
Kesk- tööstus "	13433	12166	10145	8677	8205	7237	7570	9134
Uldse:	85991	75593	68185	55755	54161	60486	67944	71842

Möödunud aastaga võrreldes on töötajate arv tõusnud tööstuses 15% ning tehtud töötundide arv 13,6%.

Maa industrialiseerimise tagajärjel tööstuse osatähtsus Eesti rahvastikule ülalpidamise andjana näitab järjekindlat tõusu. Kui 1934. a. rahvaloenduse andmeil Eestis elatus tööstusest 193.500 inimest, siis 1936. a. vastava arvestuse alusel tööstus andis peatoidust ca 240.000 isikule.

Et saada tööstusettevõtete arvulisse pilti lähemat selgust, kasutame suur-, kesk- ja väiketööstusettevõtete eraldamiseks tööinspektori andmeid, millede järgi Eestis on märgitav järgmine liikumine tööstusettevõtete arvus:

	Suurtööstus I—IV järk	Kesk- tööstus V—VIII järk	Väiketööstus VIII järk	Kokku
1936	343	2009	3898	6250
1935	315	1702	3281	5298
1934	301	1402	3085	4788
1933	260	1290	2826	4376
1932	233	1165	2671	4069
1931	253	1145	2603	4001
1930	263	1107	2455	3825

	Suurtööstus I—IV järk	Kesk- tööstus V—VIII järk	Väiketööstus VIII järk	Kokku
1929	243	1115	2198	3556
1928	224	1063	2098	3385
1927	216	977	1857	3050
1926	228	919	1935	3082
1925	231	913	1710	2854

Kokku võttes selgub eeltoodust, et kõrgkonjunktuur on eriti ergutanud kodanikke just väike-ettevõtete rajamisele, milledest muidugi teatud osa baseerub konjunktuuri võitude kasutamisel.

Majandusliku kõrgkonjunktuuri tunnuseid näitab ka suur- ja kesk- tööstuses maksetud palgasumma tõus, mis tõstab tööliiskonna ostujõudu ja omab seega küllaldase tähtsuse tööstustarvete turu avardumisel.

Maksetud palga kogusummad suur- ja kesk- tööstuses (milj. Ekr.):

1928	—	22,2
1929	—	22,6
1930	—	21,8
1931	—	18,9

1932	—	15,8
1933	—	15,8
1934	—	19,3
1935	—	22,2
1936	—	27,0

		E. senti
1928	—	31,1
1929	—	32,1
1930	—	32,5
1931	—	31,9
1932	—	29,9
1933	—	29,2
1934	—	29,0
1935	—	30,2
1936	—	32,3

1935. aastaga võrreldes on maksetud palkade kogusumma tõusnud 21,5% võrra.

Lisaks sellele on märgitav veel tõus tööliskonna tunnitöötasus, seega palga kogusumma pole tõusnud mitte ainult enam-tehtud töötundide ja tööliste arvu rohkenemise mõjul.

Alljärgnev tabel näitab tööstustöölise keskmist tunniteenistust suurtööstustes:

Üksikute tööstusharude järgi oli töölise tunniteenistus suurtööstuses järgmine:

	Teenistus tunnis ühes naturaaltasudega (snt.)					
	1936	1935	1934	1933	1932	1931
I. Murrud ja kaevandused	34,9	32,5	31,8	31,5	32,2	33,6
II. Mineraalide töötlemine	32,7	28,7	27,7	27,6	30,2	31,4
III. Metallitööstus	40,3	39,2	39,6	39,0	39,7	41,7
IV. Keemiatööstus	31,6	30,1	28,4	29,0	29,1	29,8
V. Nahatööstus	31,3	32,7	30,3	31,3	31,2	33,0
VI. Tekstiiltööstus	27,2	25,9	24,7	24,3	23,9	23,8
VII. Puutööstus	33,4	31,7	26,6	24,9	26,3	32,2
VIII. Paberitööstus	33,2	31,9	31,6	29,8	29,2	33,1
IX. Poligraafiatööstus	40,0	42,5	36,8	39,2	40,7	41,5
X. Toidu-, maitseain- ja jookidetööstus	26,9	25,9	25,8	27,1	27,6	28,6
XI. Kehakatte- ja pudukaupadetööstus	26,9	26,2	23,5	26,2	29,3	30,4
XII. Elektri jaamad ning gaasi- ja veevarustus	44,0	42,3	41,7	45,2	48,9	49,5
Keskmine:	32,3	30,2	29,0	29,2	29,9	31,9

Tööliste palk on saavutanud 1929. ja 1930. a. majandusliku õitsengu perioodil valitsenud taseme. Palgatõus 1935. a. võrreldes on märgitav kõikides tööstusrühmades, välja arvatud nahaja poligraafiatööstusharud, kus on konstatceritav väike tagasimineck. Kõrgemini tasutavad, keskmist tublisti ületavad, on meilgi nagu muus maailmas poligraafia-, metalli- ja elektri-, gaasi- ning veevarustus-tööstusrühmad, mis on tingitud neil aladel rohkearvulisist töötavaist kõrge kvalifikatsiooniga töölisist.

Palkade jõudmine 1929. a. tasemeni on praeguse tõusuperioodi loomulik kaasnähtus ja kõrvutades sellega Rahvasteliidu poolt väljaantud teiste riikide palgastatistikast selgub, et kõigis neis mais, kus kriis on ületatud, kordub sama nähtus. Üksikuis maades (näit Daani) on palgad ületanud 1929/30. a. taseme. Ka meil on ilmnenud sellelaadilisi kalduvusi. Näit. on tekstiiltööstuses palgad tunduvalt kõrgemad varemaltõusuperioodi palkadest.

Kõrvutades palga (töölise tunniteenistus suurtööstuses) ja reaalpalka (tunniteenistuse ostujõud) ning elatusmaksumuse indekseid saame alljärgneva pildi.

Indeksid (1927—1931 = 100)

	Elatusmaksumus	Palk (töölise tunniteenistus suurtööstuses)	Reaalpalk (tunniteenistuse ostujõud)
1928	104	98	94
1929	109	102	94
1930	96	105	109
1931	93	101	109
1932	88	96	109
1933	82	94	113
1934	82	94	115
1935	82	97	118
1936	92	102	111

Siit järgneb, et elumaksumus tõusis ühe aasta jooksul 12% ning palgad tõusid 5%. Palga ostujõud langes küll, kuid võrreldes 1929. aastaga on see ikkagi 18% võrra kõrgem.

Seega 1936. a. tööline sai niisama palju palka kui 1929. a., selle palga ostujõud oli aga suurem ning elumaksumus osutus võrreldavast 1929. aastast tublisti madalamaks. Järelikult töölise olukord on tunduvalt paranenud.

Elumaksumuse järsk tõus möödunud aastal tekitas siiski teatud määral ärevust, kuna see andis põhjust palgakõrgenduse nõudeiks, põhjustas rea streike ja selle tagajärjena võis karta kaupade hindade juba uut ning siis elumaksumuse tõusu. Pealegi aasta lõpupoolel tuli tööstuse seisukohast olulise tegurina juure maailmaturul järsk toorainete hinna tõus, mis väljendus peamiselt metallide, tekstiiltoorainete, kummi jne. hindade järsus hüppes ülispoole. Elumaksumuse tõus koos selle sõjapühhoosist põhjustatud toorainete hinna tõusuga panid majanduselu teatud viisil võnkuma. Võis arvata, et elumaksumuse tõus ka Eestis on tingitud just tööstussaaduste kallinemisest, nagu see toimus reas muudes maades (Saksamaal, Inglismaal).

Eesti olukorda analüüsida aitab esmajoones suurmüügi indeksi käik (1935 = 100):

	1932	1933	1934	1935	1936
üldindeks . . .	98,3	101,2	100,8	100	108,0
sellest toidu-					
ained . . .	110,1	111,7	103,2	100	114,2
tööstuskaubad .	97,5	97,3	100,1	100	103,1

Andmeist selgub ilmselt, et meie elumaksumuse tõusuks aitas kaasa just toiduainete hinna tõus. Üksikasjalisemalt toiduainete rühmi edasi analüüsides selgub, et 1935. a. võrreldes kallinesid liha 30,5%, või 9,8%, jahu ja leib 14% võrra üldse kallines toitlus 15,4% võrra. Teiseks mõjuvaks teguriks elukalliduse tõusus osutus küttekulude suurenemine 39,6% võrra. Elukalliduse tõusu põhustasid seega puhtal kujul siseturu nähtused ja pealegi aladel, kus hinnad on riiklikult monopolide kaudu õige suurel määral reguleeritavad.

Tööstusliku tegevuse elavnemine, teatud määral elumaksumuse tõus, lõi 1936. a. soodusatutud pinna rea töötulide ja streikide tekkiniseks.

Tööinspektiooni andmeil oli streigijuhatumeid:

	Streikide arv	Streigit püüdnud ettevõtted	Kaotsiläinud tööpäevad	Streikijate arv	Kaotsiläinud palgasumma
1936 . . .	16	56	14822	2539	35.228
1935 . . .	27	423	45000	5043	89.030
1934 . . .	10	12	2207	1369	5.597
1933 . . .	8	8	339	162	670
1932 . . .	4	4	2149	888	3.885
1931 . . .	3	16	20000	700	—
1930 . . .	7	7	338	154	810
1929 . . .	16	30	6395	1915	7.553

Näeme, et 1935. a. alanud tõusuperioodi talvise kaasnähtusena esile paiskunud streigiõhin on raugemas ja kahaneb kindlasti veelgi, kuna

ka majanduselu ja tootmistegevus ise ka stabiliseeruvad ja esimene vaimustuspuhang on pidurdunud. Võrreldes eelmise aastaga on täieliselt rahuldatud nõudmiste arv langenud 28,3%-lt 2,6%-ni, osaliselt rahuldatud nõudmiste arv on aga tõusnud 42,8%-lt 81,4%-ni. Täiesti rahuldamata nõudmiste arv on langenud 28%-lt 16%-ni. Juba seegi, et valdavas enamuses saavutati töötulide lahendamise komisjoni abil ja crateel kokkulepe, näitab, et streikimisind on nõrgenenud, näit. võrreldes 1929. a., millal streigi tagajärjed jagunesid kolmeks peaaegu võrdseks grupiks.

Möödunud aasta töömahu suurenemist rõhutab eriti veel madalseisu saavutamine töötute arvus.

Töübörsides registreeritud töötud:

	Arv	Indeks
	I.I	1927—1931 = 100)
1928 . . .	4437	82
1929 . . .	7770	104
1930 . . .	6116	104
1931 . . .	6497	116
1932 . . .	9055	216
1933 . . .	13727	290
1934 . . .	9215	125
1935 . . .	2739	69
1936 . . .	2007	41
1937 . . .	1987	

Töötute arvu pidev langus ja tööstusliku tegevuse hoogus tõus seoses uudismaa laialdase üesharimise ning kõrgepingega chitustegevuses tekitas Eesti majanduselus esmakordselt töötavate käte puuduse. Et celoleval suvel pole veel ette näha mingit murrangut ja töötempo kestab samasena ning üksikuis tööstusharudes uute vabrikute valmimisel veelgi tõuseb, siis hakati aasta lõpul kaaluma küsimust, kas poleks otstarbekas importida võõrast tööjõudu Poolast või Ungarist, et töötavate käte puudusel ei tekiks seisakuid tööstuses ega põllumajanduses.

Kõik need eespool vaadeldud nähtused Eesti tööstuses 1936. a. kestel pidid loomulikult kajastuma ka tootmistegevuses ja toodangus. Vaadeldes tööstuse tootmistegevuse üldindeksit, ongi konstateeritav märgatav tõus (1927—31 =

100):	1928	—	103
	1929	—	103
	1930	—	102
	1931	—	94
	1932	—	81
	1933	—	85
	1934	—	100
	1935	—	110
	1936	—	124

Sama tootmistegevuse indeks, mis näitab res on kõrvaldatud hinna kõikumised, detailse- suurtööstuse toodangu koguse arengut, kusjuu- malt võetuna jaguneb järgmiselt:

	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936
Tööstuse tootmistegevuse üldindeks	103	103	102	94	81	85	100	110	124
Tootmisvahendid	98	101	102	102	89	93	114	122	137
Tarbimiskaubad	106	105	102	88	74	77	87	99	113
I. Murrud ja kaevandused	91	112	110	102	100	101	120	121	163
II. Mineraalide töötlemine	116	110	86	80	61	65	86	106	119
III. Metallitööstus	102	102	103	96	77	74	87	109	132
IV. Keemiatööstus	59	58	70	55	81	90	111	119	146
V. Nahatööstus	119	108	99	68	72	100	110	119	148
VI. Tekstiiltööstus	108	107	103	85	81	80	97	112	119
VII. Puutööstus	113	102	100	85	63	76	125	109	100
VIII. Paberitööstus	101	103	111	117	98	105	114	116	116
IX. Poligraafiatööstus	99	106	107	95	90	86	88	97	105
X. Toidu-, maitseain- ja jookide- tööstus	104	105	99	95	67	68	70	82	99
XI. Kehakatte- ja pudukaup.-tööstus .	91	94	111	130	108	143	169	189	262
XII. Elektri- ja gaasi- jaamad	96	103	110	112	114	124	132	152	179

Näeme 1935. a. võrreldes 12—14%-list tõusu ni tootmisvahendite kui ka tarbimiskaupade juures. Üksikutest rühmadest on tähelepanuväärt hüpe murdude ja kaevanduste rühma tootmistegevuse indeksis, mis tõusis 35%, rekordi aga saavutas kehakatte- ja pudukaupade tööstuse rühm 40% tõusu näol, mis ilmselt räägib siseturu nõudluse suurenemisest, kauba mitmekesis- tumisest ja rahva ostujõu tõusust. Langenud on celmise aasta eeskujul puutööstuse rühma te- gevus.

Suurtööstuse toodangu koguväärtus (milj. kr.) selgub alljärgnevalt:

	1936	Valmistatud kaupade väärtus	Tarvitatud materjalide väärtus	Netto- toodang
1936	128,6*	—	72,5	
1935	116,7	55,1	61,6	
1934	103,7	49,0	54,6	
1933	85,0	38,4	46,6	
1932	80,7	37,9	42,7	
1931	95,8	46,8	49,0	
1930	112,5	59,9	52,7	
1929	120,3	67,1	52,0	

Veel piltlikumaks muutuvad andmed, kui vaatleme suurtööstuse peatootmisalaseid viimaste aastate kestel:

Valmistatud kaupade väärtus 1000 kroonides:

	1936**)	1935	1934	1933	1932	1931	1930	1929
1. Murrud ja kaevandused	4100	3278	3007	2724	2645	3265	3440	3608
2. Mineraalide töötlemine	4800	4229	3495	2333	2921	3734	3660	4805
3. Metallitööstus	10000	8975	6648	5072	5080	7702	7049	7162
4. Keemiatööstus	10000	9237	7572	7374	5657	3963	3951	4163
5. Nahatööstus	4300	3467	3162	2992	2411	2229	4480	4914
6. Tekstiiltööstus	39600	35847	32294	23919	22893	22186	29144	32156
7. Puutööstus	8080	8849	10091	6485	5608	9121	10876	11085
8. Paberitööstus	14700	14716	13883	10938	10142	16001	19535	18558
9. Poligraafiatööstus	3100	2888	2577	2429	2425	3150	3641	3347
10. Toidu- ja maitseainete töötlemine .	20500	16975	14510	14809	15423	15688	20542	25135
11. Kehakatte- ja pudukaupade tööstus .	4300	3455	2809	2707	2328	2644	2872	2387
12. Elektri- ja gaasi- jaamad	4800	3873	3619	3219	3145	3159	3105	2978

*) Eelkalkulatsioon, kusjuures on arvestamata hindade mõju.

**) Umbkaudne eelkalkulatsioon, kusjuures hinna mõju on arvesse võtmata.

Alljärgnev tabel aitab selgitada tööstuse ja põllumajanduse osatähtsust meie majanduselusel:

	Põllumajandussaadust väljavedu	Tööstussaaduste väljavedu	Metsasaaduste väljavedu	Põllumaj. kogutoodang	Tööstuse kogutoodang
	(miljonites kroonides)				
1936	43,4	30,4	7,8	—	128,6
1935	39,7	30,5	8,6	165,5	116,7
1934	26,2	28,5	12,7	149,8	103,7
1933	20,6	18,6	5,5	154,1	85,0
1932	23,2	16,1	2,4	133,3	80,7
1931	36,7	27,3	3,7	158,4	95,8
1930	43,4	42,0	9,6	214,4	112,5
1929	55,4	45,1	14,7	256,8	119,3

Kriisiaegadest peale näeme tõusu nii tööstuse kui põllumajanduse toodangus, kuid esimeses on tempo hoopis kiirem, ja arvestades viimaste aastate suuri investeerimisi, tohib ennustada, et enne 1940. a. tööstuse toodang ületab põllumajanduse toodangu ning ka ekspordis tööstussaaduste väljaveo alal esinev praegune seisak peaks muutuma tõususuunas edasiminekkuks. Tööstusliku toodangu tõusul on kahtlemata edaspidises Eesti rahva majanduslikus, poliitilises kui ka siseriiklikus arengus oluline ja kaaluv tähtsus.

Tekstiiltööstus

on endiselt Eesti tööstuse suurimaks ja olulisima tähtsusega rühmaks. Tööliste arvu aluseks võttes moodustas tekstiiltööstus 31. det. 1936. a. 26,6% kogu Eesti tööstusest, andes tegevust 11.370 töötajale. Need olid tegevuses üksikuid aladel järgmiselt:

puuvillatööstuses — 3931 isikut,
villatööstuses — 2248 isikut,
linatööstuses — 2185 isikut,
kunstsiidi- ja trikootažitööstuses —
2200 isikut,
muudel aladel — 806 isikut.

Töötundide arv, mis 1933. a. oli langedud 15 milj. tunnini, tõusis 1936. a. 22,4 milj. tunnini, ületades kõik ennekriisiaegsed kõrgarvud (1928 — 20,3 milj. tundi). Töölisile maksetud palgasumma ulatas 1936. a. üle 6 milj. krooni. Tekstiiltööstuse kogu läbikäiku aastas hinnatakse umbes 30 milj. kroonini. 1935. a. oli läbikäik 8 suurtööstuslikul ettevõttel ümarguselt 31 milj. kr. Seega palkadeks maksetud summade osatähtsus on siin tooraine kõrval kül-

alt suur ja kaalukas. Hoolimata sellest, et palkakõrgendused tekstiiltööstuses peaksid end otsest tunda andma valmiskaupade hinnas, on selles tööstusharus kaupade hindu endiseks jättes pidevalt palku tõstetud. Palkade tõus viimase kümne aasta jooksul on tekstiiltööstuses suurem kui üheski muus Eesti tööstusharus, mida näitab eespool toodud tööliste tunniteenistuse tabel üksikute tööstusharude järgi. 1927. a. võrreldes on palkatõus tekstiiltööstuses 22%, 1932. a. võrreldes 14% ning 1935. a. võrreldes 5%. 1936. a. olid tekstiiltööstuse palgad keskmisest tasemest madalamal 16%, 1929. aga 25,8 ja 1932. a. 20%. Seega on ka selles suhtes tekstiiltööstuses ilmne paranemine.

Tekstiiltööstuse palkade keskmisest madalamal olek on ülemaailmne nähtus ja on tingitud peamiselt rohkest naiste tööjõu ning tööliste kasutamisest, kes õieti ei kuulugi õppinud tööjõu hulka.

Tekstiiltööstus on meil oma ulatuselt õige suur. Andmed kaheksa suurtööstusliku ettevõtte kohta näitasid, et 1935. a. oli neil mahutuskapitale (põhivara, hooned, krundid, masinad) 88,6 milj. kr. ning amortisatsioonikapitali 66,8 milj. kr. See arvestus tõuseb veel umbes ¼ võrra, mis koosneb paarikümnesse nooremasse ja väiksemasse tekstiilvabrikusse investeeritud kapitalidest.

Kuna artiklite mitmekesisuse ja rohkuse tõttu pole veel võimalik saada andmeid tekstiiltööstuse üksikute harude 1936. a. toodangu üle, võib teha tööstusharu suhtes vaid kaudseid järeldusi. Tootmistevõude indeksi alusel on 1935. a. võrreldes tekstiiltööstuse tegevus tõusnud 6,2% võrra. Tegevuse tõus on põhjustatud ekspordiks töötanud puuvillatööstuse ja siseturule tootnud kunstsiiditööstuse edust. Villavabrikute tegevuse tõus pidurdus aasta lõpul, millist asjaolu tõendab ka fakt, et rida varem kolme vahetusega töötanud vabrikuid jatkasid aasta lõpu poolel tegevust kahe vahetusega. Kunstsiidi ja trikootaži alal on rohke masinate sissevedu ja intensiivne tootmine tekitanud siseturul täielise üleproduktiooni, milline nähtus osaliselt ilmnas aasta lõpul ka villakaupade turul.

Väliskaubanduse viimase kolme aasta andmeil on meie tööstuslikus ekspordis suurim osatähtsus tekstiilkaupadel, kuna nad moodustavad ligi ¼ tööstuslikust koguväljaveost.

Tekstiilkaupade väljavedu on 1936. a. võrreldes eelmise aastaga vähenenud 1,4% võrra, nagu nähtub tabelist:

	1936	1935	1934	1933	1932	1931	1930	1929
	(1000 kroonides)							
Tekstiiltööstuskaubad	9327	9462	9815	5049	4611	7413	18668	20857
Sellest: puuvillane lõng ja niit	3106	3145	3124	724	826	1467	6079	6499
puuvillane riie	3559	3709	4318	2683	1955	3350	6781	8971
linane lõng	676	625	276	197	151	185	95	78
linane riie	957	685	812	475	425	701	1635	1248
džuuti-riie ja kotid	726	982	1085	884	1220	1500	3313	3332

Tekstiiltööstuskaupade osatähtsus on üldväljaveos 10,9%, lina ja takkude väljaveodu moodustab 9,5%.

Vabrikute tegelik tootmine selgub ka 1936. a. jooksul tekstiiltoorainete sisseveost, ja siit nähtub, et mõnel alal on märgitav koondumine, näit. villase riide töötlemises. Tõusnud on aga sõlmitud kaubalepingute tõttu import villase

riide alal 1935. a. 22 tonnilt — 1936. a. 37 tonnini.

Riikidest seisavad tekstiilvalmiskaupade sisseveos esikohal Briti, Saksa, Itaalia.

Tekstiiltoorainete sisseveos näitasid tunduval määral tõusu kunstiidilõnga (niidi) ja villase lõnga sissevedu, mis on seoses kergeste villaste (kleidi) riiete tootmise tõusu ning üha laieneva siidikudumis- ning trikootööstusega.

Tekstiiltoorainete sissevedu (tonnides):

	1936	1935	1934	1933	1932	1931	1930	1929
Puuvill	5678	5330	4520	3246	3320	3264	4978	5974
Vill	402	472	298	377	333	277	270	210
Kanep	793	771	528	306	168	311	468	638
Džuut	2111	2421	2199	2177	2506	2995	2115	2490
Puuvillane lõng ja niit	77	69	54	47	68	73	177	111
Villane lõng	380	312	274	238	308	201	195	167
Kunstiidilõng ja niit	288	248	187	109	159	108	82	41

Tekstiiltööstuse toorainete turul kujunes möödunud aastal märkmisväärseks nähtuseks septembris-oktoobris alanud järsk hinnatõus peamiselt villaturul. Muudatusi hindades tingisid teatud riikide suured ostud seoses relvasutamisega.

see arv 100-ni. Tekstiiltööstusse investeeriti tekstiil- ja kudumismasinate näol:

1936. a.	—	Kr.	1.155.139.—
1935. a.	—	„	799.163.—
1934. a.	—	„	485.159.—
1933. a.	—	„	157.933.—
1932. a.	—	„	148.690.—
1931. a.	—	„	180.834.—
1930. a.	—	„	249.206.—
1929. a.	„	„	850.585.—

Tekstiiltoorainete noteeringud olid järgmised:

	1934. a. dets.	1935. a. dets.	1936. a. dets.
Vill (Kammzug)			
Antwerpen d per lb	23.88	28.25	34.50
Puuvilla hinnad			
New-York cts. per lb	12.85	12.10	13.04

Tõus 1935. a. võrreldes oli 45% ja 1934. a. kõrvutamisel koguni 136%. Tekstiiltööstusse rakendatud uute masinate arv tõuseb veelgi, kui arvestada, et rida lihtsamaid masinaid on viimasel ajal valmistatud kodumaa ettevõtete poolt. Tundemärgid näitavad, et investeerimine on tekstiiltööstuses kaldumas liialdusisse ning tööstuse tervendamiseks osutub hädavajaliksks uute ettevõtete juuretekkimise pidurdamine ning uute masinate sisseveo lubade mitteandmine.

Siinjuures on märgitav, et villa odavamad sordid (crossbred) tõusid hoopis enam (kuni 60%).

Eesti tekstiiltööstus suutis 1936. a. lõpul maailmaturu toorainete hinnatõusu taluda ilma valmiskaupade hindu tõstmata.

Teiseks meie tekstiiltööstuse iseloomulikumaks jooneks möödunud aastal oli sisseseadete uuendamine, laiendamine ja uute tööstuste tekkimine. 1931. a. oli tekstiiltööstuses suur- ja kesktööstusettevõtteid 62, 1936. a. lõpuks ulatas

Eesti vanim tööstusala —

paberitööstus

on viimaseil aastail tootnud võrdlemisi stabiil-

selt. 1936 a. 1. juulil on suur- ja kesktööstuse ettevõtete arv 24 (1935. — 25).

Töötajate arv oli:

1. juulil 1936	—	2265
„ „ 1935	—	2474
„ „ 1934	—	2385
„ „ 1933	—	2141
„ „ 1929	—	2788

Paberitööstusharusse on investeeritud kapitali (andm. 1. I 1936) 36,4 milj. krooni, amortisatsioonikapital tõusis samal ajal 23,9 milj. kroonini.

Paberitööstuses toodetavate artiklite — paberi, tselluloosi ja puumassi — toodangust saame pildi alljärgnevast tabelist (tonnides):

	1936	1935	1934	1933	1932	1931	1930	1929
Paber.	19135	18342	17510	14872	14035	23622	34996	33683
Tselluloos.	69806	69930	70551	65428	60914	67680	56253	50205
Puumass	17400	17000	15412	12502	15110	15264	17686	17626

Kogu tööstusala on suurel määral sõltuv välisurgudest ja annab oma toodangust keskmiselt 80% ekspordiks, kusjuures selle osatähtsus üld ekspordist kõigub 11—14% vahel. 1936. a. oli paberitoorainete ja paberi osatähtsus üld ekspordist 10,8%, 1935. a. — 12,9%, 1934. a. — 13,1%, 1929. a. — 11,1%. Töö-

tussaaduste rühmas väljaveos on aga paberitööstus väljapaistvaimaks rühmaks, moodustades 1936. a. 29,4%, tekstiiltööstussaaduste korval, milliste osatähtsus oli 30,7%.

Väliskaubanduse andmed näitavad, et paberitööstuse rühmas on tegemist väikese tagasiminekuga:

Väljavedu.

	T o n n i d			V ä l j a t u s (1000 kr.)		
	1936	1935	1931	1936	1935	1934
Paberi toorained	79814	88952	73561	7199	8453	7190
Paber	8789	9297	9347	1718	1812	1856

Huvituseta ei tohiks olla siinjuures ka võrdlusandmed meie naabermaade Soome ja Lätiga.

Osatähtsuse % üldväljaveost 1936. a.

	Eesti	Soome	Läti
Puu ja puutööstussaadused:	14,3	42,5	ca 28
Sellest:			
propsid, lauad jne.	9,2	—	—
vineer	5,1	—	ca 10,2
Paber ja paberitoorained:	12,9	40,5	ca 2,5

Nende võrdlusandmete järele on ilmne metsa ja selle saaduste määratu tähtsus eriti Soomes, kus see teeb välja 83% väliskaubandusest, Eestis vastavalt ca 30% ja Lätis 41%.

Selles tööstusharus on riiklikul algatusel päevakorral ka uus investeerimine — nimelt sulfaat-tselluloosi-vabriku ehitamise näol, mis nõuab kapitali üle 5 milj. krooni.

Puutööstuse

rühm kannatas ka möödunud aastal selle surutise all, milline on nüüd aastaid kestnud süsteemita metsade raiumise tulemuseks ja mis omakorda põhjustas teravalt kütteenete probleemi ning maa elektrofiteerimise kavade päevakorda tõusu.

Põllutööstuse alal oli 1. VII 1936. a. suur- ja kesktööstuses tegevus 101 saeveskit (1935. a. 104), vincerivabrikuid 1 (1935. — 1), mööblitööstusi 52 (1935. a. 35).

Tööd leidsid selles tööstusrühmas:

1. VII 1936. a.	—	5952	töötajat,
„ „ 1935. a.	—	6265	„
„ „ 1934. a.	—	6882	„
„ „ 1933. a.	—	4590	„
„ „ 1929. a.	—	5941	„

Ekspord peale vincerit on selles tööstusrühmas samuti tagasi läinud nagu paberitööstusegi alal.

Väljavedu (1000 kr.):

	1936	1935	1934	1933	1932	1931	1930	1929
Puutööstussaadused (vineer, toolipõhjad jne.)	4337	3963	3276	2108	2121	3158	4743	5235
Metsasaadused	7803	8575	12659	5494	2353	5670	9648	14 99

Vinceritoodang on arvestatud 1000-tes tihumecrites järgmine:

1936. a. —	22,8
1935. a. —	23,6
1934. a. —	20,4

Kui veel arvestada, et tööstuse tootmistegevuse indeks on puutööstuses langenud 109-lt 100-ni ja paberitööstuses ametlikel andmeil püsinud endisena, — siis kokkuvõttena puutööstuse ja paberitööstuse rühmas, mis ühe meie kandvaima majandusalana moodustavad eksportid 30%, — on märgitav 1934. a. alates küll mitte suurehüppeline, kuid selle eest pidev tagasimine, mida osaliselt aitab katta hindade küllaldane tõus maailmaturul.

See puudujääk, mis on maa majanduses ja väliskaubanduses meie suurimate tööstusrühmade — tekstiil-, puu- ja paberitööstuses — olude sunnil tekkinud, tuleb katta teiste tööstusrühmade poolt.

Siin on üheks edukaimaks murdude, kaevanduste ning keemiatööstuste rühmad, nimelt

põlevkivitööstuse

näol. Nimetatud tööstusharu on saanud meil väljavaaterikkaima tootmisala aupaiste. Viimaseil aastail, osalt soodsas väliskonjunkturi, suuremal määral aga siseriikliku küttekriisi tõttu, on kogu rahvamajanduse huvi raskus koondunud just põlevkivitööstusele.

Põlevkivilademed on meie suurim rahvuslik vara, kuna tootmiskõlvulist põlevkivi sisaldavat maa-ala hinnatakse praegu 247 km² ja lademete tagavara arvatakse ulatuvat 3,5 miljardi tonnini, mis ümber töötades annaks umbes 600 milj.

tonni õli. Senise tegevuse kestusel kuni 1. jaan. 1937. a. on toodetud 295.700 tonni õli.

Õlihinna tõusu tõttu on põlevkivitööstusse hakatud just viimaseil aastail suurejooneliselt kapitale investeerima. Õliväljad on jaotatud 16-neks kontsessiooni alaks ja neist käib praegu 6-l tegevus. Õli tootmise alal oli 1936. a. tegevuses 4 ettevõtet. Suurema investeerimise teostas 1936. a. A/S. „Kiviõli“, püstitades uue 40—45.000-tonnise kiviläbilaske võimega õlivabriku. Samas tööstuses on päevakorral ka kolmanda õlivabriku rajamine, samuti kui A/S. „Eesti Esimeses Põlevkivitööstuses“, kus loodetakse kahele olemasolevale juure ehitada kolmas 30—60.000-tonnise võimega õlivabrik. Päevakorrale kerkis ka „Eestimaa Õlikonsortsiumi“ käes oleva Tüsamäe õlitööstuse laiendamine uue õlivabriku ehitamise näol, milline nõuaks uusi investeerimisi 2—3 milj. krooni. Uued kaevandused on tekkinud veel Kalvi ja laiemas Ubja piirkonda. Samuti on lootusi, et inglise firma „M. E. Oil Syndicat, Ltd-le“ kuuluv Vanamõisa tööstuskeskus üles ehitatakse ja tegevust algab seal uus ööpäevas 300-tonnise kivi läbilaske võimega õlivabrik. Päevakorral on ka „New Consolidated Gold Fields, Ltd-is“ katsevabriku suurendamine ja oma põlevkivikaevanduse avamine Kohtlas. Õlitööstusse on seni üldse investeeritud 30 milj. krooni.

Uute ehituste tulemusena on oletatav, et lähema aasta jooksul meie õlitoodang ületab 100.000 tonni piiri ja nõnda me pääseme maailmas õlitootvate maade nimestikku.

Toodangu kasvu selgitab alljärgnev tabel (tonnides):

	1936	1935	1934	1933	1929	1927
Põlevkivi	764.650	604.286	588.958	499.969	517.653	397.609
Põlevkiviõli	63.305	46.918	46.877	37.617	11.102	4.291
Bensiin	7.481	6.012	5.899	4.992	690	—

Mis puutub väliskaubandusse, siis on bensiini eksport tõusnud koguselt 1935. a. 1753 tonnilt 1936. a. 3092 tonnini, ja väärtuselt 498.000

kroonilt 832.000 kroonini. Põlevkiviõli eksport on koguselt tagasimine: 1935. a. — 14.828 ja 1936. a. — 11.520 tonni väärtuselt on aga

tõus 695.000 kroonilt 701.000 kroonini. See nähtus omakorda kinnitab, kuivõrd on hinnalt soodus praegune õlituru konjunktuur.

Põlevkivitööstuse üha tõusev osatähtsus rahvastikule tööandjana selgub tegevusse rakendatud inimkäte hulga.

Töötajate arv:

	1936 1. VII	1935 1. VII	1934 1 VII	1933	1929	1928
Põlevkivikaevandused .	2992	2079	1996	1706	2342	1975
Põlevkiviolitööstus . .	1056	513	450	488		

Tsemenditööstus

oli meil 1928. a. ja 1929. a. üks suure ulatusega eksporttööstusi, saates välisurgudele 1928. a. 25.050, 1929. a. 23.627 tonni tsementi. 1931. a. peale on selles tööstusharus nenditav aga järsk ekspordi langus.

1935. a. oli meie tsemendiekspordit vaid 558 tonni ja tõusis möödunud aastal 1799 tonnini.

Tsemendi toodang ise on aga hoopis enam tõusnud.

Klinkritoodang tünnides (à 170 kg):

1936. a. —	294.000
1935. a. —	221.000
1934. a. —	156.000

Elava ehitustegevus tõttu on ilmne, et 33% toodangu suurenemine leidis enamuses mahutamist siseturule. Eesti rahanduse ning meie rahvastikule enama töö andmise seisukohast oleks tervitav nähtus, kui meie tsemenditööstus rakenduks tegevusse veelgi suurema koormatusega ning leiaks teid ülejääkide paiskamiseks välisurgudele. Tööliste arv on tsemenditööstuses tublisti tagasi läinud: 1936. a. 1. VII — 450 ja 1929. a. samal ajal 705.

Klaasitööstuse

alal on möödunud aasta märgitav õige edukana. Tahvelklaasi eksport tõusis rekordkõrgusele, nimelt 5133 tonnini, 1935. a. — 3735, 1934. a. — 3832, 1932. a. — 1167 ja 1929. a. 807 tonni vastu.

Eriti on aga nimetatud tööstusharu möödunud aastal arenenud just artiklite mitmekesisuse ja kvaliteedi suunas. Asusid tegevusse meil seni puudunud kristallitööstused, nii toorkristalli valmistamise kui ka imporditud toorkristalli lihvimise alal. Edusamme just kunstilise välimuse suunas on teinud ka kodumaine toorfajansi ja portselani maalimine. Eesti klaasitööstus on teel, mille tulemusena võib mõne aasta pärast loota, et suurem osa meie siseturu tarvidusest klaasi ja kristalli alal leiab omamaise tööstuse poolt katmist.

Klaasitööstuses oli tegevuses 1. VII 1936. a. 629 töölisi, 1. a. 454 ja 1929. a. 439 töölise vastu.

Telliskivitööstusel

elava ehitustegevuse tõttu võimaldus töötamine eelmisest aastast kaugelt suurema koormatusega. Tööliste arv on tõusnud möödunud aastaga võrreldes 30% võrra.

Töötunde tehti 1936. a. 926.416, 1935. a. 692.400 ja 1934. a. 550.000. Selles tööstusharus peaks tõenäoliselt toodangu tõus veel jätkuma, kuna uued riiklikud telliskivitehased, milliste toodanguvõime on 9 milj. kivi aastas, pole veel astunud tegevusse. Pidurdavana võib mõjuda ehitusmaterjalide hinna järsk tõus, mille mõjul eraehitustegevus 1937. a. kindlasti pidurdub. Ka riiklikus ehitustegevuses kavatsetakse mitmel põhjusel muutuda tagasihoidlikumaks.

Kipsitööstus

on osutunud eelmisest aastast edukamaks, vedades 1936. a. välja 6099 tonni, 1935. a. 4553 ja 1934. a. 3327 tonni vastu.

Umbes 10% tõusu on võimalik arvestada ka lubjatööstuses, milline tööstusharu toodab vaid siseturule ja suurel määral on sõltuv ehitustegevuse intensiivsusest.

Keemiatööstuse

rühmas on 50% tõus ilmnendud peamiselt just cespool vaadeldud õlitööstuse teenena.

Edukana on siin oma tegevust arendanud ka kunstarvetööstus, milline toodang ja väljavedu nähtub allpool olevast tabelist.

Kunstarve toodang ja väljavedu:

	Toodang	Väljavedu	Väljaveo % toodangust
1936	785	646	82
1935	768	657	85
1934	662	553	85
1933	450	351	78
1932	286	257	89
1931	389	305	78
1930	236	152	64
1929	148	96	65
1928	46	24	52
1927	11	6,8	62

Sel alal on ette näha uut tõusu, kuna loodetavasti käesoleval aastal astub tegevusse uus kunstsarvevabrik.

Keemiatööstuse rühma valulapseks on täiel määral meie

tulitikutööstus,

milline ala riiklike autarkiliste püüete tõttu on ekspordi mõttes tublisti tagasi läinud ja elatub peamiselt siseturu varustamisest. Tulitikutööstuses tegutses 1929. a. veel paarsada töölist, nüüd on see arv langenud 70—80-ni. Ekspordi alal saavutas tulitikutööstus 1936. a. madalseisu, vedades välja 261 tonni, 1935. a. 416 ja 1929. a. 1873 tonni vastu.

Tulitikke valmistati 1936. a. 45,5 milj. toosi, 1935. a. 52,5 milj., 1934. a. 36,6 milj. ja 1933. a. 54,7 milj. toosi vastu.

Hoolimata suurest langusest moodustab tulitike eksport siiski peaaegu poole tööstuse kogutoodangust, kuna meie siseturg vähese rahvastiku tõttu pole kuigi suur tarvitaja.

Tegevuses on meie mitmest tulitikuvabrikust vaid üks ettevõtte, nimelt „Viljandi Tulitikuvabrik“, millise tooted lähevad müügile A.-S. Eesti Tulitikumonopoli kaudu.

Metallitööstus

ületas tänava aktiivsusest kõik eelmised aastad. Tootmistegevuse indeks tõusis 1935. a. 109-lt — 1936. a. 132-ni. Siia tööstusrühma kuuluvais suurja kesktööstusettevõtteis oli 1. VII m. a. 5640 töölist, mis ületab 1936. a. sama aja tööliste arvu 20% ja 1929. a. seisu 40% võrra.

Metallitööstuse raskuspunkt on nagu reas muudiski maades nihkunud just masinaehitusele, kus ühe aasta jooksul tööliste arvu on suurendatud 600 võrra.

Kodumaisel masinatööstusel tuli täita rohkeid tellimisi seoses investeerimistega põlevkiviväljadel ning raudteede veereva koosseisu valmistamisega.

Laevaehituse alal on pinge endine, samuti töötavad stabiilse koormisega riiklikud raudteede tehased ja töökojad, andes tegevust ca 1200 tööliste.

Metallitööstuse rühma üks edukamaid eksporditööstusi, nimelt Tartu Telefoni Vabrik, kannatas läinud aastal tagasimineku all. Telefoniaparaatide väljavedu oli 1936. a. 194 tuh. kr., 1935. a. 292 tuh. kr., 1934. a. 175 tuh. kr., seega õige suur langus, kuni 34% ulatuses.

Nahatööstuses

on tootmistegevuse indeks tõusnud aasta jooksul 119-lt 148-ni. Vastavalt näeme ka selle kajastusi nahatööstuse tööliste arvus, mis 1936. a. 1. VII,

olles 591, ületas 1935. a. sama aja arvu 17% ja 1929. a. 65% võrra. Samuti on suureprotsendiline töötatud nahkade ekspordi tõus, nimelt: 1936. a. 626 tuh. kr., 1935. a. 469 tuh. krooni, 1934. a. 370 tuh. kr., selle vastu aga 1932. a. vaid 8 tuh. kr. ja 1929. a. 378 tuh. kr.

Ekspordis on selle tööstusharu peamiseks artiklikaks tallanahk mis läheb SSSR'i.

Poligraafiatööstus,

hoolimata pinget tekitanud raamatu-aasta möödumisest, on edasi arenenud enimste suunas. Tootmistegevuse indeks näitab 1934. a. — 88, 1935. a. — 97, 1936. a. — 105. Tööliste arv tõusis 1. VII 1609-ni, ületades 1935. a. 12% ja 1929. a. 27% võrra.

Toidu-, maitseainete- ja jookide-

tööstuse rühm ei ole tootmises suutnud saavutada 1928/29. aasta taset, kuid 1935. a. võrreldes on tõus ca 21%. Tööliste arv tõusis 1. VII 1936. a. 4113-ni, ületades 1935. a. 600 tööliste võrra, ehk 17%.

Tugevaimaks on selles rühmas

šokolaadi- ja kompekkitööstus,

millise väljavedu küll langes 1935. a. 629 tonnilt 1936. a. 568 tonnini. Selle eest aga toorkakao sissevedu suurenes koguselt 1935. a. 351 tonnilt 390 tonnini. On tõenäolik, et toorkakao sisseveo tõus seisab ühenduses ladude ja siseturu mahu suurenemisega.

Toidu-, maitseainete- ja jookide tööstuse rühma elavnemine toimus peamiselt liha-, kala- ja tapamajade toodangu tõusu arvel.

Teistest väiksemaid rühmadest on

tärglised

tootmine ja eksport tagasi läinud. Tärglist eksporditi 1936. a. 1765 tonni, 1935. a. 2484 tonni, 1929. a. aga 88 tonni.

Õlletööstuses

kestab edasi 1931. a. alanud koondatud tegevus, kuna õlletarvitus on 1928/29. a. võrreldes ca 40% võrra langenud. Humalate import oli 1936. a. 33,3 tuh. kg, 1935. a. 34,6 tuh. kg, 1934. a. 31,7 tuh. kg. Õlletarvitus Eestis hinnatakse ümarguselt 5,0 milj. liitrile aastas, mis moodustab elaniku kohta umbes 5 lt.

Piiritusetööstus

näitas siseturu arvel tõusu, ka piirituse ja viina tarvituse indeks tõusis 97-lt 112-ni, eksport aga langes 1935. a. 996 tonnilt 1936. a. 922 tonnini.

Kalakonservitööstus

kannatas möödunud aastal tooraine puuduse all ja pidi seetõttu toodangut piirama. Ekspordit näi-

tas langust — 1936. a. 51,3 tuh. kr., 1935. a. 58,0 tuh. kr.

Tubakatööstus

on seoses rahva ostujõu tõusuga näidanud läinud aastal edukat tegevust, mida tõendavad ka andmed toortubaka sisseveost:

	tuh. kr.	tuh. kr.
1936 —	694,3	1071,8
1935 —	551,4	943,2

Kehakatte- ja pudukaupade

tööstuse tootmistegevuse indeks on teinud 1935. aastaga võrreldes kõige suurema hüppe, nimelt 189-lt 262-ni, näidates ühtlasi, et meie siseturg on ostujõu avardamisel suuteline üha suuremaid hulki kaupu tarvitama. Omamaise kauba kõrval on tõusu näidanud ka välismaise päritoluga samasuliste kaupade sissevedu. Töölise arv selle rühma erialadel, nagu riievalmistamises, jalatööstuses ja pudu- ning mockakaupade tööstuses tõusis 1. VII 1933½-ni, ületades 1935. a. seisuga 26%, 1929. a. seisuga 165% võrra.

Ka

ehitustegevuses

oldi möödunud aastal edukas, mida tuleb lugeda üsna loomulikuks, kuna majandusliku kõrge konjunktuuri kaasnähtusena sammub alati investeerimine ehitustesse. Näit. Soome andmeil on seal 1936-dal kui kõrgkonjunktuuri aastal elumajadesse investeeritud ümarguselt 250 milj. Soome marka ehk ca 20 milj. Ekr.

1935. a. ehitati ainult Helsingis 194 uut moodsat elamut 940.000 m³ mahutusega. Soomes on aga ilmnenud seoses elava ehitustegevusega „korterite luksus“. Korterite üürid on niivõrd tõusnud, et need hakkavad juba ületama keskklassi maksuvõimet. Selle tagajärjel on ka Soomes levinud Skandinaavia maadele omased elukorterite ehitamise seltsid, millised aga eeldavad võimalust üksikuid kortereid krepoteerida omanike nimele. Kuna meie ehitustegevuses on ilmnenud samasugused nähtused, siis vääriks viimane korterite ehitusviis ka meil enam tähelepanu.

Eesti kohta on väga raske saada objektiivselt ülevaadet ehitustegevusest, kuna hooajalise iseloomu tõttu on see ala ka statistiliselt uurimisel meil võrdlemisi sõõdis.

Töölisi oli ehitustööstuses tegevuses, arvestatud 1. VII :

1936. a. —	4280
1935. a. —	3364
1934. a. —	3063
1933. a. —	1215
1932. a. —	1130
1931. a. —	1122

Umbkaudset selgust meie viimaste aastate ehitustegevuse ulatuses aitab veel tuua tehtud töötundide arv, milline oli:

	Kesk- tööstuses	Suurtööstuses	Kokku
1936	1.060.693	6.829.919	7.890.612
1935	529.358	3.588.967	4.118.325
1934	296.029	3.636.302	3.932.331

Eesti Töölise Kinnitusühisuse andmeil on 1936. a. maksetud ehitustööstuses palkadeks 3 milj. krooni. Võrdluseks võib tuua, et 1931.—1935. a. makseti kokku 3,3 milj. kr. ehitustöölisele palkadeks. Siinjuures tuleb aga arvestada, et just 1936. a. mitmed seni eemal seisnud ettevõtted tulid E. Töölise Kinnitusühisuse liikmeks. Igal juhtumil need andmed näitavad hoogsat tõusu meie ehitustegevuses.

Teostatud investeerimistesse on meie andmete puudulikkuse tõttu võimalik ainult ligikaudset selgust tuua. Teedeministeeriumi peaarhitekt Böläu arvestuse järgi.

ehitatakse Eestis keskmiselt aastas:

Ehituste liik	Arv	Üksik- ehituse väärtus	Summa
1. Avalikud ehitused ja koolimajad (arvest. 1931—36)	135	25.000	3.375.000
2. Elumajad linnades ja alevites (1929—35)	625	10.000	6.250.000
3. Elumajad alevikus (1930—35)	240	4.000	960.000
4. Maa-ehitused (1922—1934)	2.825	3.000	8.475.000
Kogusummas:			19.060.000

Siinjuures pole arvestatud puhtriiklikud ja tööstuslikud ehitused.

See 19 milj. kroonine investeerimissumma ei ole aga kaugelki kõikidel aastatel ühtlane.

Tehtud arvestused Tallinna ja Tartu elukorterite kohta näitavad, et meil on olnud alljärgnev korterite juurekasv ja kapitalide investeerimine. Siinjuures tuleb meeles pidada, et Tallinna ja Tartu elukorterite arv moodustab Eesti koguarvust umbes ⅓.

	Korterite arv	Investeeritud kapital (milj. kr.)
1931	2087	3,6
1932	2190	4,5
1933	1595	3,4
1934	864	1,7
1935	935	1,9
1936	1691	3,5

1936. a. pole elukorterite ehitamise alal saavutatud seda kõrgescisu, mis oli 1932 — s. o. kroonikukutamise celaastal. Tallinnas tollel perioodil ehitati peamiselt välja äärelinnad — samuti Tartus terved uued linnajaod (Tähtvere aedlinn). Näib, et 1936. a. on tööliste ja töötundide arvu suurejoonelist tõusu põhjustanud just avalikud ehitused, samuti ka tööstushooned. Maa ehitus-

tesse paigutatavat kapitali iga aasta peetakse võrdlemisi püsivaks.

1936. a. ehitustegevust soodustasid tunduval määral eriti aasta esimesel poolel madalad ehitus-toorainete hinnad meil ja maailmaturul.

Eehitusmaterjalide hindade indeksid Eestis näitavad järgmist liikuvust:

	1936	1935	1934	1933	1932	1931	1930	1929	1928
Kivimaja	82	76	78	78	82	88	95	104	105
Puumaja	80	75	76	71	78	88	97	103	105

Ehitusmaterjalide hinnatõus meil, eriti aga välismail, algas 1936. a. lõpul.

Välismaisist toorainest on üksikud tõusnud hinnas kuni 100%. Meie ehitustegevusse see eriti suurt mõju ei tohiks avaldada, kuna arvestuste järgi meil kasutatakse 10% ümber välismaisi tooraineid. Pidurdavamalt võib juba mõjuda sise-aste toorainete hinnatõus, nimelt puu osas. selle vastu aga tsemendi hind on langenud ning hinnad tõotavad endisele tasemele jääda või langeda ka telliskivide osas.

* *
*

Kokku võttes möödunud majandusaastat iseloomustab sihikindlale maa industrialiseerimise poliitikalale rajamine — esiteks positiivses mõttes kütteprobleemi lahendamise kavade juure asumise, maa elektrifitseerimise kava väljatöötamise ning uute pioncertööstuste rajamise näol, teiseks — negatiivses suunas, nimelt üha enam riigistamise teele kaldumise, paralleel-ettevõtete asutamise ning erettevõtlusega selle enda ressursside varal võitlusse astumise näol.

Veel näitab möödunud majandusaasta hoogsat investeerimist, tööliste palkade paranemist, töömahu suurenemist selle piirini, et ähvardab puudus vajalikest inimestest, ja rahva üldist ostujõu tõusu. Viimast tõendab ka asjaolu, et 1936. a. eksporditi kogu tööstuse toodangust 23,6%, — seega siseturule mahtus 76,4%, 1935. a. eksporditi 26% ning siseturul ja laod suutsid kasutada 74% kogutoodangust.

	I	II	III	IV	V
1936	71,8	62,7	69,1	69,9	69,4
Üldindeks 1935	64,7	63,2	63,7	64,0	64,1
1934	66,7	65,0	67,1	64,0	64,5

Nagu näha, algas prahtide tõus aasta teisel poolel, eriti oktoobrikuus. Selle järsu hüppe ülispoole põhjustasid väga mitmekesised püsi-

Arvestades asjaolu, et rida maid on alles teel kõrgekonjunktuurile ning seega avardumas uued turud, ei ole põhjust oletada, et möödunud investeerimisaastale järgneb mõõn. Eesti tööstuse areng paari lähima aasta jooksul peaks olema kindlustatud, kuigi üksikud tööstusharud 1936. a. jooksul saavutasid juba haritipu ja on ka mõningaid muid nähtusi, mis manitsevad ettevaatlikkusele.

Laevasõit.

Kaugesõit.

Möödunud 1936. a. lõppes viimaks pärast kuueaastast kestust maailma majanduskriisi. Rahvusvahelises kaubanduses seevastu kestis surutus veel edasi. Hoollimata tõusust jäid maailma majanduses allale kriisiaegsed kitsendused (autarkia kõrged tollimäärid, kontingendid, litsentsid ja vabavahutu piiramine), mistõttu rahvusvahelise kaubanduse areng jäi maha siseriiklikust majandusele tõusust, olles pealegi põhjustatud relvastuse j. t. ajutistest põhjustest, mis aasta viimisel veerandil tekitasid tunduva tõusu ka rahvusvahelisel kaupade liikumisel.

Eeltoodu tõttu oli 1936. a. Eesti kaubalaevastikule kaugesõidus soodsam eelmisest 1935. a. Kuni aasta keskpaigani kestis kriis vedude alal, ja prahtid, mis polnud kindlustatud minimaalveotariifidega, langesid kuni 1935. a. tasemeni, aasta teisel poolel aga prahtid tõusid järjekindlalt.

Prahturu liikuvust näitab järgmine tabel (Lloyds Listi andmed):

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Aasta
1936	71,8	62,7	69,1	69,9	69,4	70,8	72,1	76,2	79,1	83,4	86,7	99,5	73,7
Üldindeks 1935	64,7	63,2	63,7	64,0	64,1	64,1	63,4	63,0	65,9	73,7	73,2	73,7	66,4
1934	66,7	65,0	67,1	64,0	64,5	64,5	65,4	68,1	68,7	67,2	66,4	66,8	67,9

vad ja ajutised tegurid, mis läinud aasta lõppkuudel ja käesoleva aasta algul akkumuleerisid. Üldise põhjusena tuleb mainida maailmamaajam-

duse paranemist ja tõusu, kuid see põhjus ei oleks suutnud ainuüksi prahte nii akki kergitada ja nõudmist tonnaži järele suurendada, vaid siin mõjusid kaasa: 1) Jaksamaa poolt alustatud relvastuspalaavik, millele teised riigid järgnesid; 2) villets viljasaak Euroopas ja Põhja-Ameerikas ning hea vilja-aasta Lõuna-Ameerikas; 3) Hispaania kodusõda, mis lülitas välja sealse laevastiku; 4) USA meremeeste streik 1936. a. lõpul ja 1937. a. algul.

Eesti kaubalaevastik, kannatades aasta esimesel poolel prahtide languse all, sai sest siiski võrdlemisi kergesti üle, sest üle 50% tonnažist oli varem ajalepingule antud. Omal arvel sõitvaist laevust tulid mitmed aasta algul seisma panna. Aasta teise poole prahtide tõusu sai Eesti kaubalaevastik vaid osaliselt ära kasutada: 1) ligi 90% kaugesõidulaevust oli kauemaks ajaks ette prahtitud ja 2) Balti mere ja metsaveoprahid tõusid võrreldes üldise prahti-indeksiga märksa vähem kui teised, jäädes alla 1929. a taset.

Teisest küljest tõusid laevade väljaminekud materjalide ning remondi hindade ja laevapere palkade tõusu tõttu.

Üldiselt kokku võttes võib siiski tähendada, et võrreldes viimaste aastadega näitas 1936. a laevanduses tõusu, milleks aitas tunduvalt kaasa minimaal-voetariifide hoidmine metsaveos. Alates suvekuudest olid kõik Eesti kaugesõidulaevad pidevalt sõidus. Navigatsioonihooajal töötasid ka ligisõidu p/l ja m/p edukamalt kui eelmisel, 1935. aastal. Talvekuudeks 1936/37 leidis kaugesõidulaevastik püsivat tööd, mistõttu ka kogu laevastik peale mõne üksiku sõidus viibib.

Rannasõidus

1936. a. oli märgata kasvavat elavnemist, veetavate kaupade kogum kasvas umbes 10.000 tn võrra. Rannavedude alal hoiti veohindu minimaal-voetariifide abil, mille K.-t.-koda ühes E. L. Ü-sega väikelaevaomanike kaasabil välja töötas.

Üldiselt aktsepteeriti veoandjate poolt mainitud tariifid, mis olid arvatud vaid sellaselt, et katsid parajasti laeva otsesed hädatarvilisimad kulud. Suuremaist veoandjaist ainuüksi Riigi Metsatööstus keeldus minimaal-tariife täieliselt tunnustamast, mis tekitas raskust nende 100% teostamiseks. Peaks lootma, et 1937. a. see põhjus kaob, mis on ka veoandjate huvides, et rannalaevastikku säilitada, mis odavate veohindade tõttu on minemas tagurpidi.

Peab tähele panema, et rannalaevastiku tähtsus ei seisa ainult sisetranspordi teostamises,

vaid ka meremeeste ettevalmistamises. Rannasõidu purjelaevade olemasoluta oleks valimatult kalliste koolilaevade ülalpidamine.

Laevasõiduliinid

möödunud 1936. a. navigatsioonihooajal töötasid edukalt. Senisele Tallinn-Stokholmi liinile pandi käima uus laev ja juure tuli Tallinn-Helsingi liin. Reisisjate (turistide) vedu möödunud hooajal oli väga elav.

Algas tegevust ka esimene kaubaveoliin eesti lipu all Tallinn-Gdynia-Rotterdam-Antwerpen, mille kaupade läbikäik aasta jooksul järjekindlalt kasvas.

Rannasõiduliinid üldiselt näitasid läinud hooajal pidevat kasvumise ja tõusu tendentsi. Muretseti uusi laevu, mis võimaldas ka ühendusepidamist kiirendada.

Eesti sadamate kaudu arenes kaubavedu möödunud aastal tõusu tähe all. Kaupade läbikäik suurenes 21.000 tonni võrra, tõustes 787.000 tn, ja sadamaid külastanud laevade tonnaž oli 118.000 netto-reg.-tn suurem, võrreldes 1935. a., tõustes 1.052.000 netto-reg.-tn. Reisisjate läbikäik suurenes 24.300 inimese võrra, tõustes 78.700 inimeseni, umbes 40% sellest Eesti laevadel.

Laevastiku juurekasv 1936. a. oli rahuldav. Aasta jooksul, alates 1. jaanuarist 1936. a., laevastik

	k a s v a s :		k a h a n e s :	
	arv	tonnaž	arv	tonnaž
aurikuid.	23	23.938	6	3.227
m/l . . .	—	—	1	35
m/p.l. . .	6	608	6	1.584
p/l. . .	3	94	8	628
K o k k u	32	24.640	21	5.474
	laeva	br.-reg.-tn.	laeva	br.-reg.-tn.

Absoluutne juurekasv 11 üksust, 19.166 br.-reg.-tn.

1. jaan. 1937. a. oli Eesti erakaubalaevastikus 353 laeva 164.225 br.-reg.-tn.

Laevastiku koostise muutuses näeme senise tendentsi edasikestmist, purjelaevade arv väheneb järjekindlalt, andes ruumi masinlaevadele. Laevastiku kasvumisele aitas kaasa 4% laenu Põhja-Pangast ja 1935. a. tegevuse resultaadiid.

Keskised prahid 1936. a.

	L.-Soome London DBB per std.	Tallinn- London DBB per. std.	L.-Soome Holland DBB per. std.	Valge meri London DBB per. std.	L.-Soome Daani DBB per. std. Dn. kr.	Lõuna- Ameerika Inglismaa vili per. tn.	Hull- Tallinn sõed per. tn.	Tallinn- London/ Rouen tselluloos per. tn.
Jaanuar . . .	29/—30/—	—	—	—	—	17/9—18/6	4/6—5/—	9/6
Veebruar . . .	29/—	—	—	—	—	17/9—18/3	4/6—5/—	9/6
Märts . . .	29/—	—	—	—	28—30	17/9—18/—	4/6—5/—	9/6
Aprill . . .	29/—29/6	30/—	32/6—33/—	—	30—32	17/9—18/—	4/6—5/—	9/3
Mai . . .	29/—29/6	30/—	32/—33/—	—	32—34	17/9—18/—	4/6—5/—	9/6
Juuni . . .	29/3—29/6	30/—	32/9—33/—	42/6—43/—	32—36	17/9—18/—	4/6—5/—	9/6
Juuli . . .	29/3—29/6	30/—	33/—33/6	43/—43/6	34—36	18/—19/—	4/6—5/—	9/6
August . . .	29/—30/6	30/—	33/—34/—	43/—44/—	—	19/6—20/6	4/6—5/6	9/6
September . . .	29/—31/—	30/—	33/—35/—	43/—47/6	—	20/6—22/6	5/—6/—	9/6
Oktoober . . .	31/—32/—	—	35/—36/—	46/—48/—	—	22/—23/—	5/6—6/6	9/6
November . . .	31/—32/6	—	35/—36/—	—	—	22/3—23/—	6/—7/—	9/6
Detsember . . .	31/—32/6	—	35/6—36/6	—	—	24/—32/6	6/—7/6	9/6—10/6
Keskmine:	29/6	30/—	33/—	43/—	31/—	20/6	5/6	9/6

Elumaksumuse indeksite arvu tuleks suurendada.

Nagu teada, toimub meie rahva praeguse elustandardi vaatlemises ja töö- ning palgasuhetes väga olulise elumaksumuse indeksi arvestamine küll kogu maa kohta, kuid Tallinna andmeil. Ka palkade statistika alal on hoopis vähe asetatud rõhku väljaspool asuvaile rajoonidele, millede kohta avaldatavad andmed oma liig laialt harrava iseloomu tõttu ei saavuta küllaldaselt praktilist tähtsust, olles pealegi koostatud vaid lihttööliste seisukohast.

Tegelik olukord meie tööstuses ja palgaolustikus on näidanud, et vajame detailsemat elumaksumusindeksite võrku, ja nimelt kogu maa ulatuses. Eriti on see tarviline veel praeguses olukorras, kus Töötülide Lahendamise Komisjon kohustuslike otsustega lahendab töötülistid, seejuures aga puuduvad komisjonil enesel need objektiivsed alused, millest lähtuda palkade tõstmise või endiseks jätmise juhtudel. On võetud võrdluseks sama ala tööliste palkad teistes vabrikutes, töötülist tabatud tööstuste kandejõud, palkade tase mõnel varem aastal jne. Alused on osutunud kõiguvaks, ebaühtlaseks, ja just seetõttu, et puuduvad elumaksumuse andmed kõikidest tähtsamatest punktidest, mis võimaldaksid palganõudmisi vaadelda õiglasest ja ühtlasest seisukohast, nimelt toetudes töötülist tabatud töökoha elumaksumuse tõusule või langusele. On tarviline, et Töötülide Lahendamise Komisjoni otsused baseeruksid kindlatele alustele ega kannaks kuidagi juhuslikkuse ilmet.

Osalt töötülide süsteemita sundlahendamise, osalt muil põhjusil on meil hakanud ilmema kogu maa tootmistegevusele ebaterve nähtus —

nimelt elumaksumuse poolest odavais rajoonides on paiguti palkad tõusnud kõrgele ning elumaksumuse poolest kallistes rajoonides on kohati palkad jäänud madalale tasemele — tingitud mitmesugustest muudest teguritest, kuid mitte sellest õiglasest alusest, et töö tasutaks vastavalt elukoha elumaksumusele.

On ette näha, et praeguse palgaolude parandamise ja korrigeerimise süsteemi kestmisel samades elukallidustingimustes asuvate akutsemate ja suuremate tööstustsentrumite ja vähemate tööstuskeskuste palkade tasemes vahe üha suureneb. Tekib rahvamajanduslikult nähtus, mis ei tööta, hoolimata töötülide sundlahendamisest, normaalset tootmistingimusi.

Tööandjate organisatsioonid on veendumusel, et meie palgaolude korraldamise poliitika üheks eesmärgiks peab olema vahekordade tasandamine, mitte aga üksikute keskuste palkade tõusu soodustamise näol seniste niikuinii suurte palgavahede veelgi süvendamine. Elumaksumusindeksite kindlaksmääramisel peaks selgesti nähtama, kui võrd üksikuis keskuses on palkad forsseeritud või keskmisest tasemest alla jäänud.

Elumaksumusindeksite määramise alal on, näiteks, Rootsi kogu maa kaardistanud elumaksumuse seisukohalt ja vastav nimekiri on leidnud avaldamist Svensk Författningssamling'is nr. 425 — 1935.

Eeltoodust lähtudes oleks vajaline, et Riigi Statistika Keskbüroo võtaks tõsiselt kaalumisele ühtlase, samadel alustel baseeruva meetodi järgi elumaksumusindeksite arvutamise võimalu-

sed peale Tallinna ka teistes tööstuslikult tähtsates kodumaa linnades, alevites ja maa olulisimates tööstustsentrumites.

Teiseks on vajaline, et need objektiivsed elumaksumuse indeksid kõikide vaatlusealuste rajoonide ja kohtade üle esile tõstetult avaldataks perioodilistes väljaannetes ning et arvestamise aluseks

olevad hinnad tehtaks kättesaadavaks ja kontrollitavaks ka üldsusele.

Elumaksumusindeksite võrgu väljatöötamine meie arvates peaks tooma tagajärjena ühtlasemad tootmistingimused tööstusis, ära hoidma otsarbetud ja ebaõiglased töötülid, olema objektiivseks aluseks töötülide lahendamisel, — seega aitama kindlustada kogu maal töörahu.

Kauba-agendid ja vahetalitajad ostjaskonnale nuhluseks.

Viimasel ajal on asutatud Tallinnas ja mujalgi rohkesti igasuguseid vahetalitusi, kes müüvad teiste äride kaupu järelmaksu peale, võttes seejuures suuri vahakasusid. Neil vahetalituskontoreil on kaupu üsna vähe või ei ole sugugi, ja nad on vaid mõne äriaga sõlminud vastavad kokkulepped, kust ostja, kui tehing on toimunud, saab vastava vahetalituskontori orderiga kauba kätte, makstes kontorile asjata vahekasu. Nende kontorite müügikaupadeks on enamasti riide-, pudu- ja nahakaupad, mida nad oma agendite kaudu majast majja pakuvad järelmaksu peale.

Teatavasti meelitab järelmaksu peale müük ostjaid ligi, seda enam, et viimasel pole teada, et nad kontorile maksavad suuri vahakasusid ja et nad otsekohe kauplusest ostes saaksid kauba märksa odavamalt.

Sääraste kontorite tegevus on tekitanud ka kaupmeeskonnas õigustatud nurinat, kuna sääraseid kontoreid oskavad hiilida mööda maksustamisest ja desorganiseerivad ning rikuvad turgu.

Kehtiva Ärimaksusaaduse ja selle juure antud Riigikogu otsuste (Beilinsoni jt. asjas) järgi tuleb lugeda agente, kes kaupade kaasa kannavad, olgugi et nad teatava firma nimel ja arvel tegutsevad, iseseisvateks kaupmeesteks või teatava kontori või äri osakondadeks, ja neilt, kui nad tekstiilkauba müügi alal tegutsevad, nõuab maksuamet II-järgu äritunnistuste lunastamist, pannes neid peale selle veel puhaskasumaksu alla.

Kuna linnades kandekauplused riidemüügiks

on keeldud, siis pannakse need maksud selle firma peale, kelle nimel need ränd-agendid tegutsevad. Kui aga need ringikäijad-agendid ei kannu kaupa kaasas, vaid näitavad ainult proove ning võtavad vastu tellimisi, olgugi järelmaksu (orderi) peale, siis kuuluvad nad agendi mõiste alla, kes on kohustatud lunastama III-järgu äritunnistuse (isiklikud agendid) ja kuuluvad peale selle lisaärimaksustamisele oma bruttoprovisjoni summale vastavalt. Ei kannu aga need agendid kaasas proove ega võta vastu ka tellimisi, vaid juhatavad ostjaid ühe või teise kontori või firma poole, siis tuleb neid vaadelda kui teatava ettevõtte reklaami, sest reklaami võib teha kas suuliselt, kirjalikult, kujutiste abil või mõnel muul viisil. Äridele seda keelda ei saa, sest I- või II-järgu äri võib pidada agente, väljapakujaid ja teha reklaami igal lubataval viisil. Et kergeusklikud kodanikud sageli säärase „äride“ ja nende agendite või pakkujate läbi kannatada saavad, on ilmselt selge, aga kehivate seaduste järgi ei saa siin ametlikult midagi ette võtta.

Meie arvates peaks kohalik kaupmeeskond ajakirjanduse kaudu või muul teel juhtima tarvitajaskonna tähelepanu soovimata tagajärgedele, mis ootavad kauba tellijaid säärase isikute ja kontorite kaudu. Ka võiksid kaupmehed juhtida neile isikuile kohaliku maksuinspektori tähelepanu, kes ei jätaks nende kohta oma järeldusi tegemata. Maksuinspektori „järeldused“ mõjuvad vahest kõige radikaalsemalt.

Laevanduse esindajad rahvaesinduse II koja koosseisust välja jäetud.

Rahvuskogu I koja alamkomisjonis muudeti põhiseaduse eelnõus tulevase rahvaesinduse II koja koosseisu selles mõttes, et on välja jäetud

Kaubandus-tööstuskoja poolt valitavate esindajate hulgast laevanduse esindaja, milline esindaja oli ette nähtud Vabariigi Valitsuse

poolt esitatud põhiscaduse eelnõus. Alamkomisjon on jätnud sisse vaid tööstuse ja kaubanduse esindaja.

Laevandus omab Eesti geograafilise asendi ja rahva iseloomu tõttu väga suure tähtsuse rahva majanduslikus tegevuses, mida kõige paremini tõendab selle ala areng isescisvuse ajastul, samuti kui valjavaated tulevikuks. Juba praegu laevandus täidab suuri ülesandeid meie sisemaa transpordis ning on välissõidus tõusnud suurimaks ekspordialaks, andes aastas juba üle 7.500.000 krooni valuutat.

Laevandus kui majandusala läheb põhjalikult lahku teistest tootvatest majandusaladest nii tegevuse iseloomu kui ka majanduslike aluste, seaduscandluse ja muu poolest. Üle 80% Eesti laevadest töötab välismaa-vedudel ning selles suunas on arenemise võimalused tegelikult piiramatud. Tegelikult elu nõuete kohaselt on seetõttu laevanduse alal välja kujunenud omaette valitsemise aparaat (Veeteede Valitsus), samuti ka seaduscandlus (mereseaduste komisjon) ja omavalitsuse orgaanid (laevasõidu sektsioon Kau-

bandus-tööstuskojas, Meremeeste Kodu jne.). Laevandus allub erandina teistest majandusaladest Teedeministeeriumile.

Laevanduse esindamine mõne teise ala, näiteks kaubanduse, kaudu oleks seetõttu tegelikult võimatu, kui tahetakse näha tõsist sidet selle majandusalaga.

Laevandus on Eestis, samuti kui väikeriikideski mererahvaste juures, tulevikualaks, mille kaudu võib tunduvalt tõsta rahva majanduslikku jõukust, kui suudetakse seda rahvusvahelises võistluses olevat ala kaugenägeliselt ja asjatundlikult juhtida, mille saavutamiseks ka tulevases rahvuskogus ettenähtud 40 liikme hulgas oleks laevanduse esindajast ainult kasu meie rahvamajanduslikule ja riiklikule arengule.

Julgeme loota, et need põhjendused on küllalt kaaluvad selleks, et Eestis kui mereriigis, mida nii tihti on õigusega alla kriipsutatud mere- ja laevasõit, kui tähtis ja teistest erinev majandusala, leiaks teiste majandusalade kõrval esinduse tulevases rahvuskogus — ühe esindajaga ettenähtud 40 liikme hulgas.

Kaubandus-tööstuskoja tegevuse aruanne 1936. aastal.

Pangandus ja kindlustusandus.

1936. aastal panganduse alal kojas päevakorral olnud küsimustest väärivad allakriipsutamist kreditaasutuste seaduse muutmise seadus ja välisvaluutaga kauplemise kohta maksivate kitsenduste kergendamise küsimus. Kindlustusala tähtsaimateks küsimusteks olid aga kindlustusanduste seadus, kindlustusanduste arvepidamise juhtnõu, kindlustuse üldtingimused ja mõned kindlustusandusi puutuvad maksuküsimused. Peale nimetatud küsimuste oli arutusel veel rida teisi küsimusi, mis puutusid panganduse või kindlustuse aladesse või üldiselt pankade ärilise tegevusse.

Alatiseks jooksvaks tööks oli aga, nagu eelmisilgi aastal, protestitud vekslite kuu-nimekirjade väljaandmine, protestitud vekslite registri pidamine, veksliprotesti mitteanvestamise palvete läbivaatamine ja sellega ühenduses olev kirjavahetus. Ka koostati möödunud aastal eelmise kahe aasta kohta kokkuvõtlik veksliprotestide nimestik, mis ilmus trükitud raamatuna.

Allpool peatume lühidalt olulisimate küsi-

muste juures, mis olid panganduse alal 1936. aastal kojas päevakorral. Vaatleme eeskätt kreditaasutuste seaduse muutmise küsimust.

1. jaanuarist 1936. a. pidi astuma jõusse kreditaasutuste seaduse § 20, mis sisaldab teatud nõudmisi kassareservide suuruse kohta ja mille maksimaalkamine oli aasta-aastalt edasi liikutud. Tallinna Pankade Ühing oli juba 1935. aasta lõpul algatanud kreditaasutuste seaduse § 20 muutmise küsimuse, ja nimelt ses mõttes, et kassareservi hulka arvatakse, peale sularaha panga kassas ja jooksva arve Eesti Pangas, veel riigi- ja riigi poolt garanteeritud väärtpaberid ning korrespondent „Nosstro“ arved välismaa kreditaasutustes, kusjuures viimaste arvestamine kassareservina võiks sündida ainult majandusministri nõusolekul. Kuna selles ettepanekus ettenähtud aktiivad vastasid kassareservi nõudmistele liikviiduse poolest, siis otsustas Kaubandus-tööstuskoda pöörduda selles küsimuses majandusministri poole. Kreditaasutuste seaduse muutmise ettepanekud leidsid ka tähelepanu majandusministreeniumis. 1936. a. algul peetud läbirääkimiste tulemustena anti kreditaasutuste seaduse muutmise seadusele lõplik kuju ning 21. veebruaril

1936. a. ilmus see Riigivanema dekreedina (RT. nr. 15 — 1936). Selles novellis sai krediitasutuste seaduse § 20 säärase kuju, mille taitmine ei sünnita pankadele raskusi. Peale selle paragraafi sisaldab see seadus ka veel mõningaid teisi muudatusi, mis puutuvad kinnisvarade müüki nõukogu otsusel (§ 16), väärtpaperite kurssi bilansi koostamisel (§ 77) j. m.

Välisvaluutaga kauplemise alal maksvate kitsenduste asjus on koda juba alates 1934. aastast taotlenud kitsenduste pehmemdamist, mil on ka teatud määral olnud tulemusi. Kuid vaatamata sellele on erapankade osa välisvaluutaga kauplemises, võrreldes eelkriisiajaga, ikka veel väga piiratud, mis on tingitud sellest, et erapangad on täiesti kõrvaldatud tehinguist maadega, kellega meil on sõlmitud kliiringlepingud või maksekokkulepped. See pärast ongi koja üheks püüdeks saavutada erapankadele võimalusi tehingute toimetamiseks kliiringvaluutades.

Valuutamitügi kohta maksvate korralduste asjas leidis aset 8. aprillil m. a. Kaubandus-tööstuskojas pankade esindajate nõupidamine ning sel nõupidamisel fikseeritud pankade soovid leidsid väljendust vastavais ettepanekuis, mis esitati Kaubandus-tööstuskoja poolt Eesti Pangale ja Majandusministereiumile. Pikemate läbirääkimiste ja nõupidamiste tulemusena said pangad võimaluse müüa välisvaluutat teatud summade ulatuses sõiduks välismaale, kas äri, õppimise või ravimise otstarbel või komandeerimise puhul. Kuid erapankadele suurema tähtsusega küsimused, nagu osavõtt tehinguist kliiringvaluutades ja vabam valuutamitügi korraldus litsentskaupade suhtes, ei leidnud kahjuks lahendust 1936. aastal, kuigi koda sügisel jatkas oma püüdeid seesuunas. See pärast püsivad need küsimused akuutsena päevakorral ka 1937. aastal.

Pikendatud põllumajanduslikelt võlgadelt asunduskapitali arvel protsentide maksmise alal kerkis veebruaris 1936. aastal üles küsimus, kellele ja missuguses ulatuses maksa asunduskapitali arvel protsentide põllumajanduslikelt võlgadelt, mis pärast ümberlaenustamist jäävad protsendita laenukena pankade portfellidesse. See küsimus puudutab provintsi panku, mille portfellides leidsid säärase laenu. Küsimus lahenes nii, et ainult üksikud väiksemad ühispangad, kellele tulude ja kulude tasakaalustamine, pärast põllumajanduslike võlgade ümberlaenustamist, sünnitab raskusi saavad 3% säärestelt laenuelt. Kuigi Kaubandus-tööstuskoda püüdis saavutada protsentide maksmist kõigile pankadele, kelle portfellis on sundkorras ilma protsendita pikendatud põlluma-

janduslikke laene, ei läinud see korda, sest võimalused asunduskapitali arvel protsentide maksmiseks on äärmiselt piiratud.

Pärast kaks aastat kestnud eeltöid, millest koda elavalt osa võttis, jõudis kindlustusasutuste seaduse eelnõu 1936. aasta alguseks Vabariigi Valitsusse, pärast seda, kui see oli arutu-el olnud ka Riigi Majandusnõukogus, kus vaidlused keerlesid peamiselt ühistegevistesse kindlustusasutustesse puutuvate küsimuste ümber. 1936. aastal leidsid aset veel taiendavad läbirääkimised selle seaduse eelnõu asjas krediit- ja kindlustusasutuste peainspektoriga ja majandusministriga ning 22. aprillil 1936. a. kindlustusasutuste seadus ja selle seaduse maksmapaneku seadus anti Riigivanema poolt dekreedina.

Seoses uue kindlustusasutuste seaduse maksmapanekuga kerkis aruandeaasta lõpul päevakorrale kindlustusasutuste arvepidamise juhtnõuõride küsimus. Krediit- ja kindlustusasutuste inspektuuri poolt väljatöötatud kava oli arutusel koja juures töötavas kindlustusküsimuste erikomisjonis, mille tööst võtsid osa koja esindajad. Selles komisjonis arvepidamise juhtnõuõride kava kohta võetud seisukohad toodi esile kindlustusnõukogus, kui see oli päevakorral, ning kindlustusnõukogu, arvestades etteotuduga, moodustas juhtnõuõride kava läbitöötamiseks enda seast komisjoni, kelle koosseisu kuulusid ka koja esindajad. Kindlustusnõukogu poolt moodustatud komisjon pidas rea koosolekuid ning töötas juhtnõuõride kava põhjalikult läbi. Pikemaid vaidlusi tekitasid preemiareservi ja kahjude reservi arvestamise moodused kulude ja tulude arves ja bilansis ja mõned teised küsimused. Kindlustusnõukogu võttis juhtnõuõrid vastu 14. detsembril 1936. a. ning majandusminister pani need mõningate muudatustega maksmata (RT. nr. 104—1936). Kuigi kindlustusnõukogu poolt vastuvõetud juhtnõuõride kava ei vasta täiel määral kindlustusasutuste soovidele, on see siiski parem esialgsest kavast ning kindlustuseltsidel pealks olema võimalik seda täita ilma suuremate raskusteta. Juhtnõuõrid tulevad esmakordselt kohaldamisele 1937. a. lõppbilansi ning tulude ja kulude aruande koostamisel.

Kaubandus.

Kojas 1936. a. kaubanduse alal arutusel olnud küsimused tuleb liigitada kolme gruppi:

1. Maksupoliitilisi küsimusi;
2. Sotsiaal- ja hariduspoliitilisi küsimusi;
3. Kaubandust korraldavaid ja muid küsimusi.

I. Maksupoliitilisi küsimusi.

Majandusministeerium algatas 1935. a. kehtiva arimaksu seaduse muutmise küsimuse, koostades vastava eelnõu, mis mitmes üksikasjas läks lahku kehtivast arimaksu seadusest (eriti äride jänkudes ja põhiarimaksu normides). Majandusministeeriumis oli see seaduse eelnõu arutamisel, mis puhul koda juhtis tähelepanu puudustele, mis selles eelnõus leiduvad. Ühtlasi esitas Kaubandus-tööstuskoja juhatus Majandusministeeriumile pika, ma märgukirja nende soovide kohta, mis koyal mainitud eelnõu kohta on olemas. Peab rahuldusega märkima, et terve rida koja ettepanekuid leidis tähelepanu ja et vastavalt neile eelnõu muudeti. Et kaupmeeste laiemaid hulki uue arimaksu seaduse eelnõuga tutvustada, selleks kutsuti Kaubandus-tööstuskotta kokku suurem kaupmeeste koosolek, millest osa võtsid ka kõik koja osakondade ja esinduste sekretärid. Sel koosolekul tutvustati kaupmehi eelnõuga põhjalikult ja teatati ka need parandusettepanekud, mis koda on pidanud tarviliseks teha eelnõu juure. Kuid arimaksu seaduse muutmise küsimus langes päevakorrast ära ja praegu ei ole teada ega andmeid selle kohta, millal ta uuesti päevakorraile kergib.

Keskliste puhaskasu protsentide tabel koostatakse 2 aasta peale ja kinnitatakse majandusministri poolt. Õiglastest kasuprotsendinormidest oleneb ka teataval määral õiglane maksustamine, seepärast tuli protsendinormide koostamisele asuda ettevaatlikult kogudes vastavat materjali kõigi tähtsamate kaubandusliikide tulukuse kohta. Koda korraldas rea kaupmeeste nõupidamisi kõikide tähtsamate branche'ide allalt, kuulates ära ka koja osakondade ja esinduste arvamisid kohtadelt. Maksude valitsuses leidsid Kaubandus-tööstuskoja ettepanekud suure enamuses vastuvõtmist. Kuna mõned protsendinormide kohta siiski kokkulepet ei saavutatud, siis neid lahkarvamisi lahendas majandusminister, võttes arvesse koja seisukohti.

Ajutise läbikäigumaksu seadus kehtival kujul anti Riigivanema dekreediga 27 mail 1936. a. Ajutine läbikäigumaks lasub raske koormana meie I järgu kaupluste ja aruandvate ettevõtete peal, mispärast tuli samme astuda selle maksuseaduse reviderimisele võtmiseks. Need sammud ei ole seni veel oodatud tulemusi annud ja koyal tuleb ka käesoleval aastal oma jõudu pingutada, et läbikäigumaks, mis oma iseloomult pidi olema ajutine, kaotataks.

Maksudevalitsuse poolt oli koostatud määruse kava kinnisvarade puhastulude arvestamise kohta, milles olid ette nähtud kin-

nisvarade korrashoiu kulude keskmised normid linnade järgi. Kõik kinnisvaraomanikud ei pea oma kinnisvara tulude ja kulude kohta kindlakujulist arvepidamist (raamatuid), millega saaks tõestada kinnisvara korrashoiu kulusid. Sääraste kinnisvarade kulude arvestamiseks olidki Maksudevalitsuse poolt välja töötatud üldised kulu-normid, mis maksustamisel tuludest tuleb maha arvata. Kojas vaadati määruse kava läbi, tehti temas mõningad parandusettepanekud, mis teatati Maksudevalitsusele, kus need osaliselt tähelepanu leidsid.

Endisest ajast päritud viisil maksustatakse Petseris omavalitsuse heaks raudteejaamast linna veetavaid kaupu nn. „puudamaksuga“ (maks kauba kilogrammidelt). See maks läheb teede ja uulitsate korrashoiuks. Selle maksu kaotamist on juba pikemat aega nõutud ja aruandeaastal tuli Kaubandus-tööstuskojal valitsuse ees uuesti seda palvet korrata. Sealjuures laiendas koda oma ettepanekut ja palus kehtivaid seadusi muuta nii, et omavalitsustelt võetaks õigus sääraseid makse määrata, mis ühe linna või maakonna kaupmehi asetaksid ebasoodsa-masse seisukorda teiste linnade või maakondade kaupmeestega võrreldes.

Raamatupidamise seaduse eelnõu koostati Kaubandus-tööstuskojas, kuna praegu kehtivusel olev kaubandusseadustik, mis eneses sisaldab ka raamatupidamise kohta käivaid reegleid, on vananenud ja nõuab aja- ning oludekohast uuendamist. Eelnõu läbivaatamiseks peeti koyal sektsiooni büroode vaheline nõupidamine, millest osa võtsid ka kaupmeeste organi-satsioonide esindajad. Eelnõu on esitatud Majandusministeeriumile.

Möödunud aastal kerkis koyal üles vannutatud raamatupidamise-ekspertide ametisse seadmise küsimus. Maksustamise alal on üheks valusaimaks küsimuseks see, et äriarvamatuid pahasti ei tunnustata, need kõrvale heidetakse, äride läbikäigud maksuasutuste poolt nn. „hindamise alusel“ määratakse ja äridele peale pannakse maks, mil- list nende tõeline läbikäik ja puhastulu ei õigusta. Sageli liikatakse täiesti korralikult ning reeglipäraselt peetud äriarvamatud tagasi põhjendusega, et need ei ole usaldusväärsed. Äriarvamatute läbivaatamine ja revideerimine on praegu täiesti maksuametnike kätes. Selle pahe vältimiseks koostas Kaubandus-tööstuskoda seaduse eelnõu, mis ette näeb vannutatud raamatupidamise-ekspertide instituudi loomise, kelle ülesandeks oleks äriarvamatuid vaidluse kordadel läbi vaadata ja oma erapooletu autoriteetne otsus anda. See eelnõu on kõikide sektsioonide ja

juhatus poolt heakskiitmist leidnud ning on esitatud Majandusministeeriumile.

Maksuküsimustest oli veel päevakorral rahakapitalide tuludele võetava 5%-lise maksu küsimus, ja nimelt korrespondent „Nostro“ arvete %-delt (kui „Nostro“ arvel on kreditsaldo). Seda küsimust selgitati ning küsimus on lahenduse leidnud Riigikolhu ja Maksupeakomitee vastavates otsustes.

II. Sotsiaal- ja hariduspoliitilisi küsimusi.

Kaupmeeste ringkonnist on avaldatud soove, et Kaubandus-tööstuskoja kaasabil asutaks summade kogumisele kaupmeeste sotsiaalkindlustuse loomiseks. Sotsiaalkindlustus on nimelt mõeldud vanade ja raskustesse sattunud kaupmeeste toetamise näol selleks moodustatud erifondist, mille moodustamiseks ja valitsemiseks tuleb välja töötada vastav põhi-kiiri ja määrused.

Koja peakoosolek võttis 1937. a. eelarvesse mainitud fondi loomise alusraha Kr. 5.000.—

Kutsehariduslike õppeasutuste seaduse eelnõu oli saadetud Haridusministeeriumist kojale seisukoha võtmiseks. Koda tunnistas eelnõu üldiselt vastuvõetavaks, tehes täienduse eelnõu juure, et kutsekoolide õppenõukogusse ka vastava koja esindaja määrataks. Ühtlasi asus koda järgmisele põhimõttelisele seisukohale: tööstuslikes ja majanduslikes õppeasutustes saab õpilane teoreetilist õpetust, praktilised kogemused tuleksid omandada tegelikes tööstus- või kaubanduslikes ettevõtetes. Seega langeks ära tarvidus riigikassa kulul uusi õppe- ja töökodasid-ettevõtteid asutada. Samuti peaks kutsehariduse tõstmine sündima kõigiti võimaluse piires, et see ei koonmaks fiskust ega sunniks leiutama uusi sissetulekuallikaid uute maksude jne. näol. Need seisukohad on tehtud teatavaks Haridusministeeriumile.

Koja juhatus on kaalunud moorte inimeste saatmist Inglismaale, et viimased seal võiksid oma teadmisi täiendada kaubanduse ning tööstuse alal ja tutvuda Inglise kaubanduslike kommetega. Majandusministeerium on omalt poolt lubanud selleks otstarbekaks Kr. 10.000.— tingimusel, et koda samaks otstarbekaks niisama suure summa määraks; sealjuures jääks kojale õigus kandidaatide esitada, keda ta Inglismaale kavatses saata. Koja peakoosolek määras selleks (Kr. 10.000.— krediiti) ja otsus on koja juhatus poolt täitmisele võetud.

III. Kaubandust korraldavaid ja muid küsimusi.

Kaubandus-tööstuskoja sektiiooni täiskogude koosolekute kohta puudus kindel kokukord, mille tõttu kerkisid esile sageli teatavad lahkarvamised ja arusaamatused. Töötati välja kokukorra eelnõu, mis anti kõikidele sektiioonidele seisukoha võtmiseks, et see maksmapanna kõikide sektiioonide kohta üldiselt.

Rohkesti tööd lokitas kojale maakaupmeeste organiseerimise küsimus. Maakaupmeeste organiseerimiseks olid koka 1936. a. eelarvesse võetud tarvilised summad Maa- ja linnade väikekaupmehi tuli organiseerida esialgu maakondade järgi, milleks oli vaja korraldada igas maakonnas üks maakaupmeeste ja väikekaupmeeste päev, kus selgitati maa- ja linna-väikekaupmeeste organiseerimise tähtsust. Oli viimne aeg asuda maa- ja väikekaupmeeste organiseerimisele, sest ühistegevus, mis hästi organiseeritud, tungib iga aasta üha intensiivsemalt maale ning tekitab tõsist muret ja häda-ohu maakaupmeestele.

Maa- ja väikekaupmeeste organiseerimise kava oli järgmine:

- 1) kõik väike- ja maakaupmehed oleksid esmajoomes koondunud oma kohapealsetesse osakondadesse oma huvide kaitseks;
- 2) kõik osakonnad, mis asuvad ühes maakonnas, koonduvad ühte maakondlikku üksusse;
- 3) laiaulatuslikumate väike- ja maakaupmeeskonna kui terviku huvide koordineerimine ja kaitse aga teostuks juba küllalt mõjuka väike- ja maakaupmeeste liidu kaudu;
- 4) liit, kuuludes ÜKSKe-klitu, suudaks seal oma seisukohti, resp. väike- ja maakaupmeeste huve, edukalt kaitsta.

Selle kava läbivaatamiseks korraldati järgmisi maakondlikke päevi:

- 1) Võrus 5. juunil, osavõtjaid ca 60 (maalt 43), asutati Võrumaa Kaupmeeste Ühing;
- 2) Valgas 6. juunil, osavõtjaid ca 50 (maalt 15);
- 3) Tartus 8. juunil, osavõtjaid ca 160 (maalt 71), asutati Tartumaa Kaupmeeste Ühing;
- 4) Viljandis 9. juunil, osavõtjaid ca 100 (maalt 53), asutati Viljandimaa Kaupmeeste Ühing;
- 5) Pärnus 10. juunil, osavõtjaid ca 130 (maalt 77), asutati Pärnumaa Kaupmeeste Ühing;
- 6) Rakveres 12. juunil, osavõtjaid ca 70 (maalt 42), asutati Lääne-Virumaa Kaupmeeste Ühing;

7) Narvas 15. juunil, osavõtjaid ca 10 (maalt 21), asutati Ida-Virumaa Kaupmeeste Ühing;

8) Petseris 17. juunil, osavõtjaid ca 30 (maalt 12), asutati Petserimaa Kaupmeeste Ühing;

9) Paides 20. juunil, osavõtjaid ca 30 (maalt 15), asutati Jarvamaa Kaupmeeste Ühing;

10) Lihulas 27. juunil, osavõtjaid ca 30 (maalt 30), asutati Laanemaa Kaupmeeste Ühing;

11) Kuressaares 29. juulil, osavõtjaid ca 50 (maalt 27), asutati Saaremaa Kaupmeeste Ühing;

12) Tallinnas 21. augustil, osavõtjaid ca 60 (maalt 45), asutati Harjumaa Kaupmeeste Ühing.

Kokku korraldati 12 maa- ja väikekaupmeeste päeva ca 850 osavõtjaga, neist osavõtjaid oli 425 maakaupmeest. Arvestades, et maal (kaasa arvatud alevid) asub ligemalt 3.000 kaupmeest, oli maakaupmeeste osavõtt 14% mida võib pidada rahuldavaks.

Päevade läbiviimiseks oldi ennem kirjavahe tuses ca 150 kaupmehega maakeskustes, kes koha peal tegid propagandat päevade heaks kordaminekuks.

Maakondlikel päevadel esinesid referentide nõunik A. Mändvere ja koja vastava osakonna või esinduse sekretär.

Aruande-aastal kojas korraldati uuring era-kaubanduse ja ühistegelise kaubanduse vahelkordade selgitamiseks.

Eestis on ligemalt 10.000 kaubanduslikku ettevõtet, neist ligemalt 4.000 väikekaupmeest ja 2.500 maakaupmeest. Kõik need kaupmehed teevad sisseoste enamasti juhuslikult, sealt, kus sisseostumomendil on tingimused paremad ja soodsamad. Suurte summade eest ostetakse kaupu ühistegelisest kaubanduslikest ettevõttest, aidates seega tösta ühistegelise kaubanduse käivet. On olnud juhtumeid, ja sääraseid teame õige palju, kus era kaupmees ostab kaupa ühistegelisest kaubanduslikust ettevõttest, kuigi era kaupmehe hinnad on samad. Mõningail on kujunenud isegi vaade, et era kaupmehelt tuleb alles siis osta, kui tema kaubahinnad on madalamad ning ka maksutingimused soodsamad kui ühistegelises kaubanduslikus ettevõttes.

Ühistegelised kaubanduslikud ettevõtted, mille koguarv oli pisut üle 400, moodustasid seega vaid 4,1% üldkaubanduslike ettevõtete arvust, ostavad endale kaupa peaaegaliselt oma keskusest — EYTK-st.

1935. a. ühistegelised kaubanduslikud ettevõtted suutsid anda siseturul kokku ligemale 25 milj. kroonilise käibe. See käive moodustab ligemale 15% era-kaubanduse käibest.

Ühistegelise kaubanduse käive viimase nelja aasta jooksul, pärast kriisiaegade möödumist s. o. 1932. aastaga võrreldes, oli tõusnud 40% võrra, kuna era-jaekaubanduse käive sama aja jooksul saarast kiiret tõusu ei ilmutanud.

Edasi nägime, et ühistegelise kaubanduse kapital teeb ringvoolu 9 korda aastas, missugust kiirust ringvoolus era-kaubandusse investeeritud kapital ei saavuta. Põhjus on siin küllalt selge ja käega katsutav. Era-kaubanduslikud ettevõtted ostavad oma kaubad organiseerimatult ka ühistegeliselt ettevõttest, kuna ühistegeliste ettevõtete seljataga seisab nende majanduslik keskus, mille sihiks on era-kaubanduse kaotamine. Toetades oma ostudega ühistegelisi ettevõtteid saab era-kaupmees seda oksa, mil ta istub.

Ärides ja äriakendele väljapandud kaupade hinna äratäendamise määrus tema praegusel kujul on kaupmeeskonnale rõhuv ja täieliselt vastuvõtmatu.

Määrus märgib motiividena, et hinnad kaupadel tuleb „selgelt ja nähtavalt“ ära tähendada ja et „kallimat hinda ei tohi ostjailt nõuda“

Kartus kõrgemate hindade nõudmiseks on aluseta, kuna äride rohkus ja vastastikune konkurents tingib kaupade hinnad, aga mitte sedele kirjutatud hind. On kujunenud seisukord, et vaateaknale väljapandud hinnad on kõrgemad kui äris tegelikult müüakse. Nii osutub määrus ülevõtteks ja tema kehtivuseks puudub alus. Selle määru kaotamiseks on koda astunud vastavaid samme.

Juba aastaid on kaupmeeste majanduslik organiseerimine seisnud koja töökavas. 1936. a. kaupmeeste kongress võttis vastu otsuse, et Kaubandus-tööstuskojal ühiselt üleriikliku Kaupmeeste Seltside Keskkliiduga tuleb asuda lähimas tulevikus selle küsimuse praktilisele selgitamisele ja selle organisatsiooni struktuuri loomisele. Vastavalt kongressi otsusele asus koja III sektsioon kaupmeeste majandusliku organiseerimise praktilisele käsitamisele. Kevadel peeti igas maakonnas maa- ja väikekaupmeeste päevi, kus selgitati majandusliku organiseerimise vajadust. Kõigil neil päevil võeti vastu otsused, et majanduslik organiseerimine tuleb kiires korras läbi viia.

Koja poolt korraldati uuring kaubanduslike keskuste kohta Eestis. Selleks saadeti välja kõigile valla- ja alevivalitsusile ankeetlehed, et selgusele jõuda, kui palju igas vallas ja alevikus on kaubanduslikke ettevõtteid, et

saada ülevaadet, kui palju ning kus on meil kaubanduslikud keskused. Kaubanduslikuks keskuseks loeti kohta, kus asub vähimalt kolm kaubanduslikku ettevõtet, kui sealjuures need kolm ettevõtet asuvad lähestikku, s. o. vähem kui 1,5 km kaugusel üksteisest. Saaraseid 3—4 ettevõttega keskusi on ligemale 90.

Järgmisesse 5—9 ettevõttega keskusesse kuulub enamik alevikke eriti raudteejaamade piirkonnas. Keskusesse 10—49 ettevõttega kuuluvad meie alevik ja suuremad alevikud.

Linnades, nagu Tapa, Paide, Türi ja Põltsamaa, on ettevõtteid 50—99, teistes linnades ettevõtete arv kõigub 100—999 vahel. Tartus on üle 1.000 ettevõtte, Tallinnas aga üle 2.000.

Kõiki keskusi, kus on üle viie ettevõtte, on meil Eestis 124.

Tööstus.

Peale maksuseaduse andlusega seotud küsimuste tuli kojal tööstuse alal tege mist teha üksikute ettevõtete maksustamisega. Mätmest vabrikust, kus maksuotsused maksnikule ebaõiglastena tundusid, pöörati abi otsides koja poole sooviga kaitsta nende proteste maksukomisjonis ja Majandusministeeriumis.

Silmas pidades järjest kasvavat maksustamise pinget pöördui Majandusministeeriumi poole palvega lahendamalt käsitleda Tollitariifi § 167 juure kuuluvat märkust, mille järgi majandusministril õigus on alandada sisseveetatavate masinate tollimäärana 75% võrra. Palvel ei olnud tagajärge sel põhjusel, — nagu võisime aru saada ministeeriumi esindajate väljendustist — et tööstus kasutavat majanduse kõrget konjunktuuri ja riigil olevat hädasti sisetulekuid tarvis.

Eelmisel aastal palju vaidlusi tekitanud Tööstusseadus viidi ellu (RT. nr. 30) mõnede koja poolt soovitatud parandustega, millele üle koja esindajail korduvalt seaduse autoritega nõu tuli pidada. Uudsenä ülesseatud nõuet ettevõtte juhataja kutsehariduse alal suudeti selle läbi pehmedada, et seadusesse lisati juure lause, mis annab majandusministrile õiguse tehnilise hariduse nõudest mõnedel tööstusala del erandeid teha.

Selle Tööstusseaduse elluviimise määruste kava kohta andis koda kiiresti nõutud arvamise aasta lõpul, soovitades rea olulisi muudatusi, mis suuremas osas Majandusministeeriumis leidsid tähelepanu.

Jõukomitee seadus, mis eelmisel aastail elavaid mõttevahetusi töösturite keskel esile kutsus selle tõttu, et tema läbi ohtlike seadeldiste järelevalve alal töösturite omavalitsus

kaotati, viidi ellu. Sel puhul tuli vastavast toimkonnast koja esindajal osa võtta. Koja soove komitee koosseisu kujundamisel ei saadud 100% täita selle tõttu, et mitmed koja valijad ja kohtadele ülesseatud kandidaadid valimisiltpuudusid.

Eriti ohtrasti kenkis koja päevakorrale sotsiaalseaduseandlusega seotud küsimusi. Järeleandes töölisingkonna nõudeile laiendas Vabariigi Valitsus tööinspeksiooni ülesandeid ja võimupiire. Sellekohase seaduse (RT. nr. 77) eelnõu läbivaatamise järele koostati põhjalik märgukiri uuenduste vastu, ka käid, delegatsiooniga sotsiaal- ja majandusministrite juures, kuid, kahjuks, andsid meie parandusettepanekud vähe tagajärge.

Õnnelikumaks osutus olukord Töötülide lahendamise seaduse muutmisega. Siin õnnestus eemaldada võimalust ametiühisusil saata komisjoni koosseisule oma esindajaid, ühtlasi ka maksma panna nõue, et tööüli alguseks loetakse moment, millal tööliste esindajad teatavad streigi tahtest tööliste üldkoosseisule otsusel.

Töötülide lahendamise küsimused püsisid päevakorral kogu suve, alates Sindi ja lõppedes Kiviõli streikidega. Siin tuli koguda andmeid töötasude üle, muretseda tööandjale elumaksuandmeid, valgustada töötülide lahendamise taktikat teistes maades, meele tuletada Genfi tööbüroo uurimusi jne. Lakkamatult tuli üksikuid vabrikuid informeerida komisjoni töde käigust ja muretseda selle eest, et komisjoni istungel oleksid tööandjate esindajad. Ka komisjoniliikmed ja nende asemikud pidasid tihedat kontakti koja ja toetasid asjalike nõuannetega tööandjaid kelle tülid olid lahendada. Hulga tehtud töö eest on komisjoni liikmed kogu töösturite tööse tänu ära teeninud.

1936. a. suvel võttis koda oma esindaja kaudu osa Eesti tööandjate nimel Genfi tööbüroo konverentsist, kus kõne all oli 40-tunnilise töönädala läbiviimine tekstiilehitus-, raua- ja söetööstuses. Tekstiilküsimustes ei saadud lõplikku lahendust ja need anti üksikule riikidele eri seisukohtade avaldamiseks, kuna tööaja lühendamise konventsiooni eelnõud ehitus-, raua-, söe- ja klaasitööstuses tagasi lükati.

Koda on meie oludes 40-tunnilise töönädala sisseadmise vastuvõtmatus tekstiiltööstuses selgitanud ajakirjanduses ja vastavate märgukirjadega mõjutunud, et Eesti vastus Genfi e tulnud 40-tunnilist töönädalat pooldav. 40-tunnilise töönädalaga kaasaminek oleks raskest ohustanud kogu tööstuse tootmis- ja kandevõimet.

Rohkesti tood nõudis Kaubandus-tööstuskojalt ka Haiguskindlustuse seaduse eelnõu, mille kohta koostati üksikasjaline kriitika.

Uus haiguskindlustuse seaduse eelnõu ahvardas peale tööandjate koormuste raskendamise ka muuta senist süsteemi, iseseisvaid eduga töötavaid vabrikute haigekassasid likvideerida, kiti-sendada vaba arsti valikut, viia kõrgemapalgali koos madalamapalgalistega ühistesse tingimustesse jne. Kojal õnnestus valitsusvõimude tahelepanu juhtida seaduse vastuvõtmatusel ning eelnõu esitatud kujul ei tule maksvusele vaid kuulub põhjalikult ümbertöötamisele.

Koda juhtis tähelepanu reale puudusile, mis sisaldusid Vaimsel alal töötajate töölepingu seaduse eelnõus. Peeti vaja liseks lepingute sõlmimise suhtes kõrgemale administratsioonile sisse võtta eritingimusi ja rida parandusi ülesütlemistähtpäevade ning eriti maal vaimsel alal töötavale töölisele kasutada antud maatükkide või hoonete peremehe kätte tagasivõtmise viisides.

Sama seaduseelnõu sai, kui mitte meie olude kohane, ka riigi-majandusnõukogus õige valju kriitika osaliseks ja on esialgu langenud päeva korrast kõrvale.

Oigu siinkohal tähendatud, et Tööliste töölepingu seadus maksuma pandi ilma et teda kojale arvamise avaldamiseks oleks saadetud.

Täie tähelepanu pööris koda ka Tööliste palgalise puhkeaja seaduse muutmise kavatsusele. Uus eelnõu tahab 1934. a töösturite eneste algatusel teostatud 7-päevalise puhkeaja tõsta 9-päevaseks.

Koda on selles küsimuses esinenud märgukirjadega, avaldanud kinjutusi, võtnud osa erinõupidamisist ja saatnud delegatsioone sotsiaalministri juure, mäidates, et palgalise puhkeaja suurendamine pole meie tööstusele jõukohane ning on seni veel õige vähestes riikides teostatud. Ka rahvusvaheline konventsioon pooldab ainult 6-päevalist palgalist puhkust.

Vaevalt on ühtki teist seadust rikutud nii palju kui öötöökeelu seadust pagari tööstuses. Sellane alatine seaduse rikkumine on tingitud sellest, et maksmapandud kord ei arvesta tegeliku elu nõudeid. Töösturid, kes peavad kinmi täies ulatuses seatud korraldusist ei saa, nagu kojale ette kantud, turu nõudmis rahuldada.

Juhtides tähelepanu neile väärmähtustele, millised on tingitud sellest, et maksuma on pandud öötöökeelu seadus, mis ei arvesta tegeliku elu nõudeid, palus Kaubandus-tööstuskoda Sotsiaalministeeriumi kaalumisele võtta, kas ei

tuleks pagari tööstuses öötöö kohta maksmapandud seaduse muutmise võimaldamiseks üles ütelda vastav rahvusvaheline konventsioon. See koja ettepanek ei leidnud Sotsiaalministeeriumis pooldamist ja seepärast tuleb pagaritel ka tulevikus arvestada seda, et praegu maksvad korraldused öötöökeelu alal püsima jäävad.

Uute riiklike telliskivitehaste ehitamise küsimuse arutamiseks kutsus koda kokku erinõupidamise, millest osa võtsid peale koja liikmete ka koja juhatuse esimees, Majandusministeeriumi esindajad, samuti asjas huvitatud koja valijad — telliskivitehaste oma liikud. Igakülgelt küsimust kaalunud, otsustat vastu võtta järgmised sooviavaldused, mis koja juhatuse võttis omaks.

Uute riiklike telliskivitehaste asutamise juhul tuleksid võrdsustada nii riigi- kui ka eratelliskivitehaste töötamise alused ning tingimused ja kindlustada eratelliskivitehastele kõik need otsesed ning kaudsed soodustused, mille osaliseks saavad riiklikud telliskivitehased nii tootmisel kui ka turustamisel.

Kui riik kavatses mahutada uutesse riiklikesse telliskivitehastesse protsendita kapitali siis tuleks ka eraettevõtetele sellele võrdväärtust anda preemiade näol, kusjuures preemiaid maksetaks arvesse võttes eratööstusettevõtetele mahutatud kapitali suurust ning toodangu suhet ettevõtte tootmisvõimele.

Samuti tuleksid ühtlustada transpordivõimadused, luues ühesugused tingimused nii valmis kaupade kui ka kütte- ja toormaterjalide veo alal nii raudteedel kui ka muudel juurepääsuteedel.

Küttematerjalide hankimisel peaksid olema hind ja muud ostutingimused era- ja riigiettevõtetele ühesugused.

Eratelliskivitehastele tuleks võimaldada samadel tingimustel kui riiklikele tehastele normaaltoodangu turule mahutamise ja laos hoidmine. Üleproduktiooni korral tuleks riigiettevõttele oma toodangut piirata, et riigi-telliskivitehaste ellukutsumise tõttu ei kahjustuks eraettevõtete tegevus.

Ellu kutsuda koja juures alatine telliskivitehaste komisjon, kus ettevõtjail oleks või malik telliskivitehastesse ja turu korraldamisse puutuvate küsimuste arutamine. Komisjoni tööst paluda osa võtma ka riigi-telliskivitehaste esindust.

Läinud tegevusaastal olid korduvalt kojast arutusel Käsitöökoja ning Tehnikute meistrite ja õppinud tööliste koja seaduse eelnõud.

Käsitöökoja eelnõu ei olnud kojale uudiseks,

sest juba aastaid on küsimus teatava ringkonna pealekäimisel päevakorral seisnud. Kojal ei olnud erilist põhjust asuda põhimõtteliselt eita valla seisukohale ühe või teise koja ellukutsu- mise küsimuse kohta, kuid silmas pidades, et Käsitöökoja eelnõu järele oli kavatsus arvata tööstuslikud ettevõtted, kus töötab alla 9 töö- lise, Kaubandus-tööstuskoja alt Käsitöökoja alla, ei saanud koda olla selle eelnõu elluviimise poolt, vaid astus samme selleks, et ülalnimeta tud põhjendamata kavatsus teostamist ei leiaks. Ühe osa töösturite eraldamist Kaubandus-tööstus- kojast ei pooldanud ka majandusminister, sa- muti Vabariigi Valitsus, seepärast jäi kavatsus teostamata.

Ühenduses enne lati langemise aegse Lätiga läbikäimises tekkinud valuutaraskustega asutati koja juure Eesti-Läti kaubandussuhte korraldamise koondis, mis kogus materjale ja andmeid meie eksportööride seisukorra kergendamise huvides.

Teise laiemaid töösturite ringe haarava alati- se organisatsioonina töötas koja juures vil- latöösturite koondis, mille esimees wõt- tis Eesti esindajana osa Rahvusvahelise Villa töösturite Organisatsiooni konverentsist Vars- savis. Nimetatud villatöösturite koondis arenes 1936. a. kevadsuve tekstiiltööstuse streikide- laine ajal uueks töösturite organisatsiooniks.

Töösturite otstarbekale organi- seerimisele pühendas koda aasta kestes täit tähelepanu, viies selle elulise tähtsusega küsimuse ka Kaubandus-tööstuskoja käesoleva aasta tegevuskavva. Töösturite organisatsioon praeguse seisukorra kohta tõi koda valgust vas- tava ankeediga ning tuleviku tarvis kaasaja- kohaste sihtjoonte püstitamiseks on ta hanki- nud materjale mitmetelt maadelt.

Edasi peeti hädavajaliseks tööstuse huvide kaitse aktiviseerimist just koja juhatuse poolt isiklike visiitide kaudu, kuna pikad märgukir- jad sageli ei ulatugi sinna, kuhu nad on mää- ratud, ega anna oodatavaid tulemusi. Töölis- konna organisatsioonide surve on ametiasutus- tele, valitsusele, alatiste delegatsioonide saat- mise läbi palju intensiivsem.

Laevasõit.

Koja tegevus 1936. a. laevanduse alal väl- jendus kaubalaevastiku ja laevasõidu huvide ees- seisemises ning Eesti kaubalaevastiku ja lae- vanduse arengu eest hoolitsemises.

Laevanduse krediidi küsimuse- koja poolt astutud sammude tagajärjel avati märtsi algul 1936 laevandusele Pikkalaenu Pan- gas 50.000 krooni uut 4%-list krediiti. Laenu

anti sellest krediidist panga põhikirja alusel kuni 10 a. puulaevadele ja 15 a. teraslaevadele.

Pealeselle pöördi veel aasta viimsel veeran- dil Vabariigi Valitsuse poole lisakrediidi saami- seks laevandusele Kr. 500.000 ulatuses, kusjuu- tes ära näidati, kuid võrd elustavalt on viimane krediit mõjunud kaubalaevastiku kasvamisele ja missugused rahvamajanduslikud tulud selle kau- du on saavutatud.

Laevanduse laenufondist tasuti %% vahed harilikku ja soodustatud laenu protsentide vahel neilt laenudelt, mis erapankades tekkisid lae- vade juureostmisel enne 1932. a.

Laevanduse laenufondi seaduse muutmise- seaduses teostati koja seisukohad, mille põhjal fondist tasutakse metsamaterjali hinna vahe vastava metsamaterjali harilikku taksihinna ja laevaomanikult võetava hinna vahel.

Avaldati soovi, et Pikkalaenu Panga põhi- kiri muudetaks nii, et laevade ehitamiseks pank võiks anda laenu kuni 75% laeva väärtusest, seejuures ka ehitusel oleva laeva obligatsioon- i vastu.

Riigikontrolli algatusel tõsteti üles küsimus laevade kriisiaegsete soodustuste kaotamiseks põhjendades seda paremate aegadega laevasõidus. Koja poolt näidati, et kriis laevasõidus pole veel kaugeltki möödunud, mida tõendab küsi- muse vähegi sügavam jälgimine ja välismail lae- vandusele maksetavad suured subsideerimised; tei- seks, kuigi 1934. a. ja 1935. a. olid meie laeva- dele paremad kui eelnevad, suudeti üldkokkuvõt- tes jõuda vaid laevastiku amortiseerimiseni vas- tavate aastate eest, kõnelemata paljudel juhtu- del kapitali protsentidest, eriti mainitud kallil ajal ostetud laevult; ajavahemikul 1930.—1933 a. ei suudetud neid laevu amortiseerida ja pal- judel juhtudel isegi võlaprotsente tasuda, mis- tõttu nende laevade võlad veelgi kasvasid, mille tagajärjel tuleb protsendid seni madalaks jätta kuni on jõutud võlgu tasuda niipalju, et koorma- tus vastaks laeva praegusele väärtusele.

Samuti avaldati soovi, et laevasõidu krediit Pikkalaenu Pangast omandaks stabiilsema kuju sellega, et summad, mis laevade poolt taga- maksetakse, loetakse vabaks ja antakse uuesti laevandusele kasutada ning et krediidi üldsumma viidaks kooskõlla kaubalaevastiku suurusega.

Ilma krediidita on kaubalaevastiku areng või- matu, kuna mõistliku ja ettevaatliku krediidipo- liitika juures on see üks kindlaimaid ja rahva- majanduslikult tulusaimaid krediidi paigutamise võimalusi. Niisama sooviti ka, et krediidi prot- sendid jääksid stabiilseks ja et krediidi kestvus vastaks laevale.

Laevasõidu laenude liikumise kohta annab ülevaate järgmine tabel:

	1936	1935	1934	1933
Antud laenu Pikalaenu Pangast	709.000	744.200	87.750	60.800
Tagasi maksetud „ Pangale	468.483	369.784	76.400	145.375
	+ 240.517	+ 374.416	+ 11.350	— 84.575
Antud laenufondist	70.000	—	55.000	18.500
Fondile tagasi maksetud	29.146	35.659	39.460	15.709
	+ 40.854	— 35.659	+ 15.540	+ 2.791
Kokku kasvamine	+ 281.372	+ 338.757	+ 26.890	— 82.784
	1. I 37	1 I 86	1 I 34	1 I 33
Kokku laenude saldo milj. kr.	1,95	1,68	1,28	1,26

Laevandusse puutuvast seadusist, mille aru tamisest koda osa võttis, oleks mainida järgmist

Veeteede seaduse kavas leiti mitmed eeskirjad, mille muutmist nõuti. Peeti soovita- vaks, et valismaa päästeseltsid Eesti vetes lae- vade paastmises võiksid tegutseda ainult erandina, kasjuures vastava loa andmine peaks usal- datama teedeministrile, mitte aga Veeteede Valitsuse direktorile, nagu see oli kavas ette nä- tud. Ei pooldatud ka seaduses aluseks võetud ranna- ja sisesõidus teostada reisijate- ja prahi- veoliinidel kontsessiooni korda, vaid sooviti näha senist laevasõidu vabaduse põhimõtet.

Samuti asuti eitavale seisukohale selles, et laevaliinide lubade andmine ja tingimuste mää- ramine jääks ainult teedeministri otsustada, ja anvat, et tuleks võimaldada ka Kaubandus-töös- tuskojal kaasa rääkida.

Veeteede tähistamisel ei pooldatud põhimõtet, et uppunud eseme omanik peaks tähistama vas- tava koha omal arvel, vaid leiti, et seda peaks tegema Veeteede Valitsus. Leiti täitsa vastu- võtmatu olevat kavas aluseks võetud mere-, jõe- ja järveaarsete kallastadade mõiste, tehes ette- panekuid selles osas seaduse kava ümbentoota- miseks uemate põhimõtete järgi.

Laevade kinnistamise ja registri- mise seaduse kavas koda leidis, et ei saa pooldada kõigi rannasõidu- ja sisesõidulaevade sunduslikku kinnistamist, äärmise kompromissina pani ta ette kinnistada ainult mereaurikud üle 100 br.-reg.-tn., kuna teised laevad alluksid ainult registrimisele ja neid võidaks kinnistada vaid soovi korral.

Avaldati soovi, et ei oleks vaja kinnistada kõiki laeva kaasomanikke, vaid et ka allomanikel võimalduks teostada oma omandiõigust, kas kin- nistatud omaniku kaudu või mõnel teisel viisil samuti, et kinnistatavate õiguste loetelu peaks olema täpsem ja selgem ja et laeva müügil vä- lismaale poleks vajaline loa nõutamine konsullilt.

Täiesti eitavale seisukohale asus koda eeskir- ja suhtes, mille järgi uue seaduse kehtimahakka- misel kõik seni registritud ja kinnistatud laevad kuuluksid ümberkinnistamisele ja -registrimisele

Oldi vastu ka uue laevade omanditunnistuse sissetoomisele, samuti ka hüpoteeegi kestvuse püramisele 10-aastase tahtajaga.

Seaduse väljaandmisel on paljude koja poolt avaldatud soovidega arvestatud, kuid mitmed olulised soovid on jäetud tähele panemata.

Veeteede Valitsuse poolt kojale saadetud merekindlustuse seaduse eelnõu suhtes asus koda seisukohale, et see esitatud kujul on täiesti vastuvõtmatu ja üleliigne, olles liig lühike ja puudulik selleks, et lahendada kee- rulist ja komplitseeritud merekindlustuse ala mõne paragraafiga, kuna valismaade vastavad seadused või eeskirjad sisaldavad üle 100 para- graafi. Üldiselt puudutab eelnõu vaid mõnd üksikut merekindlustusega seotud küsimust, jät- tes suurema osa lahendamata. Ka leiti seaduse kavas väga palju sisulisi puudusi.

Koja arvates tuleks laevade kindlustuse sea- dus täiesti ümber töötada, võttes aluseks mõne teise riigi uuema seaduse, ning seaduse viimist- lemise anda Kohtuministariumi mereseaduste komisjoni.

Laevadokumentide seaduse eel- nõu suhtes, mille saatis kojale Veeteede Valit- sus, asuti seisukohale, et pole tarvis laevas- pidada ega ka laevale välja anda omanditun- nistust lisaks liputunnistusele. Laeva julgeoleku tunnustuse suhtes asuti seisukohale, et laevadelt, mis on tunnustatud klassiselti järelevalve all ning mis omavad viimaseilt tunnistuse laeva kui ka masinate julgeoleku kohta, ei peaks nõu- tama paralleeldokumentina Veeteede Valitsuse poolt antavat julgeolekutunnistust, kuna viimane antakse välja ainult klassitunnistuse põhjal, ilma et Veeteede Valitsuse vastavalt inspektoreil oleks faktilist võimalust laeva lähemalt järele vaadata. Et klassi paberid oleksid korras, tuleks vaid teha vastav korraldus sadamakapteneile, kes klassitunnistuste uuendamise järele võiksid valvata, kui ei usaldata selleks klassiselti.

Üldiselt leidis koda, et seaduse väljaandmine — erandina vastavatest teistest seadustest — on enneaegne, kuna kõiki seadusi, mis peavad

määrama ja põhjendama nimetatud dokumente polegi veel välja antud.

Töötülide lahendamise seaduse muutmise kava arutamisel juhtis koda tähelepanu neile erilistele tingimustele, milleks laevad töötavad, mis pärast siin töötülide lahendamisel ei saa täieliselt tarvitada samu teid ja põhimõtteid mis harilikes käitisis. Laevadest üle 100 üksuse töötab väljaspool Eestit, tööalad ühes laevas jagunevad väga mitmesse erialasse ja gruppi, meremeeste teenistuslepingu küsimused on lahendatud „meremeeste seadusega“, laevad on tihti seotud pikemaajaliste veolepingutega, kus peab olema kindlustus, et teenistuslepingki on sõlmitud ajani maksev. Koda avaldas soovi, et kui laevades tahetakse tõsta töötüli, siis see ei või toimuda teenistuslepingu kestusel ning esitatud nõudmised peaksid olema sisuliselt kogu koosseisu enamuse poolt läbi arutatud ja otsused tehtud, samuti tuleks volitus anda enamuse otsuse põhjal. Blankovolitust üksikute allkirjadega ei tohiks lubada. Streik tuleks keelda väljaspool Eestit sõitvaid laevul, kus kõik töötülid tuleks lahendada komisjoni erapooletu otsusega, vastavalt tegeliku elu nõudeile ja „meremeeste seaduse“ põhimõttele.

Uue seaduse väljaandmisel pole kõigi meitepanekutega arvestatud, kuid üldiselt on see küsimus rahuldavalt lahendatud.

Tulumaksu ja ärimaksu seaduse muutmine. Riigivanema dekreediga muudeti tulumaksu seadust, muutmine puudutab ka laevandust. On läbi viidud mõned koja poolt soovitatud muudatused: seadus lubab laeva perioodilised survey-remondi kulud maha kirjutada võrdseis osades vastavalt laeva survey-perioodile (4 a.), mis korraldab õiglasemalt maksustamist. Samas seaduses muudeti ka laevade amortisatsiooni arvestamist, mis ühtlustati ärimaksu seadusega.

Uus tolliseadus, mis maksuma hakkas 1. jaan. 1937. a., tõi tolliasjanduse alal teatavaid muudatusi laevasõidule. On teostatud mitmed praktilisest elust väljalkasvanud nõuded ja tollikorralduste lihtsustamised, eriti rannasõidu ja laevade sisse- ja väljalklaarimise alal, mis koja poolt soovitati.

Laeva juhtkondade koosseisud, nende korraldus ja teised küsimused. Koja poolt juhiti tähelepanu laeva mehaanikute puudusele, tehes samal ajal ettepaneku, et mehaanikute puuduse vähendamiseks tuleks teostada masina juhtkonna sõiduseaduse muutmise seadus, vastavalt 1933. a. lõpul Vee- teede Valitsuses kokkulepitud seaduse kavaile teiseks anda võimalus tõsta vajaduse korral lu-

batud sõitu ühe astme võrra kõigile astmeile ja õhutada ning võtta tarvitusele abinõusid uute mehaanikute juureõpetamiseks, eriti arvesse võttes ka praktilist ettevalmistamist, ning piir panna välislaevade eesti lipu alla toomisele otse- sel või kaudsel teel.

Lootsimaksude asjus on samme astunud selleks, et eesti laevult kaotataks lootsi- maksu võtmine juhul, kui nad tulevad mööda- sõidul Tallinna või teiste Eesti sadamate rei- dile ainult proviantbeerimise, meeskonna vaheta- mise või muuks mittekaubanduslikuks otstar- beks, kuna praegune olukord, kus laevad on sunnitud seisma väljaspool sundlootsirajooni, ei ole kasuks ei meie laevasõidule, ei meremeestele ega ka üldmajandusele, kuna see takistab lae- vade tegevust ning sunnib viimaseid endid välismaal varustama. Küsimuse lahendamine jäi pooleli.

Tallinna sadama ümberkorral- duse plaanide ja sadama valitse- mise asjus on koda oma seisukohad avalda- nud, mille järele arvati, et ühenduses kavatsetud ümberkorraldustega varem välja töötataks sa- dama ja sadama ladude rajooni üldplaan ja et ümberkorraldused teostuksid sellekohaselt. Kü- simust kaaluti koos sadama ja merekaubanduse komisjoniga ja esitati oma seisukohad Vee- teede Valitsusele.

Liinilaevade vedude alal tuli ko- jal astuda samme Tallinn-Virurand-Narva liinil raudtee ebaterve võistluse vastu, mida aga senini pole veel kõrvaldatud ning mõningad suvised masskaupade raudtee veotariifid Narvast Tal- linna on endiselt dumpingu iseloomuga.

Äride registreerimise osakonna tegevus.

Aruandeaastal registreeriti Kaubandus-töö- stuskosjas 2226 uut firmat eelmise, 1935. a. 1925 firma vastu. Sellane firmade arvu suurenemine on loomulik, sest ka ettevõtete arv on suure- nenud võrreldes 1936. a.

Suur vahe uute firmade (2226) ja tegevuse lõpetanud firmade (1089) vahel on tingitud sel- lest, et paljud äripidajad, lõpetades äritegevuse ei teata sellest Kaubandus-tööstuskosjale õige- aegselt ja need firmad kustutab koda ajajook- sul äride registrist äride registreerimise seaduse § 9 põhjal.

Viimaseil aastail suurenemine suusõnal ja telefoniteel antud andmed registreeritud firmade üle tõusid aruandeaastal ligi 9000-ni, kusjuu- res kirjalikke tõendusid registreeritud firmade üle anti 234 (196 — 1935. a.). Rohket tööd nõuab äride registreerimise osakonnalt ka äride registreerimise alal toimuv kirjavahetus, kus

sisse tuli 5828 kirja (5770 — 1935. a.) ja välja läks 4196 kirja (3793 — 1935. a.).

Puhttehnilise registreerimise kõrval tuli äride registreerimise osakonnal ka aruandeaastal tegelda terve rea äride registreerimisega seoses olevate põhimõtteliste küsimustega.

Läinud aasta kestes on ilmunud perioodiliselt Kaubandus-tööstuskoja Teataja Eesti kaubalaevastiku ja laevasõidu büülletään.

Koja osakonnad, esindused ja usaldusmehed kohtadel.

Eriti tuleb rõhutada koja orgaanide tööd kohtadel, mis omandavad järjest enam tähtsust kujunedes provintsi koja alla koondunud ringkondade keskusteks. See tähtsus on tõusnud veelgi maakaupmeeste organiseerimise läbiviimisega, millised organisatsioonid koos maakonnalinnades asuvatega on samuti koondatud koja kohapealsete osakondade ja esinduste ümber.

Tänuväärset kaasabi maakaupmeeste organiseerimisel on osutanud ka kohapealsed koja usaldusmehed ja teised enksamad tegelased, teatades koda ta organiseerimise ja majandusliku elu korraldamise püüdeis ning luues oma ümbruses rakukesi, mille ümber haikkas kristalliseeruma ja kujunema ka meie alevite ja alevilike teadlikum element meie majanduslikus elus.

Lõppeks ei saa koja juhatus mainimata jätta suurt töökoormat, mida on kannud koja valitud esindajad igasugustes komisjonides ja koja ametkonnad nii keskasutuses kui ka osakondades ja esindustes ning büroodes, valmistades ette küsimusi ja töötades intensiivselt ülesannete lahendamisele, mis koda nende peale on pannud. Selle eest avaldab koja juhatus neile oma kõige soojemat tänu.

Statistilisi andmeid Kaubandus-tööstuskoja jooksvast tööst 1936. a.

1. Koosolekuid ja erinõupidamisi kojas:

Koja peakoosolekuid	3
„ nõukogu koosolekuid	5
„ juhatus koosolekuid	16
„ sektsioonide täiskogude koosolekuid	24
„ sektsioonide büroode koosolekuid	66
„ sektsioonidevahelisi nõupidamisi	14
Erinõupidamisi üksikute erialadel	57
Erikomisjonide koosolekuid	19
Linakaubanduse komisjonide koosolekuid	3
Lepituskomisjoni koosolekuid	8
Sadama- ja merekaubanduse komisjoni koosolekuid	8
Kokku mitmesuguseid koosolekuid	223

2. Jooksev töö koja arveosakonnas:

Läbi töötatud maksjate nimekirju 348 — 46.297 maksnikuga.

Maksuarvestuste selgitamiseks tehtud kirjalikke jänelepärimisi 938 juhul.

Uute aasta jooksul juuretunud ettevõtete kohta uusi maksnike kaarte välja kirjutatud 2980 tükki.

Maksude märkimisel käsitatud 62.337 kaarti.

Peetud raamatuid arvult 28 tükki.

Neisse 12 kuu jooksul tehtud 11.520 sissekannet.

Koja ruume kasutada antud:

1. Suurt pidusaali 175 korda.
2. II korrja saali 97 korda.

3. Äride registreerimise alal:

Uusi firmasid registreeritud	2226
Varem reg. andmeis tehtud muudatusi	1155
Tegevuse lõpetamist registreeritud	1089
Tunnistusi välja antud	234
Kirju sisse tulnud	5828
Kirju välja läinud	4196
Teateid firmade kohta antud (telef. ja suusõnalis) ca	9000

4. Protestitud vekslite nimekirjade väljaandmise alal:

1934/35. a. koostatud protestitud vekslite kokkuvõte (175 eks. 363 lk.), milles nimesid	35.000
12 prot. vekslite kuunimestikku koostatud 2 175 eks., kokku 655 lk., milles nimesid ca	25.000
Aadresse valmistatud ja tellijatele nimekirju kätte saadetud	1.536
Arveid prot. vekslite nimestiku abonentidele välja kirjutatud ja kätte saadetud	94
Aasta jooksul veksliproteste olnud	30.092
Protestitud vekslite kogusumma Kr. 4.327.957.30	
Protestitud vekslite registrisse kantud proteste	30.092
Protesti mitteamvestamise palveid saadud	627
Protestitud vekslite asjus kojas käinud inimesi aasta jooksul ümarguselt	2.000

5. Registratuuri ja arhiivi korraldamise alal:

Kauba päritolutunnistusi välja antud	871
Sissetulnud kirju registreeritud ja korraldatud	2.989
Väljaläinud kirju registreeritud, suletud ja ära saadetud (kultsed ühe nr. all kümneis eksemplaarides) kokku	12.416
Korraldatud mitmesuguseid kaustu	128

6. Raamatukogu korraldamise alal:		Aktsiaseltside kapitali komisjonis	1	„
Raamatukogu kartoteek peetud korras, kaarte	1720	Riigi Statistika Nõukogus	1	„
Lugemiseks välja antud ja tagasi saadud raamatuid	650	Turismi Keskkorralduses	2	„
Uusi raamatuid aasta jooksul kartoteeki kantud	220	Piimahindade noteerimise komisjonis	21	„
7. Juriidilise nõuande alal:				264 korda
Aasta jooksul juriidilist nõu antud suusõnal ja kirjalikult	1480 korda	Peale selle olid koja alatised esindajad veel:		
8. Kaubandus-tööstuskoja lepituskomisjoni toimingute alal:		Kutseoskuse nõukogus	2	esindajat
Lepitustoimingute korraldamiseks aasta jooksul saadud nõudepalveid	18	Tööoskuseametis igas linnas	1	„
Lepitustoiminguid korraldatud ja toime- tusi ringkonnakohtule ära saadetud	12	Ärimaksukomisjonides — igas kom- misjonis (kokku 410 istungit)	2	„
Protokolle ja komisjoni otsuseid koos- tatud	24	Tulumaksukomisjonides — igas kom- misjonis (358 istungit)	2	„
Kirju lepitustoimingute alal vahetatud	260	Kaupmeestekooli hoolekogus	1	„
9. Ajakirja toimetamise ja väl- ja andmise alal:		Riigi Majandusnõukogus	3	„
Toimetatud ja välja antud 24 nr. aja- kirja, à 1500 eks., 16—32 lk. suur, kokku lk.	608	Konjunktuur-instituudis	1	„
Aadresse valmistatud ja abonentidele aasta jooksul eksemplaare kätte saa- detud	32.400	Mereõnnetusel laevapere varanduse eest tasu maksmise komisjonis	1	„
Abonent. karoteek peetud korras, kaarte	1.500	Tööliste Kinnitusühisuses	2	„
Kirju vahetatud tellimiste, kuulutuste jne. asjas	840	Kindlustusnõukogus	1	„
10. Loenguid ja kõnekoosolekuid korraldatud:		Kindlustusnõukogu poolt moodusta- tud komisjonis	1	„
Tallinnas peetud loenguid	10	Majandusloenduse komitees	1	„
Teistes kohtades olnud loenguid kokku	25	Eesti Rahvuslikus Jõukomitees	1	„
11. Koda väljaspool esindatud:		Ülevaade küsimusist, millede arutamiseks koja esindajad on osa võtnud:		
Ministeeriumides ja riigiasutustes	467 korda	Eesti-Läti-Leedu tolliuniooni asjas	14	korda
Omavalitsusasutustes	3 „	Eesti-Poola kaubavahetuse asjas	2	„
Kokku 470 korda		Kaupmeeste majandusliku organisee- rimise asjas	2	„
Koja alatised esindajad võtsid osa koosolekuist:		Maakaupmeeste organisatsiooni asjas	15	„
Tollipeakomitees	17 korda	Lihakaubandusse puutuvais küsimusis	4	„
Eesti Panga valuutakomisjonis	41 „	Maksustamise küsimusis	3	„
Maksude peakomitees (910 asja otsus- tatud)	56 „	Mee-, piima- ja munade müügi küsi- musis	7	„
Laevasõidu laenufondi komitees	9 „	Sisseveo-küsimuste asjus	4	„
Tariifinõukogus (2 esindajat)	30 „	Maakaupmeeste ühingute asjus	7	„
Tariifinõukogu alamkomisjonis	6 „	Piimamüügi korralduste kohta Tal- linnas	4	„
Hindamise peakomitees	11 „	Välismaa kalosside müügi asjas	2	„
Tööstuse kontrollkomisjonis	18 „	Ärides ja äriakendel väljapandud kau- pade hinna äratähendamise küsi- mused	2	„
Meremeestekodu juhatuses	15 „	Meemüügi määruse muutmise asjas	3	„
Meremeestekodu revisjonikomisjonis	16 „	Kauplemise sundmääruse asjas	2	„
Importkomisjonis	5 „	Piimakauplemise ruumide asjas Tal- linnas	8	„
Tallinna ärimaksu 8. osakonnas	15 „	Kaupluseruumide korraldamise asjas Tallinnas	3	„
		Piimakaupluste jääga varustamise asjas	3	„
		Konjunktuur-instituudi nõukogu koos- olekul	1	„

Rahvusvahelise Kaubanduskoja Eesti rahvusrühma koosolekul	1	„
Laevanduse laenufondi küsimusis . .	9	„
Laevaliinide toetamise asjas . . .	2	„
Tuletornide ja meremärkide asjas .	10	„
Raadiotelegraafi kursuste asjas tüüri- meestele	4	„
Laevameeste töötülide lahendamise asjus	4	„
Laevanduse krediidi asjus	5	„
Laevandusse puutuvate seaduste asjus	10	„
Laevade ehitamiseks metsamaterja- lide saamise asjas	4	„
Tallinna sadama ümberkorraldamise küsimuses	2	„
Kindlustusnõukogus kindlustusasu- tuste arvepidamise juhtnöörde asjas	8	„
Kindlustusnõukogu koosolekul . . .	3	„
Aruandvate ettevõtete maksukomis- joni koosolekul	8	„
Krediitiasutuste seaduse muutmise asjas	4	„
Valuutakitsenduste pehmen. asjas	18	„
Ümberlaenustatud põllumajand. võl- gade küsimuses	1	„
Ärimaksuseaduse muutmise seaduse asjas	5	„
Kindlustusasutuste seaduse asjas . .	6	„
Pärändimaksu seaduse asjas	1	„
Kindlust.-asutuste maksustamise asjus	3	„
Asunduskapitali 4%-liste võlakirjade asjus	2	„
Pankadesse puutuvais maksustamise küsimusis	2	„
Kindlustusasutuste seaduse teosta- mise küsimusis	5	„
Valuutamüügi asjas	5	„
Aktsiaseltside seaduse asjas	1	„

Kaubandus-tööstuskoja pea- koosolekul.

7. juunil pidas Kaubandus-tööstuskoda oma korraldise aruande kinnitamise peakoosoleku, millest võttis osa üle 60 koja liikme. Koja hoone oli lipuehtes ja ruumid loorberipuudega kaunistatud.

Kell 15,25 avas peakoosoleku koja nõukogu abiesimees F. Tannebaum.

Presiidiumi valiti ühel häälrel — juhatajaiks A. Veiler, J. Loosberg ja O. Zimmermann; sekretariaati — Joh. Semmiste ja E. Sulg.

Pikema ülevaate koja möödunud aasta tegevusest andis koja juhatuse esimees J. Puhk,

kes oma ettekande lõpul tänas juhatuse nimel kõiki koja tegelasi ja ametkondi töhusa töö eest läinud aastal kodumaa rahvamajanduse huvide kaitsmisel.

Kaubandus-tööstuskoja rahaline aruanne 1936. a. eest tihes bilansiga 31. detsembri peale 1936. a., mis on tasakaalus Kr. 390.251.44, kinnitati peakoosoleku poolt ühel häälrel ilma sõnavõtuta.

Päevakorras oli ka kinnisvara omandamise küsimus Tartus ning selleks krediidi määramine. Otsustati Kaubandus-tööstuskojale Tartus püstitada uus hoone ja omandada selleks ehituskruunt; kruundi ostmiseks, selle kinnistamiseks koja nimel ja ehituse eeltöödeks lubas peakoosolek Kr. 10.000.— krediiti.

Tallinnas asetseva kinnisvara remondi kuludeks määras peakoosolek Kr. 8.000.— krediiti.

Peakoosolek kestis tundi aega. Pärast peakoosolekut olid Kaubandus-tööstuskoja liikmed ja ametkond täies koosseisus palutud koja juhatuse esimehe J. Puhki juure, Vabaduse pst. 5, pärastlõunateele, kus vesteldi lõbusas tujuis kuni kell 19-ni.

ESCALIN

Uudis, täiesti ilma vahuta valmistatud

puukate on imekergesti puule kantav, kuivab kiiresti, mille tõttu on tööajas kokkuhoidu, annab imeilusa kestva liike, on äärmiselt vastupidav ilmastikule ja veepritsmetele, on pestav, ilma et läige kaoks.

Saadaval parimates rohu- ja värvi-
kauplustes ja

Eesti Tärpentiinivabrikute A-S.

Tallinn, Lai t. 29. Telefon 437-80.

Kaubandus-Tööstuskoja tulude ja kulude aruanne 1936. a. kohta.

Tulud

Kulud

ülejääk 1. jaanuaril 1936. a. . . . Kr. 80.434.66

Sisse tulnud 1936. aastal:

1925. a. maksudest . . . Kr.	13.03	
1926. a. „ „	Kr. 67.30	
1927. a. „ „	58.13	
1928. a. „ „	109.79	
1929. a. „ „	97.24	
1930. a. „ „	847.17	
1931. a. „ „	963.91	
1932. a. „ „	338.51	
1933. a. „ „	1.870.24	
1934. a. „ „	2.691.38	
1935. a. „ „	26.200.65	
1936. a. „ „	106.661.02	142.905.34
Protsentidest jooksvatelt ar-		
vetelt „	1.650.85	
IV järgu kaub. ettevõtete		
maksudest „	108.24	144.677.46

Palgad	Kr. 55.080.—	
Kantseleikulud . . „	8.846.64	
Sõidukulud . . . „	4.920.20	
Vallasvara muretse-		
mine „	599.42	
Raamatute muretse-		
mine „	531.44	
Juriidiline abi . . „	4.800.—	
Majapidamine . . „	4.541.79	
Koja Teataja juure-		
maks „	2.318.56	
Mitmesugused toe-		
tused „	2.490.50	
Arstiabi ametn. ja		
teenijaile . . . „	2.568.66	
Esinduskulud . . „	1.519.81	
Ettenägemata kulud „	4.477.04	
Ametn. toetuskassa „	3.400.—	
Rahvusvah. Kaub-		
koja maksud ja		
Balti riik.majand-		
konv. kulud . . „	1.190.58	
Rahvusv. tööandjat.		
org. liikmemaks . „	1.522.37	98.807.01
Tartu osak. kulud . „	5.148.77	
Pärnu osak. kulud . „	3.516.39	
Narva esind. kulud „	1.619.13	
Rakvere ja Virumaa		
esinduse kulud . „	1.106.10	
Viljandi esinduse		
kulud „	1.995.66	
Valga Tõrva esind.		
kulud „	781,10	
Võru-Petseri esind.		
kulud „	753.04	
Saaremaa esinduse		
kulud „	1.001.27	
Petseri büroo kulud „	734.70	16.656.16 115.463.17
Rahvahäälletuse propaganda kul.	2.387.70	
Remondikulud	4.822.10	
Inglise delegatsiooni vastuvõtu k.	3.814.93	
Serviiside tagav. muretsem. kul.	2.146.60	
Pensionikapitali maks	1.177.80	14.349.13
	K o k k u: Kr. 129.812,30	
Ülejääk 1937. a. peale „	95.299.82	

Kr. 225.112.12

Kr. 225.112.12

Kaubandus-tööstuskoja bilanss 31. dets. 1936. a.

Aktiva		Passiva	
Kassa	Kr. 4.739.56	Koja tagavarakapital	Kr. 95.299.82
Pangad	„ 73.474.92	Äride registreerimine	„ 422.94
Deebitorid	„ 6.293.92	Prostitutid vekslite nimekirjad	„ 1.060.84
Avansid	„ 4.611.14	Kinnisvarade ekspluateerimine	„ 3.412.12
Kautsjonid	„ 540.—	Kreeditorid	„ 102.80
Kindlustused	„ 500.—	Tagasimaksud	„ 372.21
Kinnisvara	„ 162.750.—	Kindlustuste kreeditorid	„ 500.—
Vallasvara	„ 95.897.05	Varanduste kapital	„ 258.647.05
Üleminevad summad	„ 41.444.85	Üleminevad summad	„ 30.433.66
	Kr. 390.251.44		Kr. 390.251.44

Pearaamatupidaja: J. Tinn.

Juhatuse esimees: Joakim Puhk.
Liikmed: P. Kurvits.
J. Janson.
A. Sinisoff.
O. Toomara.

Kaubandus-tööstuskoja revisjonikomisjoni koosolek 19. mail 1937. a.

Koosolekust võtsid osa härrad J. Reintalu, H. Gutkin, J. Semmiste, J. Lill ja S. Songi.

Koja juhatuskirja § 33 põhjal on koosolek otsusevõimeline.

Revisjonikomisjon vaatas läbi 1936. a. aruanded üksikasjaliselt, võrreldes neid raamatute ja tõendavate dokumentidega, tehes katselisi võrdlusi raamatute ja sissekannetega dokumentide põhjal. Kõikide kulutuste peale on vastavad dokumendid olemas, mis on kooskõlas raamatute ja sissekannetega.

Lõppbilanss on 31. detsembri 1936. a. peale koostatud tasakaalus Kr. 390.251.44.

Žurnaali läbikäik ühes alg- ja lõppbilansiga on Kr. 1.989.701,61.

Revisjonikomisjon vaatas üle kassa seisu sularahas 19. mail s. a., kusjuures ta leidis, et sularahas kassas vastab kassaraamatu 19. mai s. a. peale väljaviidud saldole Kr. 405.29.

Esimees: J. Reintalu.

Liikmed: Joh. Semmiste.
S. Songi.
Julius Lill.
H. Gutkin.

Majandusellu puutuvaid seadusi ja määrusi.

Välisministeeriumi teadaanne.

Välisministeerium teatab, et Eesti-Läti ajutine majanduslepingu lisakokkulepe ja selle täiendus on üles öeldud ning kaotavad maksuse 13. mail 1928. a.

(Riigi Teataja nr. 42—1937. a.)

Igasugustes kaevandustes maa-alustel töödel naiste tööjõu kasutamise kohta käiva konventsiooni eelnõu.

Eelnõu järgi loetakse kaevanduseks iga avalik või eraettevõtte maapõues peituvate varade kaevandamiseks. Peale loeteldud erandite ei tohi ühtki naissoost isikut, vanusele vaata-

mata, rakendada maa-alustele töödele kaevandustes. Nimetatud konventsioon on kinnitatud 7. mail 1937. a.

(Riigi Teataja nr. 42—1937. a. Art. 376.)

Juhtnõõrid põllumajandussaadustest valmistatud alkoholita jooke ja nende alglahundeid valmistavate tehaste registreerimise kohta.

Kõik isikud ja asutused, kes valmistavad ülalnimetatud aineid müügiks, peavad oma ettevõtte registreerima Põllutööstusministeeriumi põllumajanduse osakonnas. Selleks esitatakse kirjalik avaldus, milles olgu tähendatud: ettevõtte nimetus, asukoht, omaniku või kasutaja

nimi ja aadress, tehnilise juhataja nimi ja aadress ning kohaliku omavalitsuse vastava osakonna akt tehase ruumide ja sissescaadete vastavuse kohta RT 68—1935 avaldatud määruse § 3—10 nõudeile. Pealeselle peab lisatama ametliku tervishoiuarsti tunnistus ruumide ja sissescaadete kõlvulisuse kohta rahva tervishoiu seisukohalt ning ettevõttes valmistatavate saaduste liikide loetelu.

(Riig Teataja nr. 43—1937. a.)

Tallinna toiduainetekaupluste sundmäärus.

Määrus näeb väga üksikasjaliselt ette, misugustel tingimustel võib avada ja pidada toidu-

ainetekauplusi. On ette nähtud kaupluseruumide kohta käivad nõuded, toiduainete hoidmise kord ja tingimused, kauplemise kord ja tervishoiunõuded.

Toiduainetekauplused, mis on avatud enne käesoleva sundmääruse jõusseastumist ja mille ruumide mõõdud kas osalt või täieliselt ei vasta määrusele, võivad tegutseda 1. jaanuarini 1939. a. Keldrikorral asuvad kauplused, mis ei vasta määrusele, peavad oma ruumid ümber korraldama 1. jaanuariks 1943. a.

Käesolev määrus hakkab maksma 22. juunil 1937. a.

(RiigiTeataja nr. 46—1937. a.)

Majanduslikke teateid.

Kaubandus-tööstuskoja laeva-sõidu-sektsiooni täiskogu

oma koosolekul 7. juunil s. a. arutades laevasõidu alal päevakorras olevaid küsimusi võttis vastu järgmised otsused:

1) Kaubalaevastiku edasise arendamise ja uuendamise võimaldamiseks tunnistatakse vajalikeks, et maksuseadused selles mõttes muudetakse ja tulumaks seaduse § 11² kaubalaevastiku suhtes sellaselt kasutataks, et oleks võimalus kõrgema konjunktuuri aja tuludest katta kriisiaegseid puudujääke ning teha maksuvabu reserveerimisi laevade uuendamiseks; vanade laevade amortiseerimine peaks viidama kooskõlla laevade uuendamiseks vajaliste summadega.

Selle küsimuse lahendamist loeb sektsioon põhjanevaks kaubalaevastiku arendamise poliitika.

2) Meremeeste tööaeg Eesti laevades on praegu küllalt praktiliselt ja ajakohaselt lahendatud väljakujunenud kommete ja omavaheliste kokkulepetega, mistõttu ei ole praktilist vajadust seda väga komplitseeritud ja praegusel momendil rahvusvaheliselt väljaarendamise staadiumis olevat küsimust hakata Eestis seaduse-raamidesse viima. Igatahes nõuab see väga põhjalikku kaalumist, sest omades põhjaneva tähtsuse selle majandusala arengule, võib vaba kokkuleppe asemele astuv seaduse norm tuua juure palju formaalsusi ning rahulolematust, kuna säärane komplitseeritud tööaja reguleerimine seaduse paragraafidega on väga raske ja keeruline ülesanne.

Suuremad riigid, nagu Inglise, ei tunne seni sel alal tööaja reguleerimist seadusega.

3) Laevade dokkimine, ja sellega ka remondi küsimus Tallinnas, muutub viimasel ajal raskeks ning Peetri tehaste ellingsi väljalangemisel muutuks see täiesti kriitiliseks, kuna Sadamatehaste dokid ei suuda nõudmisi rahuldada. Seetõttu tuleks dokkide ja ühtlasi Peetri tehaste ellingsi kordascadmise küsimus lugeda tähtsaks laevade remont-tööstusele ning leida abinõusid selle küsimuse rahuldavaks lahendamiseks.

Muudatusi „Eesti Avio“ juhatuses.

„Eesti Avio'sse“, kes teatavasti esindab Eestis ühendusi pidavaid soome, rootsi ja saksa lennuliine, astus neil päevil täisosanikuks William Laanekõrb, kes, olles ise lendur, teenis seni nimetatud firmas büroojuhatajana. Seoses sellega registreeriti firma uueks nimetuseks „Eesti Avio“ W. Laanekõrb ja Ko“. Teiseks täisosanikuks on firma asutaja Gösta Gahlbäck.

Eesti delegaadid Rahvusvahelise Kaubanduskoja kongressil Berliinis.

Praegu on juba kindlaks määratud Eesti delegatsiooni koosseis Berliini 28. juunist — 7. juulini s. a. peetavale Rahvusvahelise Kaubanduskoja kongressile. Osavõtt Eesti poolt on võrdlemisi elav ja Berliini sõidab seitse isikut. Delegatsiooni kuuluvad härra E. Rosen kui delegatsiooni esimees ning delegatsiooni liikmeina härrad direktor M. Hurt, ins. K. Mauritz, dir. V. Menning, dir. B. Rostfeld, adv. S. Tannebaum ja dir. A. Teetsov. Nagu meile Berliinist teata-

taksc, avab kongressi pidulikult kantsler Adolf Hitler.

Registreeritud osavõtjate arv on nii suur, et avamiskoosolek peetakse Suure Ooperi majas, kuna esialgselt selleks kavatseti kasutada Krolli ooperit, mis osutuks liig kitsaks. Peale väga tähtsate küsimuste kongressi päevakorras on ette nähtud veel rida huvitavaid vastuvõtte Göbels'i, Berliini linnapea, riigipanga ja Berliini kaubandus- ja tööstuskoja poolt. 28. juunil kantakse ette ooper Meistersingerid ja 3. juulil korraldatakse ekskursioon Potsdami ja Sanssouci'sse.

Milleks on tarvis korraldada era-kaupmeeste päevi?

Eelmise aasta ceskujul, millal „kaupmeeste päevadest“ võttis osa ligi paartuhat kaupmest üle riigi, korraldatakse ka tänava kevadel igas maakonnas erakaupmeeste päevi, milledest osa võtma on kutsutud kõiki teatava maakonna crakaupmehi.

Erakaupmeeste päevade mõtteks on vähimalt kordki aastas tuua kokku meie laialdased kaupmeeste hulgad selleks, et arutada kaupmestkonnasse puutuvaid küsimusi, saada informatsiooni päevakorral olevaist kaubanduslikest ja majanduspoliitilisist probleemest, ning anda erakaupmestkonnale võimalusi avaldada oma arvamisi, tõekspidamisi ja soove, milledega Kaubandus-tööstuskoda erakaupmeeste huvide kaitsel oma edaspidises tegevuses võiks arvestada.

Tähtsamaist küsimusist, mis muude hulgas nimetatud päevadel arutusele tulevad, tuleks mainida: kindlate hindade probleem, kaupmestkonna sotsiaalkindlustuse küsimus, kaubanduslik kutseoskus, ideeline ja majanduslik organiseerimine jnc.

Loodame, et kaupmestkond koja püüdeist, mis on sihitud kaupmestkonna olukorra parandamisele ja tõstmisele, aru saab ja korraldatavatest päevadest rohkel arvul osa võtab, kriipsutades sellega alla crakaubanduse määravat osatähtsust meie majanduslikus elus.

Millest tekib viivitus?

Äri- ja tulumaksu maksjate hulgas on sageli nurinat kuulda, et maksuasjades, mis Maksupeakomitee maksnike kasuks on ümber otsustanud, uued Maksupeakomitee otsustele vastavad maksulehed saadetakse välja suure viivitusega. Meile kinnitatakse, et Maksupeakomitee otsuste seadusejõusse astumisest mööduvat mitu kuud enne kui uued maksulehed maksnikele välja saadetakse. Sama nähtus kordub ka maksulehede saatmisega pärast Riigi-

kohtu otsuseid, kui need on langenud maksnike kasuks.

Maksuasjades menetluskorra kohaselt saadab Maksupeakomitee oma otsuse seadusejõusse astumisel asjatoimingu Maksudevalitsusele, kelle korraldada jääb, et maksnikele saadetakse uus, Maksupeakomitee otsusele vastav, maksuleht. Maksimaksjaile on teadmata põhjused, millest need viivitused tekivad. Olgugi et ülemäärast maksetud äri- või tulumaksu ei makseta maksnikule igal juhul puhtas rahas tagasi, kuna need võidakse kanda mõnede teiste või koguni veel maksmisele tulevate riigimaksude arvel, on ometi igal äriettevõttel, kus on olemas korralik raamatupidamine, äärmiselt tähtis ametliku maksulehe alusel teada, kui suureks ta maksukoormis tegelikult jäi, et see oma äriarvamatutest läbi kanda ja teha vastavaid kalkulasioone tuleviku kohta. Seepärast oleks vajaline, et uued maksulehed jõuaksid säärestel kordadel maksnikele kätte viivitamata.

Firmade seaduse rikkumisel puudub järelevalve-asutustel võimalus vahele astuda.

Firmade seaduse (R. T. 36 — 1927) § 12-s nägi ette karistuse selle seaduse rikkumise juhtudel, kui keegi tahtlikult tarvitab talle mittekuuluvat firmat, samuti karistati süüdlast siis, kui säärane süütegu saadeti korda kasupüüdvast sihiga või teadvast mõne teise firma omaniku huvide vastu või tähele panemata jättes kohtu vastavat keeldu (Firmade seaduse § 11).

Ülaltähendatud paragraafi esimene lõige võimaldas Kaubandus-tööstuskojal, samuti ka teistel ametiasutustel, astuda vahele juhtudel, kui mõni äripidaja ei pidanud kinni Firmade seaduse nõudeist firma suhtes.

Kriminaalseadustiku maksimahakkamisega kaotas aga maksuvuse Firmade seaduse § 12 ja viimane asendati Kriminaalseadustiku § 584-ga, mis näeb karistuse ette süüdlasele selles, et ta omavoliliselt kasutas võõrast seatud korras antud ainuõigust leiutuse või firma peale või võõrast õigust seatud korras registreeritud tööstussaaduse mudeli või joonise reprodutseerimise peale.

Nagu sellest paragraafist nähtub, võib firma õiguse rikkumisel välja astuda oma huvide kaitses vaid see, kelle firmat on seadusevastastel kasutatud, kuid Kaubandus-tööstuskojal ja samuti teistel järelevalve-asutustel ei ole enam võimalust võtta vastutusele Firmade seaduse rikkumist.

Ei võimalda seda teha ka Kriminaalseadustiku § 300, mis näeb ette karistuse Äride registreerimise seaduse rikkumisel.

Tegelikus elus on kullalt sagedased juhtumid, kus Firmade seadust rikutakse, ilma et selle all otsekohe kannataks mõni äripidaja. Säärasel juhul osutuks ametiasutuse väljaastumine seaduse kaitseks hädavajaliseks, sseparast oleks tarviline, et edaspidisel Kriminaalseadustiku muutmisel ja täiendamisel kõnesolev puudus seadusest kõrvaldataks.

Turule on ilmunud uudisaine Escalin puu ja põranda katmiseks.

Eesti Tärpenitiinivabrikute A/S. on turule lasknud veekindla puu ja põranda katmise uudisaine Escalin, mööblite ja parketi katmiseks mis andvat kestvat glasuuriläike, mis kuivavad kiiresti ja olevat absoluutselt kleeбиваbа.

Vaateakende võisilused.

kavatsetakse korraldada Tallinnas X näitus-messi ajal 7.—16. augustini. Kuna näitus-mess korraldatakse kesklinnas, siis koondub ka messikülastajate rahvahulkade huvi äride vaateakendele.

Auhindadeks on väärtuslikud esemed ja ergutussummad.

10. Eesti näitus-messi aeg muudeti.

Teatavasti kavatseti 10. Eesti näitus-mess korraldada Tallinnas 13.—22. augustini k. a.

Kuna ootamatult suur ruumide nõudmine vajab suuremal arvul koollihoonete kasutamist väljapanekute alla ja varem kavatsetud aeg osutus liiga lähedaseks õppetööde algusele, mis ei võimalda ruumide korrastamist, siis otsustas näitus-messi korraldaja A/S. „Näitus“ 10. Eesti näitus-messi tuua 6 päeva võrra lähemale ja selle ära

pidada Tallinnas 7.—16. augustini, milleks Vabariigi Valitsuse poole pöörduti vastava loa saamiseks.

Kaubandus-tööstuskoja nõukogu oli koos.

31. mail s. a. oli koos Kaubandus-tööstuskoja nõukogu ja valis ümber nõukogu juhatuse.

Nõukogu esimeheks valiti tagasi endine esimees Joh. Sihver, abiesimeheks F. Tannebaum, sekretäriks V. Klassen ja abisekretäriks G. Vatsel.

Ernest Masik Kaubandus-tööstuskoja nõunikuks laevanduse alal.

Koja laevanduse sektsiooni soovil nimetas Kaubandus-tööstuskoja nõukogu Ernest Masiku koja nõunikuks laevanduse alal 1. juunist s. a. alates.

Muudatusi Kaubandus-tööstuskoja koosseisudes.

Koja liige III sektsioonist Jaan Eismann on langenud välja Kaubandus-tööstuskoja koosseisust. Nõukogu otsusel kutsuti tema asemele järjekordne kandidaat väikekaubanduse sektsioonist, Ado Ilves, liikme ülesannete täitmisele.

E. Braun nimetati Kaubandus-tööstuskoja ekspordiks laeva-juhtimise alal.

Senine ekspert laevajuhtimise alal, August Luud, on pannud maha ekspordi kohustused ja uueks ekspordiks sel alal nimetas koja nõukogu Eduard Braun'i, a/l. „Laine“ kapteni Tartust.

Äride register.

Malkuu esimesel poolel.

Registeeritud muudatused (Järg):

42. August Siirak'i toiduainete- ja piimakauplus asub Tartus, Hermann'i 12 (enne Roosi 34).
43. Jenny Soots jätkab äritegevust avades toiduainetekaupluse Tallinnas, Volta 24.
44. Johannes Sööt avanud saapatööstuse Rõngu v.; samas peab edasi saapakauplust.
45. A.-S. Tartu Pank, Tallinn, Kinga 1, Arnulf Mühlendahl'i prokuura kustunud.
46. A.-S. Tartu Pärmivabrik, Tartu, Pikk 58, juhatuse liikmeks valiti Viktor Päts.
47. Gustav Tobre avanud metsatööstuse Vastseliina vallas; edasi peab puuladu ja metsamaterjalimüüki Petseris, Aia tn.
48. Aleksander Toom'i segakauplus asub Kambja v. (end. Krüüdneri v.).
49. Leopold Toonvark jätkab äritegevust ehitusteevõtjana Tallinnas, Narva mnt. 91.

50. Peeter Vaher avanud Valgas, Tartu mnt. 14, vesiveski, peab edasi ka vesiveskit ja sackaatrit Holdre v.
51. Segakauplus O. ja A. Veske asukohaks on Kurressaare, Tallinna 2 (enne Kauba 11).
52. August Vichmann jätkab äritegevust avades toiduainetekaupluse Nõmmel, Hõimu 24.
53. Johannes Vilido, Pärnu, Kuninga ja Hommiku tn. nurgal, võorastetubade väljaandmine üürile, firma muudetud „Tubade üürimine „Turist“ Johannes Vilido“.
54. Aktsiaselts Vill, Tallinn, V. Karja 12, juhatuse liige Abram Taub lahkunud, juhatuse liikmeteks valitud Grigori Gordon ja Leopold Klas-Glass; Marta Baumann'i prokuura kustunud.
55. Virumaa Elektri Aktsiaselts, Tallinn, Sakala 36—4, juhatuse liige Harald Vallem lahkunud, juhatuse liikmeks valitud Hermann Oesterlein.
56. A.-S. Võru Pank, Võru, Aleksandri 14, prokuura antud Edith Enger'ile.

57. Simon Zivciunas avanud riidekudumisetööstuse Tallinnas, Kopli 38; samas peab kübaratööstust ja Tallinnas, V. Karja 1, kübaraäri.

Firma tegevuse lõpetamine registreeritud:

1. Johanna Abel, Tallinn, V. Kompassi 21, toiduainetekauplus.
2. Evdokia Glubkov, Tartu, Roosi 55, toiduainetekauplus.
3. Sch. Goldov, Tartu, Soola 8, küttepuudeladu.
4. Ida Grin, Tallinn, Liivalaia 102, söögisaal.
5. Alfred Haar, Tallinn, S. Tartu mnt. 42, pruugitud asjade kauplus.
6. Voldemar Harjakas, Nõmme, S. Pärnu mnt. 165, toiduainete- ja õllekauplus.
7. Arthur Jaanson, Viluvere v., segakauplus.
8. Marie Juur, Tallinn, Koidu 51, toiduainetekauplus.
9. Benita Jürisson, Tallinn, Vesivärava 30, toiduainete-, õlle- ja piimakauplus.
10. L. Jürken, Tallinn, Jakobi 25, toiduainete-, piima- ja õllekauplus.
11. Martin Kanne, Tallinn, K.-Luha 8, toiduainetekauplus.
12. J. Kees, Taevere v., Sagessaare, metsatööstus.
13. Johannes Kobli, Tallinn, Kristiine 27, toiduainetekauplus.
14. Anna Maidlo, Nõmme, Vabaduse pst. 173, toiduainetekauplus.
15. J. Mägi, Rapla, pagariäri.
16. Matilde Oja, Elva, Kesk 6, pagariäri.
17. Hans Palm, Tallinn, Pärnu mnt. 17, toiduainetekauplus.
18. Olga Part, Tallinn, Kordese 9, toiduainetekauplus.
19. Linda Parveste, Tallinn, Tina 24, toiduainete-, piima- ja õllekauplus.
20. „Pikker“ Kirjastusühing E. Pau ja E. Past, Tallinn, Rüütli 4.
21. Anna Petermann, Pärnu, Laidoneri 13, toiduainetekauplus.
22. Rapla jahu- ja saeveski Roosimann, Rapla v., Rapla rdt.-jaama juures.
23. Rosalie Siilak, Valga, Vabaduse 41, möbleeritud tubade pidamine.
24. A. Tamming, Tallinn, Liivalaia 28, pesu- ja koetud kaupade kauplus.
25. I. Tõnisson-Rõika, Kastre-Võnnu v., segakauplus.
26. Harald Vau, Tartu, Uus 41, toiduainete- ja piimakauplus.
27. Johan Vichmann, Kaisma v., Kergu, segakauplus.
28. August Vonbret, Tallinn, Videviku 26, lihakaplus.
29. Johan Vosmi, Tartu, Hermanni 12, toiduainetekauplus.
30. G. Zameičik, Tartu, Tiigi 10, mehaaniline kunstväljaõmbluse tööstus.
31. Peeter Zupson, kirjutusmaterjalikauplus, Tartus, Tähe 65.

Maikuu teisel poolel.

Registreeritud uued firmad:

1. L. Clement ja H. Rütman, Tallinn, Luha 18, saun, täisühing, täisosanikud Leontine Clement ja Hilda Rütman, osakap. Kr. 2.000.—
2. Kaubanduse ja tööstuse O.-Ü. „Eesti Piim“, Tallinn, Pärnu mnt. 26—3, piima ja piimasaa-

duste eksport ning piimariistade müük. Juhatus liikmed Tõnis Kalbus, Otto Pärin ja Aleksander Saar, põhikap. Kr. 30.000.—

3. E. Ermann, Nõmme, Põllu 89, toiduainetekauplus, ärip. Elisabeth Ermann.
4. M. Hallist, Tallinn, Nunne 9, kirjutusmaterjal-, mänguasjade ja tubakakauplus, ärip. Maali Hallist.
5. Henn Jermakov, Tallinn, Koplirand 3, aiaäri.
6. Moeäri „Remell“ H. Johanson ja H. Mell, Tallinn, Kullasepa 4, pudu- ja kübarakauplus, täisühing, täisosanikud Helene Johanson ja Hilja Mell, osakap. Kr. 3.000.—
7. H. Kaasma, Tallinn, Jõe 10, toiduainetekauplus, ärip. Herta-Hortensia Kaasma.
8. F. Karp, Narva, Hermanni 11, segakraamikauplus, ärip. Frants Karp.
9. Kariste turbatööstus E. Kink & Ko, Vana-Kariste v., täisühing, täisosanikud Eduard Märdi pg. Kink ja Elfriede Paavel, osakap. Kr. 1.000.—, prokurist Eduard Jaani pg. Kink.
10. Johannes Kraav, Rägavere v., Saeküla, jahuveski.
11. Hans Kuulbas, Tallinn, Uus 5, toiduainetekauplus.
12. M. Kütt, Valga, Uus 8, toiduainetekauplus, ärip. Marie Kütt.
13. O. Ligema, Narva, Suur 18, toiduainetekauplus, ärip. Olga Ligema.
14. Ernst Luukas, Tõrva, Viljandi 6, vorstitööstus.
15. A. Lükki, Narva, Paemuru 18, toiduainete- ja piimakauplus, ärip. Anton Lükki.
16. „Eesti Kriit“ J. Maide ja R. Kuma, Kapu v., Varangu riigimets, kriidikaevandus, täisühing, täisosanikud Johannes Maide ja Roobet Kuma, osakap. Kr. 2.500.—
17. J. Mihklisoo, Tallinn, Oskari 68, toiduainetekauplus, ärip. Juhan Mihklisoo.
18. Aktsiaselts „Mobile“, Tallinn, Pärnu mnt. 24, kauplemine mootorsõidukitega, masinatega, mootorsõidukite ja masina osadega, tarvetega ning materjalidega, mootorsõidukite ja masinate monteerimine ja remont. Juhatus liikmeteks Martin Kõstner, Eduard Siirak ja August Külm, asjaajaja-direktoriteks Eduard Siirak ja August Külm; põhikapital Kr. 100.000.—
19. Pappkarbitööstus „Asna“ S. Nahho, Tallinn, Vene 17—1, ärip. Samuel Nahho.
20. Aleksander Nurk, Oru v., Linnamäe, saeveski.
21. Kirjastus „Balticum“ H. Nuume, Tallinn, Katusepapi 5—16, ärip. Heinrich Nuume.
22. T. Paats, Tallinn, Laadapl. 174, naha- ja jalanõudekauplus, ärip. Taavet Paats.
23. Elmar Randna, Tallinn, Tartu mnt. 12, pesu-, pudu- ja jalanõudeäri.
24. Graafikatööstus Karl Romm & Ko, Tallinn, Pikk 36, graafikatööstus-tsinkograafia, täisühing, täisosanikud Niina Andrejev, Karl Romm ja Georg Judzevič.
25. M. Smirnov, Narva, Joala 4/3, muusikariistadeäri, ärip. Mihail Smirnov.
26. Tallinna mehaaniline paberkottide-tööstus A. Tabor & Ko., Tallinn, Tartu mnt. 45, paberkottide-, ümbrikude- j. t. tööstus, täisühing, täisosanikud Mihail Miller, Aleksander Tabor ja Grigori Losovsky, osakap. Kr. 3.000.—
27. A/s. Tallinna Metalltorude Tehas, Tallinn, Soo 22, metalltorude ja nende osade valmistamine,

- juhatuse liikmed Konstantin Kõrge, Julius Brinkmann ja Hendrik Tallmeister, põhikap. Kr. 50.000.—
28. J. Tammerist, Tallinn, Niine 8—4, naiste üliiriete tööstus, ärip. Julie Tammerist.
 29. Alvine Tiik, Tallinn, Toom-Kuninga 26, toiduainete- ja piimakauplus.
 30. Arnold Toots, Tallinn, Narva mnt. 24, paberkottide tööstus.
 31. E. Trööp, Narva, Vestervalli 4, restoran-öölokaal, ärip. Elmar Trööp.
 32. Juhan Valdas, Tallinn, Pärnu mnt. 10, jalanaudekauplus.
 33. A. Vellner ja Poeg, Koigi v., Koigi as., saeveski, täisühing, täisosanikud August Vellner ja Lembit Vellner, osakap. Kr. 500.—

Registreeritud muudatused:

1. Konservitööstus A. M. Anderson, Tallinn, Sõja 44, avatud ka plekk-karbitööstus.
2. Friedrich Aripmanni segakauplus asub Sõmerpalu v. (enne Kärgula v., Sulbi al.).
3. G. E. Bauer, Tallinn, Kinga 5, kummi- ja terasasjadeäri, ärip. Gustav-Eduard Baueri surma järele ettevõtte ühes firma tarvitamise õigusega üle läinud tema abikaasale Marie Bauer'ile.
4. O/ü. Eugen Bever ja Ko., Tallinn, Lai 20, Eugen Bever surma läbi lahkunud juhatusest kui ka asjaajaja-direktori kohalt, juhatuse liikmeks valitud Gottfried Kepper, asjaajaja-direktoriks Alfred Kepper.
5. Aktsiaselts Eesti Laenu Pank, Tallinn, S. Karja 18, panga esimehe Hans Heinrichsoni uueks perekonnanimeks on „Heinsoo“, panga esimehe asetäitjaks valitud Karl Martin, juhatuse liikme asetäitjaks Johannes Reintalu.
6. Eesti Tööstustarvete A/s., Tallinn, V. Karja 1, Nikolai Vöhrmann-Hill lahkunud asjaajaja-direktori kohalt.
7. Aktsiaselts „Eesti Vosvoriit“, Tallinn, Merepst. 15, juhatuse liikmed August Reinart ja Jaan Põdra lahkunud, juhatusse valitud Artur Reintamm ja Karl Liidak.
8. Sophie Hamburg avanud toiduainete- ja piimakaupluse Tallinnas, Lennuki 29-a, edasi peab samasugust kauplust Tallinnas, Heeringa 12-a.
9. Johannes Ibrus'e söögisaal asub Tallinn, Vene 20 (enne Uus 5).
10. „Mihail Ignatjev“, Haapsalu, Karja 6, manufaktuurkauplus, ärip. Ludmilla Vessart'i uueks perekonnanimeks on „Sillart“.
11. Aleksander Karja avanud Tallinnas, Niguliste 14, graveerimis-, mehaanika- ja templitööstuse; samasugust tööstust Narvas, Rahu 4, peab edasi.
12. Johannes Karm lõpetanud toiduainetekaupluse pidamise Tallinnas, Jakobsoni 47; avanud samasuguse kaupluse Tallinnas, Liivamäe 33.
13. Eduard Keeroja lõpetanud lihakaupluse pidamise Tallinnas, Pilve 4, samas peab edasi vorsttööstust.
14. Hans Kind avanud S.-Jaanis õllelaod; edasi peab limonaaditööstust.
15. Oskar Kirusk lõpetanud jalanaudetööstuse pidamise Tallinnas, Roosikrantsi 17, kingseparvete kauplust samas peab edasi.
16. Eesti speditiooni aktsiaselts, end. Kniep & Verner, Tallinn, Mundi 3—4, juhatuse liige Julius Eichfuss lahkunud, kelle asemele astus kandidaat Friedrich Ende.
17. Johannes Kraavi jahuveski asub Rägavere v., Rahlka k. (enne Rägavere v., Sae k.).
18. Marie Kruusoni toiduainetekauplus asub Tallinn, Paldiski mnt. 38-a (enne Koidula 40-b).
19. Leena Kuivits lõpetanud söögimaja pidamise Pärnus, Supeluse 19; peab edasi võorastemaja Pärnus, Kuninga 25.
20. Hilda Kägi jätkab äritegevust, avades toiduainetekaupluse Nõmmes, Staadioni 9, firma all „H. Kägi“.
21. „H. Laane trükikoda“, Päinu, Brackmanni 6, täisosaniku Berta Preitoff'i uueks ees- ja perekonnanimeks on „Reet Parvelt“.
22. Lepasson, juuksetööstus „ARA“, Tartu, Söögitoru 5, äripidaja Samuel Lepassoni surma järele ettevõtte ühes firma tarvitamise õigusega üle läinud Maria Lepassoni'le; prokuura antud Kornelius Lepassoni'le ja Erna Lepassoni'le.
23. S. Lepasson, Tartu, Emajõe 4, kompvekitööstus, ja Söögitoru 5 koloniaalkauplus, äripidaja Samuel Lepassoni surma järele ettevõtted ühes firma tarvitamise õigusega üle läinud Maria Lepassoni'le; prokuura antud Kornelius Lepassoni'le ja Erna Lepassoni'le.
24. Evald Lepisto jätkab äritegevust, avades toiduainetekaupluse Tallinnas, Koidu 104.
25. Ehituskontor Insener V. Lõvi ja Ko., Tallinn, S. Karja 18, täisosanikule Villem Lõville antud üldine volikiri kitsendusega anda välja kohustusi ja veksleid.
26. Hugo Maavere (end. Madvärk) toiduainetekauplus asub Narvas, Paemurru 5 (enne Uusliin 28/30).
27. Jakob Miitau pagaritöökoda asub Narvas, Suur 19 (enne Posti 67).
28. Aleksander Möll lõpetanud naha- ja jalanaudekaupluse pidamise Tallinnas, Laadapl. 174; peab edasi naha- ja kingseparvete kauplust Tallinnas, Jakobsoni 30.
29. Aktsiaselts Pärnu Krediit Pank, Pärnu, Kalevi 30, kollektiivprokuura antud Vladimir Schmickwald'ile.
30. Kirjastus „Aura“, A. J. Rava, asub Nõmmel, Öie 56 (enne Öie 24).
31. Alfred Reinbach avanud saeveski Penuja v., edasi peab ka metsatööstust Pornuse v.
32. Bernhard Reinvaldi toiduainetekauplus asub Tallinnas, Raudtee 7 (enne Villardi 33).
33. Niina Saar jätkab äritegevust, avades jäätisekreemitööstuse Tallinnas, Herne 15, firma all „Jäätisekreemitööstus „FRICO“ Niina Saar“.
34. Aktsiaselts „Savi“, Tallinn, Pärnu mnt. 31, Kristjan Luberi asjaajaja-direktori kohalt lahkunud.
35. Tööstus-Kaubandus Aktsiaselts Sidol Company, Tallinn, Soo 29, prokuura antud Jaan Purga'le.
36. Karl Särg avanud Hellenurme asunduses saeveski, samas peab edasi villatööstust.
37. Kaubandus-tööstusaktsiaselts Talko, Tallinn, Kloostri 18, Ernst Hermann'i prokuura kustunud.
38. Tekstiiltööstuse Aktsiaselts „Tekla“, Tallinn, S. Karja 15, juhatuse liige Hermann Rõivas lahkunud, juhatuse liikmeteks valitud Ado Anderkopp ja August Jürman.
39. Kinnitus-Aktsiaselts „Turis“, Tallinn, Pärnu mnt. 6, juhatuse liige August Trankmann surma läbi lahkunud; juhatusse valitud Johann Mälvov ja Jaan Urla.

SUVI 1937

Mantli-, kostüümi-, ülikonna- ja kleidiriideid soovitab mustriküllases valikus

H. Rõivas'e

kodumaa vabrikute riidekauplus
TALLINN, Estonia puiestee 11.

MÜÜK SUUREL JA VÄIKESEL ARVUL.

40. Aktsiaselts „Varrak'i“ likvideerimiskomisjoni asukohtaks on Tallinn, S. Karja 19.
41. Carl Wiegand'i tehnika-büroo asub Tallinn, Uus 24/3 (enne Pikk 27/3).
- Firma tegevuse lõpetamine registreeritud:**
1. H. Adanson'i apteek, Pärnu, Kalevi 39.
 2. R. Alber, Tallinn, Looe 1-a, lihakauplus.
 3. Johan Armeson, V. Suislepa v., pudukauplus.
 4. Karbi- ja raamatuköitmistööstus „Fortuna“, J. Asnovitsch, Tallinn, Vene 17—1.
 5. Narva Preobrashenski peakiriku vaeste abiandmise selts „Bratstvo“, Narva, Suur 11, käsitöösaadusteäri, ettevõtte tegevus lõpetatud.
 6. Eesti Aianduse-Mesinduse Kesksekselts, Tallinn, S. Karja 10—2, aianduse ja mesinduse saaduste ja tarvete ost ja müük.
 7. Roman Hohlov, Tallinn, Viru 6, kaubanduskontor (puu ja parketi alal).
 8. Alumiiniumitööstus „Vesta“, omanik Jaanson & Ko., Tallinn, Tartu mnt. 60.
 9. Aug. Jürison, Tallinn, Vesivärava 30, toiduainetekauplus.
 10. Vello Kajaste, Pärnu, Uus-Elisabeti 37, toiduainetekauplus.
 11. L. Klement, Tallinn, Luha 18, saun.
 12. Marie Liiva, Tallinn, Toom-Kuninga 26, toiduainetekauplus.
 13. Helene Loigom, Tallinn, Jõe 10—1, toiduainetekauplus.
 14. August Madvärk, Tallinn, Lennuki 29-a, toiduainete- ja piimakauplus.
 15. Erich Malvre, Türi, Paide 8, toiduainetekauplus.
 16. A. Mihkra, Porkuni v., viinakauplus.
 17. Oskar Padar, Tartu, Kesk 58, toiduainete- ja piimakauplus.
 18. Toiduainetekauplus „Ait“, E. Ponna, Tallinn, Koidu 104.
 19. Pärnu Maakonna Põllumeeste Esitus, Pärnu, ajalehe väljaandmine, ettevõtte tegevus lõpetatud.
 20. Hermann Päss, Tallinn, Uus 5, toiduainetekauplus.
 21. Kirjastus „Balticum“, K. Rebane, Tallinn, Roosikrantsi 21—15.
 22. Tartu Käsitöölise Selts, Tartu, Tiigi 62/64, äritegevus lõpetatud.

Teatan oma lugupeetud ostjaskonnale, et olen oma äri, Kopli t. 2, üle viinud

PÄRNU MT. 46 TEL. 470-84

(Tõnismäe nurgal). Palun endist ja uut ostjaskonda mind külastada uutest ruumides.

Austusega **Joh. Kärm.**

Eesti Panga nädalaaruanne

31. mail 1937. a.

AKTIVA

PASSIVA

1. Kattevara:		1. Põhikapital	5.000.000.—
kuld: rahas ja kangides	34.186.923.17	2. Tagavarakapital	908.496.77
välisraha	15.229.077.23	3. Jooksvad kohustused:	
2. Vahetusraha	1.462.093.41	a) pangatähed liikvel	43.901.278.—
3. Sisevekslid:		b) jooksvad arved:	
kaubavekslid	10.187.094.50	valitsuse	26.591.649.75
põllumajandusl.	2.533.019.13	pankade	8.380.359.87
metsatööstusl.	108.863.61	teised	1.928.840.13
4. Laenud:		4. Muud passivad	9.354.295.41
valitsusele	—		
teistele *)	11.796.051.31		
5. Kinnis- ja vallasvara	3.386.478.11		
6. Muud aktivad	17.175.319.46		
	<u>96.064.919.93</u>		<u>96.064.919.93</u>

Kattevara vahekord jooksvate kohustustega: 61,16%.

*) Selles summas Vab. Val. poolt garanteeritud laene Kr. 1.700.714.01.

JUHATUS.

Toiduainete turg.

London.

Bacon, kaal 112 Ingl. naela 28. 5. 37.	
Iiri	sh. 88/- — 95/-
Daani	—
Hollandi	89/-
Eesti	84/-
Rootsi	89/-
Poola	84/-
Nisu, kaal — 496 Ingl. naela = 225 kg	
Northern Manitoba	sh. 44/9
Rosario Santa Fe	sh. —
Jahu, kaal — 140 Ingl. naela = 63,5 kg	
Good Canadian	sh. 20/3
Odrad, kaal — 112 Ingl. naela = 50 kg	sh. 9/-
Kaerad, kaal — 112 Ingl. n. = 50 kg	sh. 9/9
Linad, cif per tn.	
Livonian, Basis Risten	sh. 90/-
Tows Soviet	sh. 86/-

Manchester.

Võl,

Eesti	sh. 109/- — 111/-
Läti	sh. 109/- — 111/-
Soome	sh. 111/- — 114/-
Rootsi	sh. 111/- — 114/-
Daani	sh. 115/- — 118/-
Uus Meremaa, finest	sh. 113/-
" " first	sh. 110/-

Hamburg.

Nisu.

Sisemaa, 50 kg eest	
Manitoba, cif 100 kg eest term.	\$ 5.10
Hard Atlantic, cif 100 kg eest term.	sh. 5.19

Rukis 1000 kg eest

La Plata, Hamburgis	sh. 212/-
" " Amsterdamis	sh. 210/-

28. V 1937. a.

Suhkur, cwt. (50 kg)

toores	sh.
Belgia	"
Tšehhi	" 7/1 ¹ / ₂
Poola	" 7/4 ¹ / ₂
Holland	" 7/4 ¹ / ₂

Riis, Burmah II	Rmk.	15.20
Või, Berliinis,		
Deutsche Markenbutter	Rmk.	—
Feine Molkereibutter	"	—
Molkereibutter	"	—
Landbutter	"	—
Kochbutter	"	—

Välisbörsid.

	L O N D O N										
	29. V	31. V	1. VI	2. VI	3. VI	4. VI	5. VI	7. VI	8. VI	9. VI	10. VI
Frank	110.65	110.60	110.60	110.60	110.60	110.68	110.68	110.72	110.83	110.89	110.91
Dollar	4.9342	4.9245	4.9252	4.9267	4.9222	4.9275	4.9320	4.9332	4.9320	4.9370	4.9340
Rootsi kroon	19.395	19.395	19.395	19.395	19.395	19.395	19.395	19.395	19.395	19.395	19.395
Daani kroon	22.400	22.400	22.400	22.400	22.400	22.400	22.400	22.400	22.400	22.400	22.400
Norra kroon	19.901	19.901	19.901	19.901	19.901	19.902	19.902	19.902	19.902	19.902	19.902
Saksa mark	12.293	12.290	12.287	12.292	12.286	12.297	12.312	12.325	12.327	12.330	12.327
Soome mark	226.90	226.18	226.18	226.18	226.18	226.15	226.15	226.10	226.10	226.15	226.10
Floriin	8.9762	8.9587	8.9587	8.9612	8.9525	8.9612	8.9712	8.9712	8.9700	8.9787	8.9731
Liira	93.90	93.65	93.55	93.62	93.60	93.62	93.74	93.72	93.72	93.80	93.75
Helveetsia fr.	21.655	21.607	21.590	21.582	21.572	21.585	21.615	21.597	21.602	21.607	21.592
Tšehhosl. kr.	141.56	141.50	141.43	141.43	141.12	141.43	141.56	141.62	141.62	141.75	141.62
Belga	29.267	29.227	29.230	29.251	29.252	29.267	29.305	29.280	29.267	29.277	29.257
Peseta	48.600	48.600	48.600	48.600	48.700	48.700	48.700	48.750	48.750	48.750	48.700
Silling	26.31	26.31	26.31	26.31	26.31	26.31	26.31	26.37	26.37	26.37	26.37
Slott	26.04	26.—	26.—	26.—	26.—	26.—	26.—	26.05	26.05	26.05	26.05
Pengo	24.95	24.90	24.90	24.90	24.90	24.90	24.90	24.95	24.95	24.90	24.95
Latt	25.25	25.25	25.25	25.25	25.25	25.25	25.25	25.25	25.25	25.25	25.25
Eesti kroon	18.25	18.25	18.25	18.25	18.25	18.25	18.25	18.25	18.25	18.25	18.25
Litt	29.25	29.25	29.25	29.25	29.25	29.25	29.25	29.25	29.25	29.25	29.25
Tšerv	26.04	26.03	26.02	26.02	26.02	26.02	26.02	26.03	26.08	26.09	26.09
Höbe p/unts	20 ¹ / ₄	20 ¹ / ₄	20 ¹ / ₄	20 ⁵ / ₁₆	20 ³ / ₈	20 ⁵ / ₁₆	20 ³ / ₈	20 ⁵ / ₁₆	20 ⁵ / ₁₆	20 ¹ / ₈	20.—
Kuld p/unts	140 sh. 7 ¹ / ₂ d.	140 sh. 9 ¹ / ₂ d.	140 sh. 9 d.	140 sh. 8 d.	140 sh. 9 d.	140 sh. 5 d.	140 sh. 3 ¹ / ₂ d.	140 sh. 8 ¹ / ₂ d.	140 sh. 7 d.	140 sh. 6 ¹ / ₂ d.	140 sh. 7 d.
Plaat. p/unts	200/—				180/—185/—						

	B E R L I I N										
	29. V	31. V	1. VI	2. VI	3. VI	4. VI	5. VI	7. VI	8. VI	9. VI	10. VI
Naelsterling.	12.32	12.31	12.31	12.32	12.315	12.345	12.36	12.325	12.33	12.33	12.335
Frank	11.13	11.12	11.125	11.135	11.135	11.16	11.17	11.13	11.13	11.15	11.12
Dollar	2.496	2.496	2.497	2.497	2.50	2.504	2.505	2.500	2.500	2.498	2.498
Rootsi kroon	63.51	63.46	63.46	63.50	63.48	63.63	63.71	63.53	63.56	63.56	63.58
Daani kroon	55.—	54.95	54.95	55.00	54.93	54.98	55.18	55.02	55.04	55.04	55.06
Norra kroon	61.90	61.85	61.85	61.90	61.88	62.02	62.10	61.93	61.95	61.95	61.97
Soome mark	5.445	5.445	5.445	5.445	5.445	5.455	5.46	5.45	5.45	5.45	5.45
Floriin	137.21	137.17	137.25	137.36	137.50	137.74	137.75	137.32	137.40	137.32	137.32
Liira	13.10	13.10	13.10	13.10	13.10	13.10	13.10	13.10	13.10	13.10	13.10
Helveetsia fr.	56.90	56.92	56.94	57.05	57.08	57.19	57.13	57.00	57.06	57.04	57.06
Belga	42.09	42.07	42.10	42.13	42.09	42.17	42.17	42.06	42.10	42.10	42.15
Latt	48.75	48.75	48.75	48.75	48.75	48.95	48.95	48.95	48.95	48.95	48.95
Eesti kr.	68.—	68.—	68.—	68.—	68.—	68.—	68.—	68.—	68.—	68.—	68.—
Litt	41.98	41.98	41.98	41.98	41.98	41.98	41.98	41.98	41.98	41.98	41.98

Tallinna börsikomitee juures asuva kaupade ja prahtide komisjoni poolt koteeritavate kaupade nimekiri ja hinnad (en gros).

	Kroonid.		Kroonid
J. Puhk ja Pojad suurveski saadused:		„Granular“	100 kg. 39.—
		Poolsoore	„ 44.—
		Söre	„ 45.—
		Manna	„ 45.—
Nisupüül (hinnad on arvatud ühes valge puuvillase kotiga):		Leivajahu	100kg. 16.00—16.50
„Sampo“	100 kg. 28.—	Rukkipeetül	„ 24.50
„Kungla“	„ 34.—	nisu pehme — söre	„ 28.00—45.00
„Kalev“	„ 37.—	Kaerahelbed	„ 35.—
„Eesti parem“	„ 43.—		

	Kroonid.		Kroonid
A/S. Rotermanni teh.		Kivisüsi, sepa, fr. Tallinn	1000 kg. 35.—
Jahud : leivajahu 100 kg.	16.—	Kivisüsi, auru, Newcastle, fr. Tall. "	30.—
" rukkipiül "	22.—23.—	Seemned: ristikehina, punane,	
" nisu, pehme — sõre "	27.00—45.—	hiline 100 kg.	150.00
Nisu "	24.00—25.—	timuti "	60.00—70.00
Rukis "	13 ¹ / ₂ —14 ¹ / ₂	Koks, gaasi, Tallinna gaasivabr. 1000 kg.	50.—
Kaerad, toidu "	17 ¹ / ₂	Kütteturvas (riigi turbat.) "	9.—
Odrad, õlle "	—	Põlevkivi, netto "	8.—
" toidu "	19.50—24.—	Kütteõli vaadiviisi, netto 100 kg.	5.10
Herned, toidu, rohelised "	28.00—30.—	Raskeõli A. B. C. "	7.25
Riis, Burma II "	46.30—47.—	Estobituumen A. B. C (gudrong) 100 kg.	
Kartulid, piirituse "	—	tünnid br. "	—
" vabriku "	—	" A. B. C. D. E. F. " " "	8.75
" söögi "	—	Katuselakk, " " "	9.25
Kartulitärklis Supérieur" "	23.—	Fenolaat, tünnides, netto " " "	4.75
Siirup, kartuli, 42 ⁰ / ₁₀₀ "	24.00—26.—	Karbolineum „Estokarbolineum“	
Glükoos "	24.—	A. B. C. netto "	7.75—10.75
Margariin, kodumaa "	77.50—87.50	„Estokarbolineum“ B, netto "	—
Kakao, Hollandi 1 kg.	1.80—2.40	" " " C " " "	—
" Eesti "	1.00—2.30	Raualakk, tünnides, netto "	16.75
Kohv, Rio, Santos jne. "	2.65—3.30	Imbutusõli D, C, netto, tünnides "	5.75—6.75
" Kesk-Ameerika sordid "	4.75—5.75	Maanteõli 100kg.	5.50
Tee, laht., oranž Pekoe, Tseilon "	5.50—6.—	Asfaltmastiks "	5.25
Tee, laht., oranž Pekoe, Java "	5.00—5.50	" " emulsioon "	9.25
Suhkur, peenike, Inglise 100 kg.	45.25—45.10	Viljapuu-karbolineum, netto ltr.	0.30
" " Vene "	44.—44.25	Autobensiin "	0.26
" " Poola "	—	Diiselnafat 1kg.	0.10
Sool, lahtine, Vene, fr. vagun "	2.50	Mootorpetrooleum, "	0.11
" Irboska ja Narva "	—	" -nafat "	0.10
" lahtine, Saksa, fr. Tallinn "	2.50	Putukamürk „Puttox“ "	1.50
" " vene "	2.10—2.30	Raud, sordi 100 kg.	21.00—22.00
" " hispaania meresool "	2.10	" latt "	21.00—22.00
Heeringad,		" vits "	26.00—31.—
Šoti „Matties“, I sort, tünn	48.—49.—	" plekk "	33.00—38.—
sama koormaviisi "	—	" plekk, tsingitud "	44.00—49.—
Šoti „Matfulls“ I sort "	52.—53.—	" talad "	24.00—26.00
" „Matfulls“ II s. "	—	Teras, talla, ree "	19.00
A-s. Kalandus, „K“ vag. viisi "	40.—	" vedru "	23.00—25.—
" „Matties“ "	42.—	" valu "	80.00—90.—
" „Matfulls“ "	—	Inglitina "	570.—590.—
Liha, sea, I sort 1 kg.	00.83—00.85	Seatina "	65.—70.—
Liha, looma, I sort "	00.38—00.58	Vaskplekk, punane "	210.—260.—
Õlikoogid, linaseemne 100 kg.	2.00—13.—	" valge "	180.—210.—
Sojatangud "	15.75	Tsinkplekk "	75.—80.—
Nisukliid "	10.—	Masinaõli, "	20.—24.—
Puuvillane riie, Bjas, netto . . . mtr.	0.56.5—0.65.5	" poola "	—
" " Mitkal " " " " "	0.31.5—0.55.—	" ameerika "	—
21. 05. 37. a. Linahindade noteerimise komis-		Mootoriõli, ameerika "	35.00—60.—
jon noteeris järgmised lina kokkuostuhinnad		Autoõli, ameerika ja daani "	42.00—105.—
sentides ühe kg eest franko kokkuostja ladu		A/Ü. Eesti Kiviõli põlevkivi küt-	
riiklike standardsortide alusel (s. o. sortide eest,		teõli, tsistern. 1000 kg.	50.00—52.—
mis vastavad Põllutöministeeriumi lina väljaveo		Linaseemneõli 100 "	63.00—65.—
kontrolli nõuetele nii omaduste kui ka harimise		Värnits "	64.00—66.—
ja sidumise poolest):		Tsilindriõli, Ameerika "	30.00—48.—
Tendants: püsiv.	Petseri- ja Mujal	Nafat, Vene "	13—14.—
	Võrumaal	" Ameerika "	13—14.—
Lina, ristna R "	144	" Poola "	—
hoffsdreiband HD "	135	Petrooleum, Vene, tsist. ja vaadid	15—16.—
dreiband D "	126	Ameerika " " "	15.50—16.50
ordinaärdreiband OD "	117	Bensiin, Eesti, riigi põlevkivi-	
liivi ordinaärdreiband LOD	108	tööstuse segabensiin, fr. Tallinn, pr. l.	—28
takupraak H "	99	Auto-bensiin "	—26
Takud Codilla I 1 kg.	101	A/Ü. Eesti Kiviõli bensin „Estolin“,	
" " II "	91	tsistern fr. Tall., ühes teedemaks. "	—29
" " III "	81	Bensin, I s. välisbensin "	—31
" ehituse "	17	Piirit., puh., ekap, (ekskl. v.) fob. Tall. h/lalk	33.00—35.—
Õlilinaseemned, baas 100 kg.	—	Pesusaoda, kodumaa 100 kg.	8.25—8.75
Linaseemned, külvi, baas "	28.—	Seebikivi "	25.50—27.50

	Kroonid
Värvid, nigros., vees sulav, välism. 1 kg.	6.50
„ tsinkvalge, välism.	0.60—0.62
„ tinavalge, „	0.90—0.92
„ ooker, „	0.16—0.29
Väetisained: Superfosf. ingl. 18/20% kott	5.40
Superfosfaat holl.	5.15
„ vene	4.85
„ „ lahtiselt, fr. piir 100 kg.	4.25
Kaalisool 40%	10.55—10.65
Salpeeter, tshiili 16% (terakujul.)	14.35—14.45
Lubisalpeeter 15 1/2%	13.75—13.85
Lubiammoonsalpeeter 20,5%	16.00—16.10
Vävelhapu ammoonium 20,6%	14.00—14.10
Nitrofoska (14 : 14 : 18%)	23.35—24.45

Paber, rotatsiooni 100 kg.	23.20
Tsement,	
Portland, Kunda, pütt 170 kg, fr. Rakvere	5.85
paberkottides	5.15
Kriit, toores 100 kg.	4.15—4.40
„ pestud	4.25—4.40
Kivitõrv	14.00—24.—
„ Riigi põlevkivitõrst. „	9.25
Puutõrv	18.—
Lubi	2.20
Põllukips, jahvatat., fr. Irboska	15.—
Kips, krohvimise, fr. Irboska „	30.00
Telliskivi, I s. fr. Tallinn 1000 tk.	46.00—48.00
Silikaat, I s., fr. vabrik	40.00—42.00
Tulitükid, originaalkast (5000 toosi)	—
Tallanahk, eesti nahast 1 kg.	2.30—2.60
Tallanahk, Ameerika, I s.	2.60—2.80

Metsamaterjalide hinnad fr. laduplats Tallinn.	
Palgid: kuusk ja mänd . . . thm. kr.	19.00—21.—
Pakud, kuusk r.-m. „	8.50—9.50
„ mänd „ „	8.00—9.00
Paberipuu „ „	7.00—8.00
Toepuud „ „	7.00—8.00
Pakud: kask thm. „	20.00—30.—
„ lepp, I sort „ „	32.—
„ „ II sort „ „	20.—
„ haab I „ „ „	35.—
„ „ II „ „ „	25.—
Prussid „ „	35.00—37.00
Saetud materjal, plangud + 25% laudu:	
„ kuusk u/s „ „	47.—
„ „ IV sort. „ „	43.—
„ mänd u/s „ „	48.—
„ „ IV s „ „	44.—
Kastilauad „ „	64.—
Krohviliistud „ „	29.00—35.00
Liiprid 25 cm x 25 cm x 272 cm tk. „	—
Tendents: tagasihoidlik.	

Lambavill 15. VIII 36. a.	
„ I sort 1 kg Kr.	3.55
„ II „ „ „	2.80
„ III „ „ „	2.05

Puuvill, Liverpooli börs.
 American Fully Middling inglise nael (lbs) eest ingl. pennides (d) loko 7.35, juuli 7.12, okt. 7.06, detš. 7.01.

Või. — Tendents: vaiksem.
 sort 1 kg Kr. 1.43, mis tulnud sisse 24.—30. V 37. a.
 Lambaliha. Eksporditava värske lambaliha hind Tallinna tapamajades headuse järgi 85—90 snt. kg.
 Peekonslgade nädalahinnad Tallinnas 28. V 1937. a.
 Peekonslgade tapakaalud:

	I sort	II sort	III sort	IV sort
60—72 kg	0.93	0.88	0.82	
55,5—59 „	0.88	0.84	0.78	Siseturu hinnad
72,5—75 „				
50—54,5 „				
75,5—80 „	0.84	0.80	0.77	

21. V 37. Kanamunad. Tendents: vaikne.
 1 kg eksportmune koos juuremaksuga hinnad fr. kogumispunkt Kr.
 üle 60 gr. raskuste munade juures Kr. —.38 kümme
 50—60 gr. „ „ „ „ —.34 „
 Siseturu m. 50—60 gr. rask. juures „ —.28 „
 alla 50 „ „ „ „ —.23 „

Piim. Noteerimise komisjon noteeris talupidajate poolt müüdava piima hinnaks Tallinnas ühe liitri eest:
 I valiku rõõskpiim lahtistes nõudes kauplustele müües 11 s. ltr.
 I valiku rõõskpiim lahtistes nõudes piimatööstustele müües 10 „ „
 II valiku rõõskpiim lahtistes nõudes kauplustele müües 10 „ „
 II valiku rõõskpiim lahtistes nõudes piimatööstustele müües 9 „ „
 Juust. — Tendents: vaikne.

Juustu hinnaks noteeritakse ilma riikliku juuremaksuta fr. Tallinn Šveitsi juustu eest	
	Siseturu juust
sort 12 A 110 senti kg.	Šveitsi 125.—
„ 11 A 105 „ „	Hollandi 100.—
„ 12 B 102 „ „	Backstein 100.—
„ 11 B 98 „ „	Konserv. 130.—

Kartulid. Tendents: —
 Sõõgikartul: raudteejaamades . Kr. 2.00—2.50 kv.
 Lääne rannas 2.50—3.00 kv.
 Tööstuskartul: tärglisevabrikutes „ 1.60—2.00 „

Aiasaadused. 28. V 37.
 Sigurid: ekspordikõlv. fr. kogumisp. 15,5—16,0 s. kg
 Tendents: kindel.
 Kurgid konservitud, ekspordikõlvuli-
 sed ca 5 kg. plekknõu Kr. 2.—

Tendents: püsiv.
 Sidrunid, kast „ 27.00—28.—
 Apelsinid, Itaalia, 20 kg „ —

Lina Praha id.
 Tallinn — Stettin 50—100 t. 1000 kg. RMk. 14.25
 „ — Gent sh. 31/—
 „ — Dundee „ 32/6 —

Puumaterjalid.	Standard
Tallinn— London „ sh.	42/6 nt.
„ — Hull „ „	50/— gr.
„ — Manchester „ „	55/—
„ — Grangemouth „ „	40/—
„ — Belfast „ „	50/—
„ — Dundee „ „	42/6
„ — Antwerpen „ „	37/6
„ — Gent „ „	37/6
„ — Rotterdam „ „	38/—
„ — Amsterdam „ „	40/—

Segakaup.
 Tallinn — Stettin 1000 kg rmk. 18.00—30.—
 „ — London 1016 kg sh. 17.00—40.—
 „ — Stokholm 1000 kg rkr. 11.00—30.—
 „ — Stettin, või, tünn rmk. 1.50
 „ — London „ sh. 2/6

AKTSAISELTS

TALLINNA LAEVAÜHISUS

AKTIVA

ÄRISEIS 31. DETSEMBRIL 1936.

PASSIVA

1. Kassa, välisraha ja jooksvad arved pankades	190.153.82	1. Aktsia kapital	300.000.—
2. Nõrdevekslid portfellis	21.123.68	2. Teised kapitalid	775.287.85
" pankades	384.158.35	3. Kontokorrent- ja hüpoteek-laenud	646.789.37
3. Väärtpaberid	13.520.—	4. Kreeditorid	519.779.87
4. Kinnis- ja vallasvarad	121.496.37	5. Maksta kaubatrated	235.550.07
5. Laevad ja laevade inventarid	1.737.942.05	6. Veksliste rediskont	384.158.35
6. Kaubad ladudes	187.654.45	7. Maksta laevade osarahad	201.807.17
7. Deebitorid	394.120.11	8. Mitmesugused arved	10.897.80
8. Veoabinõud	8.000.—	9. 1936. a. ülejääk	66.272.05
9. Laevade ettemakstud kulud	40.248.88		
10. Laevade klassi uuendamised	45.110.—		
11. Laevade lõpetamata avariid	36.421.85		
12. Mitmesugused arved	10.592.97		
	3.140.542.53		3.140.542.53

Pärnu Laeva A-s. Pärnu

Suvine sõiduplaan

korrapärane reisijate- ja kaubavedu

Tallinna ja Stokholmi vahel

1-kl. moodsa kiiraurikuga „**ESTONIA**“ kapt. Gebhardt

Väljub alates 3. juunist TALLINNAST igal esmaspäeval ja neljapäeval k. 16
STOKHOLMIST igal kesknädalal ja laupäeval k. 13

Sõiduhinnad: (söögita)

I kl. Ekr. 35.—	Vahetekk Ekr. 15 —
II kl. „ 25 —	Tekk „ 10 —
III kl. „ 20	

A/l. „Estoniaga“ soodsad ühenduse-võimalused Stokholmi kaudu:
KOPENHAAGENI, GÖTEBORGI, OSLOSSE, LONDONI JA BERLIINI.

I kl. reisijate- ja kaubaaurik „**VASA**“ kapt. Krabo.

Väljub alates 29. maist TALLINNAST igal laupäeval kell 16.
STOKHOLMIST igal neljapäeval kell 12.

Sõiduhinnad: (söögita)

I kl. Ekr. 30 —
II kl. „ 20.—
Tekk „ 10.—

Korrapärane reisijate- ja kaubavedu

Pärnu-Kuivastu-Stokholmi liinil

I kl. reisijate- ja kaubaaurik „**KALEVIPOEG**“ kapt. Yllö

väljub 31. V, 7. VI ja 14 VI PÄRNUST esmaspäeval kell 16

ja alates 24. juunist PÄRNUST igal neljapäeval kell 16.

STOKHOLMIST igal laupäeval k. 15.

Sõiduhinnad: (söögita)

I kl. Ekr. 30.—	ed.-tag. Ekr. 50.—
II kl. „ 25 —	„ „ 40.—
Vahetekk „ 15.—	„ „ 25.—
Tekk „ 10.—	„ „ 20.—

Lähemad teated, sõidupiletite müük ja kaubaülesandmised:

Tallinnas Thomas Clayhills & Son Tallinn, Olevimägi 14 Tel. aadr.: „Clayhills“ Tel. 435-26, 435-58.	Pärnus Hans Diedr. Schmidt Pärnu, Pühavaimu 8 Tel. aadr.: „Schmidt“ Tel. 93	Stokholmis A-B. Förenade Spedition & Rederiagenturen Stockholm, Skeppsbron 30 Tel. aadr.: „Kustkanal“ Tel. 21-90-50, 21-90-51.
--	---	---